

LAKATOS MENYHÉRT
A HOSSZÚ ÉJSZAKÁK
MESÉI

A PARAMISÁK IVADÉKAI

Lakatos Menyhért
A HOSSZÚ ÉJSZAKÁK MESÉI

A PARAMISÁK IVADÉKAI

paramisák királya imába mélyedve térdelt a szentély faragott márványkövezetén, megbánva minden egykori bűnét, sírva könyörgött a Mindenhatónak.

– Uram, megtört aggastyán térdel a te színed előtt, kinek az idő vihara báránára cserzette lelkét, légy hozzám irgalmas, és tisztíts meg a te nagy hatalmaddal, hisz nálad nincs sem jövő, sem elmúlás; az állandóság öröklétében fordítsd felém fényes orcádat!

Én, a paramisák királya, mint apró mákszeme a teremtésednek, porba mártom szakállam nagyságod előtt, fényes birodalmak felett tündöklő koronámmal, gyarlóságomban megszegyenülten, könyörgöm kegyeidért, ne hagyj utód nélkül elveszni országom! Gonosz alattvalóim már hatalmát sóvárogják birodalmamnak, és ha nem adsz nékem gyermeket, Uram, kivész a paramisák ivadéka. Lásd szívemet, lelkemet, mindeneknek teremtője, nincs már benne dölyf, csak alázat. Tekints hát rám, és áldd meg az én lombját hullatta fámát, hogy részem legyen a megújulásban, mit oly bölcsen megalkottál.

Hetek, hónapok múltak el, a vén király minden reggel, minden délben és minden este elmondta könyörgő imáját, amíg az Úr azt nem mondta rá, hogy ámen.

A kései virágzás pompába öltöztette szikkadt testét, kifényesült arcát öröm és boldogság övezte, megkönnyebbült; a lelkéből kisugárzó isteni kegy hálát, vidámságot varázsolt mogorva udvarába. Rikoltozó kürtök harsogták szerte az országban, hogy a paramisák királyát – megifjodva neje méhének gyümölcsében – gyermekáldással jutalmazza a gondviselés.

Szárnyalt a hír, messze maga mögött hagyva a kürtök rikoltozásait, csodától ámult barát és rosszakaró. A király megnyittatta tömlőce ajtajait, a halálraítélteknek megkegyelmezett, békét, barátságot kötött ellenségeivel. Vidámság és öröm töltötte meg mindenki szívét, csak a király fővitéze hallgatott, szakálla alá rejtve érzéseit, nem ujjongott az isteni kegy hallatán. Mord pillantásaitól megborzongtak a palota urai, és az egyszerű nép porba omlott, mielőtt nevét szájára vette, mert ő volt a paramisák birodalmában minden, amitől félni, rettegni kellett: az éhség, a tűz és a döghalál. Haragjától falvak omlottak

össze, és egyenlők lettek a kapázott földdel, mert nem akadt vitéz, ki kardjának ellenálljon. Sírva örült a nép, mikor a hír eljutott hozzá, és mint ki félti a jobb jövőt, melyre oly régen vár, friss forrásvízzel mosta ki száját, hogy imája, mit az új királyért mond, tetszésére legyen a teremtőnek.

Az ódon palota hitvesi szárnyában lábujjhegyen jártak a szolgák, egymással versengve lestek a királynő pillantásait, aki becses terhét ölében melengetve, visszahúzódott a világtól, hogy számon tarthasson minden elmúlt napot.

Bábák, bölcsek okos hadától nyüzsgött az udvar, álmot, jövőt fejtve melengették a király szívét.

Lassanként – mint a virág, mely kinyitja, majd elhullatja szirmait –, kiemelkedve zöld kelyhéből, megérett a gyümölcs, hogy lehulljon arannyal szótt bársonypamlagára.

A palota kertjében már hangoltak a citerások, megfeszülve pendülésre vártak a húrok, hogy elzengjék üdvözlő himnuszukat a megjövendőt utód szépségéről, bájáról. Arany szerszámos lovak toporzékoltak idegesen a királyi viadalszerűn, vasas vitézekkel a hátukon, kik kürtjüket ajkukon tartva a percre vártak, hogy hírül adhassák a világnak az új király születését.

Koldusok, bénák lepték el a palota környékét, zsíros lakomát remélve, nem fukarkodtak a könyörgéssel; kupáikat készen tartották a csapra vert hordók mellett, hogy ájvékolásuk torokrekesztő szárazságán enyhítsenek.

Csak a bábák és a bölcsek álltak megkövülten az alélt királynő mellett, ki megszabadulva felséges terhétől, mennyei mosollyal az arcán, szendergett.

A csodák – ha csodákban fogannak – mindig csodálattal töltik el a világot, és a nagy bölcsek bölcsessége annyit ér, amennyit ki nem mondtak belőle.

Álltak, nyakukat tapogatva a koronás nyoszolya körül, úgy érezték, hogy a hóhér bárdja mar a levegőbe lendült, és csak pillanatnyi idő, hogy testüktől elválassza a fejüket.

A percekkel azelőtt világra jött magzat lassan felkúszott a királynő melléhez, csontos ollóival szájához emelte duzzadt emlőjét, csámcsogva, cuppogva szívni kezdte.

A bábák ijedtükben visítani kezdtek. – Miért jajgattok? – kérdezte kábultan a királynő, anyai ösztönével az emlőjén csámcsogó magzatát tapogatva.

– Felséges asszony – borultak térdre a szolgák – egy rákot méltóztattál szülni a felséges királynak.

Az asszony végigtapogatta a kebléhez simult gyereknyi rákot, aztán kibuggyanó könnyei között, percekig tartó erőlködés után megszólalt:

– Ha én szültem, az én gyermekem – zuhant vissza a kábulatba.

A bölcsek, felocsúdva dermedtségükből, tanácskozásra dugták össze a fejüket.

– Ki kell tűzni a fekete zászlót – javasolta a legöregebb bölcs –, mielőtt még szárnyra kelne a rémítő hír. Így is a fejünk forog kockán, ha kellő magyarázatot nem találunk a király számára.

Gyorsan lezáratták a királynő ajtait, egyetlen szolgát sem engedtek ki, csak a bölcsek vonultak vissza újabb tanácskozásra. A király még örömtől áradozva nevetgélt szolgálhatótól körülvevett trónusán. Akkor ugrott fel ijedten, amikor a bölcsek sápadt kara, földig hajolva a félelemtől, trónusa elé borult.

– Kegyelmezz fejünknek, nagy hírű király! – könyörögtek kórusban.

– Kegyelmezzek? – nézett rájuk villámló szemekkel, aztán elakadt a szava, ahogy a szolgák felvonták a trónterem fekete zászlaját. Hirtelen beleöregedve a gondolatokba, az ablakhoz sétált: már kint is lengtek a gyászlobogók. A koldusok hada még ott ténfergett a palota környékén, de már vigadalomnak híre-hamva sem volt.

Dermesztő csend kongott a palota kőboltozata alatt, mint ahol megállt az élet. A selymek suhogása kupacokba omolva összefolyt az időtlen némasággal, csak a vén király arcán végigfutó könnyek csillogtak, ahogy az ablak márványkeretéből ráömlött a fény.

– Hát eddig tartott a nagy csoda? – sóhajtott maga elé.

– Nem, uram, még nem múlt el – kúszott közelebb hozzá a legöregebb bölcs –, a Mindenható nem tékozolja hatalmát tojástöréssel; követ zúz vagy birodalmakat dönt össze, mert ő nemcsak az élet, hanem a halál felett is úr. Borulj le előtte, király, és ne kérd számon az ő dolgait, mert bölcsőbb és hatalmasabb mindannyiunknál.

– Hát él? – apadtak el hirtelen a király könnyei.

A vén bölcs nem szólt, körüljártatta tekintetét a kőpadozatra borult szolgálkon, aztán a király felé fordult, ajkát konokul összeszorítva, mint aki titkot rejteget mögötte.

– Távozzatok! – intett a király. – Csak a bölcsek maradjanak.

– Él – mondta a vén szószóló, ahogy a szolgák elkotródtak –, de nem lesz birodalmad örököse. Egy rákot szült a te felséges feleséged.

– Rákot? – kapott kardjához a paramisák királya.

– Felség, az ég és a föld urának akarata ellen ne emeld a kezed kardodnak markolatára, mert türelmét szegheted földi gyarlóságodban!

A király tanácstalanul omlott trónusára, elengedve kardját, mint aki kígyót érintett.

– Mit tegyek? – nyögte.

– Ölesd meg a szolgákat, akik látták a szülést, aztán adj nekünk időt, hogy megkérdezzük a Mindenható csillagruhás lányait, ők mindig jó tanáccsal látják el a földieket.

– Legyen, ahogy mondjátok! – egyezett bele. – De hadd lássam bűnöm jé-
lét, amivel megbüntettet az egek ura! Elfonnyadt életem torz gyümölcsén
hadd keseregjek; ki tudja, mit rejt még titka?!

Ült egy ideig; rogyant alakja elveszett a selymek hullámai között, bűneit
saját mérlegén latolgatva, újra eleredtek könnyei.

– Ne sírj, király! – kérték. – Tekintsd meg magzatod, és a többit bízd a
gondviselésre.

– Uram! – tört át egy szolga az ajtónállók során. – Felséges gyermeked ko-
ronát követel.

– Egy rák? – fagyott meg a király tekintete.

– Igen, uram – érintette homlokát a márványpadozathoz.

– Kötözzétek meg ezt az örültet – intett a király a betódult szolgáknak. – Ti
pedig kövessetek!

Fergeteges dühvel rontott be a királynő szobájába, félredobva maga elől a
szolgákat. Szigorú, számonkérő pillantásokat vetve állt meg neje ágya előtt.

Körülötte bénultan álltak a bölcsek. Koronás kelengyébe öltöztetve, a rák-
fióka a királynő karjai között szendergett.

Az asszony – tiltóra csücsörítve ajkát – végigmérte az alvó magzatot, aztán
örömét leplezve, szégyenlősen a királyra mosolygott.

– Fiú – mondta pirulva. – Talán kan! – sziszegte a király. Az asszony,
anyai ösztönével megérezve a bajt, félénken magához szorította szülöttjét.

– Ne vétkezz, jó férjem! – könyörgött. – Ha sorsunk így teljesült be, nincs
jogunk felróni a teremtőnek.

– A teremtőnek? Ez az ördög műve! – mutatott a rákra. – Pokolra vele!

– Nagy király! – bújt ki a rák anyja meglazult öleléséből –, beszélhetnél na-
gyobb tisztelettel is birodalmad jövődjé örököséről!

A király egy ideig bámult a kelengyéből kibújt rákra, aztán, térdre hullva
a hitvesi ágy előtt, könyörgésre fogta a dolgot. Amíg a bölcsek, ájuldozva a
csoda hallatán, egymás ruháiba kapaszkodtak, addig a királynő gyengéden is-
mét magához ölelte fiókáját.

– Nyugodj meg, gyermekem – simogatta a rákot –, jó atyádat megzavarta a hír, mert a hosszú várakozásban elfeledte, hogy téged ajándékként adott nekünk a teremtő, de majd megszokja, hogy külsőd nem éppen rá hasonlít.

– Áldva legyen a te anyai szíved, felséges szülőm, mert vállaltad kínjait méhed torz gyümölcsének – simult hozzá a rák. – Féregtestemet szeretettel öleled magadhoz, és nem törsz pálcát rútságom felett.

– A gyermekem vagy – súgta a királynő, könnyesen mosolyogva.

Az arcán ülő boldog ragyogás láttán a paramisák nagy királya szolgálomódra, fejével érintette a kőpadlót, aztán a mennyezet felé emelt tekintetével bűnbánó ima pergett le ajkáról.

– Uram – rebegte –, te, a csodák és a mindenség osztatlan ura, bocsásd meg gyarló tettét hűtlen szolgádnak, ki elvakult vénségében becsmérelni merte mennyei ajándékodat. Íme, ajkamhoz emelem a megbánás ólomserlegét, tört szívvel és tört lélekkel hódolok nagyságod előtt: legyen meg a te akaratod!

Ismét megérintve homlokával a hűvös márványt, várta kegyét vagy büntetését az égnek.

– Állj fel, király! – szólt rá a rák kedves, gyermeki hangon. – Nem véték az, hogy te örülni vágytál! És mert ősz koponyádon már megsárgult a türelem, nem rója bűnnek az, ki tudja, hogy mit csinál.

A paramisák királya csodálkozással és félelemmel emelte tekintetét a furcsa magzatra, de a kedves gyermeki hang csilingelni kezdett a szívében, bejárta testét-lelkét, lassanként eltűnt minden külső, és valami soha nem érzett boldogító érzés költözött belé, ami kipréselte szeméből az öröm könnyeit.

– Fiam! – buggyant fel torkából a szó. – Hát mégis van áldás?

– Atyám! – válaszolt a rákfióka. – Örülök, hogy ajkadra vetted kegyét a teremtésnek, de létem nem a jövő, hanem az elmúlt bűnök megbocsátásának próbatétele. Ezért most kérlek, menj, és pincéd mélyén, naptól-szélről óva készítsd el az én lakosztályomat! Minden szakában a napnak láttass el élelemmel, és a szolgálólányt, kinek testét nem rontotta meg az érintés bűne, magad jelöld ki!

A paramisák királya, megfélemedkezve nagy méltóságáról, rohanni akart fia kívánságát megvalósítani.

– Várj – szólt rá a rákfi. – Kérlek, ne ölesd meg a szolgálóidat, kiket félelemtől elvakult bölcséid a halálnak javalltak! Légy te a bölcs, és mire hétszer elsárgul a kalász, melynek magvát már begyűjtötte szorgos keze népednek, megtermi gyümölcsét a te bölcsességed. Ám óvakodj, hogy fészket ne rakjon

szívedben a kíváncsiság csábító madara, mert annyi csapás hull vissza rád, amennyit egy szem mag hét kalászerésig szaporít.

A király, kissé megcsendesülten, de lelkében töretlenül, az apai boldogság melegével elhagyta a hitvesi szobát.

Kint nemsokára rikoltozni kezdtek a kürtök, mint hol soha nem volt bánat, lehullottak a fekete zászlók. A boldogságtól megrészegült szolgák örömujjongása váltotta fel a gyászt, még a királynő arcán is elhalványult a kétségbeesés, ahogy bánatkönnyein át fura magzatát nézve, remegte az időt, mely elszakítja tőle. Űlt gondolatok nélkül, testéhez ölelve a szunnyadó csodát, és nem kérte számon a teremtés játékát, amivel eltiporta egykori álmait.

Nagy sürgés-forgás töltötte meg a palotát; szolgák százai lepték el a pincét, ügyes kezek fonva-szöve bíborral-bársonnyal vonták be a penésztől, pókhálótól megtisztított falakat.

Az arany és a drágakövek kacér ragyogása szelíd alázattal pislogott vissza a /öld bársony sima tükréből, és a bíborpamlag mennyezetig tornyosuló aranycímeres párnái közé, legdrágább kincsként helyezték el a rákkirályfit. Az aggódó anya némán bámulta magzatát, amíg esetlenül befúrta magát a drágán ékesített, puha szőttesek közé, majd elhallgatva bánatát föléhajolt, biztató szavakat gügyögött gyermekének, aztán fájó szívvel magára hagyta, rábízva sorsát a gondviselésre.

A paramisák királya fővitézére bízta a dajkaválasztást, hogy a legszentebb életű főúri családok lányai közül válassza ki azt az érintetlen hajadont, aki szerénységével és okosságával méltó nevelője lesz a trónörökösnek. Jutalomként, mondta a paramisák királya, hercegi cím illesse, és birodalmának leggazdagabb tartománya.

Este, kívánsága szerint, megjelent a leány, drága kenőcsöktől kifényesített arcán a szentek jelével, kinek jól táplált testét aranyozott kelmék fedték, és telt keble felett frissen tépett virág bizonygatta érintetlenségét. A leány csak annyit tudott, hogy a királyfi dajkája lesz. Ámult és bámult a pompa láttán. A fővezér utasítására hét lakatra zárták az ajtót, hogy a csábító kíváncsiságnak szárnyát szegjék.

Fent a palotában és környékén nagy volt a vigadalom, urak és koldusok áldást kérő kántálása töltött be mindent, egyaránt alamizsnát remélve – ki-ki a maga rangja szerint.

A paramisák királya, nem titkolva örömét, bort, búzát nyújtott a népnek, rangéhes csatlósainak lépcsőket engedett, hogy magasabbról zenghessék cso-

dáját a gondviselésnek.

– Éljen sokáig a szépséges királyfi! – üvöltözték látatlanból.

De csak azok a szolgák hajladoztak igazi alázattal és tisztelettel, akik jelen voltak a születésénél, és hálájukat a lelkükben érezve imádkoztak érte, mert megmentette az életüket.

Alant, a pince mélyének fényes ragyogásában szerényen ásítózott a csend. Sárgán, hegyesen álltak a gyertyalángok, mozdulatlanul ízlelgetve illatát az asztalon párologó ételek sokaságának. Már kétszer is elmúlt a váltás, a lány még az asztal mellett merengett, megtöltve magát édes minden jóval. Álmát messze űzték a vágyak, a jövő homályos fátylát bontogatva ment az aranytalérok csilingelő hangja után, oda, ahol garmadában áll a jó. Szép reményében a király ígéretének, dajkaszolgálatáért busás kincset várva, szőtte könnyű vásznát a képzeletnek. Elfeledve minden régi rosszat, bajt, gondot, itta az álmodozás borát, amíg el nem szenderedett.

A bíborpamlag aranycímeres párnái közül lassú mozgással előbújt a rákkirályfi, és mint ki sejti, hogy dajkája álmát rontja, nem élt vissza királyfi rangjával.

– Ennék valamit – mondta szerényen az asztalhoz közeledve.

A lány előbb azt hitte, hogy az ajtónállók koldulnak, már száján volt a nincs, amikor megpillantotta a rákot.

– Teremtőm! – sikoltozott. – Hát ez az ocsmány féreg hogy kerül ide?

– Én vagyok a királyfi – mondta megszegyenülten a lány szavaitól. – Téged azért küldött felséges atyám, hogy láss el étellel-itallal engem!

– Lásson el téged az ördög, aki vigyen magával! – vágott hozzá egy lerágott csontot. – Fúj, de ronda vagy, a nyú essen beléd! – Felkapott a pamlagról egy párnát, és elkezdte páholni a rákot, amíg az be nem hátrált a pamlag alá.

– Na, ott egyen meg a fene, ahol vagy! – pihegte felháborodva. – De ha ki mered dugni az orrod, esküszöm, a székkal verlek fejbe! Majd megmondom én holnap a királynak, gondozza ő ezt a férget, vagy állítsa mellé a feleségét, ha csak ilyenre futotta nekik, de én több éjszaka be nem teszem a lábam ebbe az odúba. Nagy haraggal felkuporodott a bársonyos pamlagra, magára húzta a takarót, és alig telt el egy negyedóra, horkolt, mint a hízott barom.

Másnap, a későbe nyúló lakoma után, mindenki álmosan, fáradtan ébredt, csak a szolgák serénykedtek változatlan frissességgel. A hetes úgy érezte, ideje lesz rendbe tenni a királyfi lakosztályát is. Csendben, vigyázva, ha még fel nem ébredt, meg ne zavarja az álmát, besettenkedett a szobába.

– Uramisten! – kapta szeme elé a kezét, s fejveszetten rohant a királyhoz.

– Felség – borult a trónus elé –, kegyelmezz gyarló fejemnek! A lány, akit magzatod mellé állítottál, halott.

– Halott? – nézett rá a király csodálkozva. – Hisz az este még élt!

– Igen, uram – rebegette a szolga –, de most ketté van vágva, mint amit a mészáros széjjelmér.

A király csak hallgatott, fővitézét nézte, ki gőgösen, legyintve mondta:

– Mindenki meghal egyszer, vigyetek másikat!

Az a nap még nem rontotta el a király éjszakáját, vidám volt, mint előző este; kupa kupához koccant, a hús is ízlett, mint régen, táncolt a bolond, és ők nevettek, hírét sem hallották a bajnak, gondnak.

Ám másnap újra jött a szolga, arcán látszott, hogy bútól terhes; fejét lógatva térdelt a király elé.

– Uram, ezt is megölte magzatod – fulladt el a hangja.

A paramisák királya csodálkozva bámult, arcán átfutott valami, talán a harag vagy éppen a gond, de aztán ő is legyintett.

– Hozzatok másikat! – mondta komoran.

Terjedt a hír szájról szájra, mindenki másként mondta el, mint a szolga. Teltek a hetek és a hónapok, már a bolond sem játszott, gondba merülten ült, ízüket veszítették a dáridók. Sírt, ki lányt nemzett egykoron, most már a király is félt, de bölcsen hallgatott.

Hónapok hónapokra hulltak, éppúgy a gond, a fájdalom. Ki-ki, ha tehetne, lányát vagy lányait mentve, elhagyta a paramisák birodalmát, mert a végzet már házról házra járt.

– Magasságos teremtő! – fohászzkodott éjszakánként a király. – Még egyszer sem zöldült ki a kalász, és maholnap nem lesz hely a temetőben. – Irgalmazz nekem, Mindenható!

De másnap újra jött a szolga, ősz haja borzasán, kócnak tépve, megállt a király előtt, és hallgatott. Fáradt szemeiből már kihullott minden kétségbeesés, az eszehagyottak üres tekintetével bámult a királyra, ki trónja szélén ülve sápadozott a rossz sejtésektől.

– Mivel sújthatsz még, magasságos ég? – suttogta önmagának kétségbeesve.

– Uram – szólalt meg dörgő hangon a szolga, jelét sem adva a tiszteletnek, de nyomban elakadt a szava, és mint aki önmagát hallja, körbejártatta tekintetét, majd újra a király felé fordult, és saját szakállába kapaszkodva erőlködni

kezdett: – Uram, királyom – nyögte fájdalmasan –, ez az én lányom volt, ki- nek most szörnyű magzatod vérét vette, és már nincs több lánya birodalmad- nak sem földjén, sem egén.

Szemei ijedten kidülledtek, csodálkozva a torkához kapott, aztán össze- csuklott a teste, mint egy üres zsák, és kilehelte a lelkét.

A szolgák tisztelettel emelték vállukra a vén hullahordozó porhüvelyét, aki ennyi szörnyűséges látvány után még egyetlen lányát is feláldozta, hogy ural- kodója parancsának eleget tegyen.

A bölcsek földre szegezett tekintettel térdeltek a király előtt. Úgy érezték, hogy a szolga szavai ott bujkálnak a márványoszlopok mögött, remeg tőlük a levegő, a palota, a birodalom, és hírül adják a világnak, hogy itt a leszámolás órája, mert haragját nem tudják enyhíteni a végzetnek.

– Eddig volt – motyogta a király maga elé. – Vajon mit vétettem a sors el- len, hogy ekkora csapásokkal sújt?

– De uram – lépett elő a fővitéz mérgesen –, nem hagyhatod, hogy birodal- mad ékességeinek egy szörnyeteg legyen a hóhéra.

– Szálljak perbe a teremtővel? Hisz ő nem tékozolja hatalmát tojástöréssel, követ zúz vagy birodalmakat dönt össze, mert nemcsak az élet, hanem a halál felett is úr – ismételte a bölcsek egykori szavait.

– Úgy van, felség – hagyták rá a bölcsek. – De ki tudná megmondani, hogy mit akar, és hogy cselekedjünk kedve szerint?

– Mit tegyek? – kérdezte csendesen. A bölcsek hallgattak, tanácstalanul ön- magukba süllyedve. Elhagyta őket minden tudományuk, csak a fővitéz szeme égett kárörvendezve.

– Ölessem meg? – szólt rekedten és mindenre elszántan a király.

– Azt ne, uram! – riadtak meg a bölcsek. – De talán jobb belátásra bírhat- nád magzatod.

A király előbb elsápadt, aztán eszébe jutott nemrég kiszenvedett szolgája, és mint egy gyermek, akiből kiverték a makrancosság minden ördögét, bele- egyezően bólintott.

Dermedten nézték, ahogy trónjáról felemelkedve elindult a palota pincéje felé.

– Ne kövessetek! – rendelte vissza őket, amikor dermedtségüktől maguk- hoz térve, utánaözönlöttek.

A szolgák és bölcsek megálltak, leborulva a palota márványpadozatára, imába mélyedtek.

Csend, üresség honolt mindenütt, csak a király léptei hallatszottak, melyeket megsokszorozva vertek vissza a pincefolyosó falai.

Aztán az is elhallgatott. Halálos félelemmel szívében állt meg a királyfi részére kijelölt helyiség előtt. Az örök néma tisztelettel fejet hajtottak, majd megnyitották előtte az ajtót. Bent fenséges nyugalommal játszott a fény, a sokágú gyertya lángjai visszaragyogtak a drágakövekkel díszített bársony táliburkolatról.

A rákkirályfi ott sétált a szoba közepén, már akkorára növe, mint egy jól megtermett házikomondor.

– Fiam – hullott térdre a király ijedtében –, kegyelmezz szerencsétlen atyádnak, és ne pusztítsd el a saját birodalmadat!

A rák megállt, rávetette apró, fekete szemeit, egy ideig vizsgálgatta, aztán megszólalt:

– Atyám, miért kisebbíted félelemmel a paramisák nevét? Vagy azt gondold, hogy ez hasznodra válik?

– Nem gondolok én már semmit, fiam – öntötte ki szívét a király. – Csak arra, hogy változtasd meg szándékodat, és ments meg ettől a gyalázatos pusztulástól!

– Atyám, én bölcsességre kértelek, és te gyáva szolga lettél.

– Igen – sóhajtotta a király. – Mert még egyszer sem sárgult el a kalász, és elfogyott birodalmam minden termőföldje; már annyi hely sem maradt, ahová egy szem magot eldugjanak, csak parlag és vad ugar borítja birodalmam.

– Ne légy kétségbeesve, atyám! Ez a föld úgyis dudvát termett volna. Nagy vitézeid, kiket a kapzsiság hajtott, eladták gögös lányainkat rangot remélve a ranghoz, hogy dús vagyonuk nagyságát a tiedhez mérjék. Egy volt közöttük, akire én is száncalommal gondolok, de ijedtében halt meg az istenadta, és ami még inkább elkésérítő, nem maradt utána senki, hogy felvegye díját a fájdalomnak.

– Igen – hagyta rá a király szűkszávúan, de valami megint megmozdult a szívében, és mintha azt dobogná, hogy nem is olyan vadállat az ő fia, mint ahogyan vitézei, tanácsadói mondják.

– Látod, atyám – szólalt meg elgondolkodva a rákkirályfi –, ennek a parlagnak soha nem aggasztott a sírása, amikor vitézeid karddal, bárddal irtották a magját, ha valahol kalászba szökkent, pedig dúsabb kalászt és jobb magot termett, mint azok, kik többnek tartják magukat. Most eredj, atyám, és ne kételkedj a teremtés igazságosságában, mert ha te nem is, ő tudja, hogy mit

akar. Ha rám hallgatsz, igazságot találsz, és mint mondtam, magad válaszod meg azt, akit mellém szolgálónak szántál!

A vén király földig hajolva kihátrált a helyiségből. Egy kicsit könnyebbnek érezte szívét, ahogy felvonszolta testét a pince márványlépcsőjén, de a félelem továbbra is emésztette.

– Álljon elő a kocsim, és csak a bolond jöjjön velem! – hessegette el maga elől a csúszó-mászók hadát.

Fintorogva álltak félre a hatalmasságok, de hamarosan megtalálták a király különtségének az okát. Gyorsan szárnyra kapott a hír, hogy a király bujdosásra adta a fejét, mert a rákfiókával már nem lehet bírni – vér és vér kell neki, most már azt sem fogja nézni, hogy férfi vagy nő. A palota hatalmasságai nem nagyon vesztegették az időt, vagyonuk nagy részét magukhoz véve, hűségesen követni kívánták nagy királyuk példáját, de ki-ki a maga módján, és éppen az ellenkező irányban igyekeztek mihamarabb elhagyni a birodalmat.

A bolond, mint akinek ördöge van, megérezte, hogy mi mehet végbe a palotában.

– Haha – kacagott nagyot, kizökkentve a királyt gondolataiból. – Elhiszed, pajtás, hogy mire hazamegyünk, tágasabb lesz a palotád?

– Mitől nőne nagyobbra? – kérdezte csöndesen.

– Attól, hogy kimenekülnek belőle a patkányok.

A király nem szólt a bolond szavára semmit, csak húzott egyet a vállán.

– Tudod, édes komám, ezek akkor nyugodtak, ha aludni látják a macskát. Olyankor minden félelem nélkül úzhatnak ravasz mesterségüket. De ha a macska kilépett a kosarából, már megy a füles mindenfelé, és ki merre lát, hordja az irháját. Fogadni mernék veled, király, hogy mire visszatérünk, felét sem találod palotádban a vitézeidnek.

– Hallottál valamit? – érdeklődött a paramisák királya.

– Bolond se lennék, ha nem figyelnék oda!

– Beszélj!

– Bölcséid birodalmad összeomlását jövendölik.

– Más is ezt tenné a helyükben.

– Az igaz, komám, csak ők azt is megjósolták, hogy miért.

– Tudni akarom!

– Azt mondják, hogy fiad végét veti birodalmad eddigi rendjének. Olyan néppel keveri össze a vérét, amiből félig emberi, félig állati utódok születnek.

Nem lesz erő a földön, ami ezeket elpusztítsa; előzönlik a birodalmadat, és megsemmisítenek mindenkit, aki nem rájuk hasonlít. Hacsak nem akad néped lányai között, akinek szerelméért leveti magáról a rákbőrt, és emberi utódokat nemz. Olyanokat, amilyenek ők – tette hozzá a bolond gúnyosan.

– Hát eddig még nem akadt – sóhajtott a király.

– Na, koma, azért hagynak faképnél gyáva vitézeid, mert azt is megjósolták a bölcsek, hogy amikor kiteszed a lábad a palota kapuján, kezdetét veszi a végzet.

A király agyában egyszerre világossá váltak fia szavai: „Ezek csak dudvát teremtek volna.” Most értette meg, hogy fia miért kérte bölcsességre. Elpuhult, elkényelmesedett, gyáva férges, milyen jövő várhat a paramisák nemzedékére? Kapzsiság, rangéhség és semmittevés. Birodalma nagy része műveletlen parlag; népe baromként húzza az igát, de hűségéhez nem fér kétség, mert egyetlen gyermekét is feláldozza az uralkodójáért, és nem vár érte semmit.

– Hajts, kocsis! – kiáltott a bakon ülő szolgának.

– Meddig, felséges királyom?

– Amíg meg nem találod a város legkisebb kunyhóját!

– Haragszol, pajtás? – kérdezte a bolond.

– Miből gondolod?

– Arról, hogy az okos szavak mindig haragot váltanak ki a magadfajta emberekből. Aztán olyan szólásmondás is van, hogy két okos nem fér el egy kocsiban.

– Ezt egy bolond mondta.

– Örülök, király komám, hogy mi jól megértjük egymást.

A király nem válaszolt, visszamélyedt gondolataiba.

– Mi lesz ennek a vége? – kérdezte önmagától.

Aztán, mint aki szeretné magát megnyugtatni, belátta, hogy nagyon nehéz láthatatlan erők ellen küzdeni. Márpedig, ha bölcsei így susognak a háta mögött, akkor a fővitéz gonosz mesterkedése rövidesen eléri a célját.

Amíg száguldottak a lovak, volt ideje végiggondolni az elmúlt idő eseményeit, és látta, hogy ha az alattvalói és bölcsei nyíltak, minden eddigi vérontást elkerülhettek volna.

– De ki tudhatja, hogy írták ezt meg a sors könyvében! – esett vissza a megbocsátás földjére. Annyi bajt okozott már a jószándék is, hogy nem sok dicsérni való van rajta.

– Hó! – fogta le lovait a kocsis. – Ennél kisebb kunyhót nem találsz egész birodalomban, felség – mutatott egy földben lapuló kis vityillóra.

A kunyhó előtt feslett rongyokba burkolózva egy öreg vak asszony tapogatta a mellé rakott gyékényszálakat, ölében egy félig megfont cipókosár.

– Jó napot kívánok, öregasszony! – köszönt a király.

– Adjon az isten neked is, fiam! – emelte fel vaksi tekintetét. – Hol vagy, te lány? – kiáltott be a kunyhóba. – Hozzál ki valami ülőhelyet ennek a fiúnak!

Nemsokára kibújt a kunyhóból egy lány, rongyosan, kócosan, kezében egy ütött-kopott, faragott fateknővel.

– Üljenek le! – mondta szerényen, pirulva, ruhája aljával megtörölte a lefordított teknő hátát, aztán letelepedett a küszöbre, földre szegezve tekintetét.

– Honnan jöttetek, fiam? – érdeklődött a vak asszony, gyorsan felfogva, hogy nem egy vendége van.

– A király van itt, anyám – szólt rá a lány serényen, nehogy másvalamit is mondjon az öregasszony.

– A király?

– Igen – válaszolt a paramisák királya. – Egy jóra való szolgálólányt keresek, akire rá lehetne bízni a palota kisebb gondjait.

– Ó, felség – váltott hangot az öregasszony –, nem tud ez a lány semmit. A szegénység csak arra tanítja meg a magunkfajta földhözragadtat, hogy mindennap éljen. Sem a jónak, sem a rendnek nem tudna ura lenni, mert úgy nőtt fel, mint az állat. Mi hasznát venné ennek a felséges udvar? Még a legszegényebb legények is elkerülik a mi házunk táját, mert mindenkinek elég a maga szegénysége, nem akarja a másikkal tetézni. A király – hosszasan a lányon feledve tekintetét – úgy érezte, hogy soha hozzá hasonló teremtéssel még nem találkozott. Földre omló haja alól kicsillogó szemei, mint az augusztusi éjszaka.

– Van már párod? – kérdezte a király.

– Párja? – válaszolt helyette a vénasszony.

– Mihozzánk csak az jön, király, akit a dörgő vihar kerget. Talán még azt is jobban elviseli – tette hozzá csendesen –, mint a mi barna bőrű fajtánkat.

A lány arcát anyja szavai nyomán vörös pír öntötte el, körme hegyéig megfestve testét rózsaszín alázattal.

– Csak ez az egy lányod van? – érdeklődött tovább.

– Nem, felség – rázta ősz gubancait. – Van négy fiam is. Itt lapulnak valahol a bozótban. A mesterségük rabjai lettek, és mióta azt nem úzhetik, beáll-

tak rétifarkasnak. Gyertek csak elő, hé! A király van itt – hívta őket bátorítva.

A fiúk, mint négy szakállas óriás, szinte egyszerre emelkedtek ki a bozótból, aztán apró, egyenletes lépésekkel elindultak a kunyhó felé. A király csodálkozva bámulta őket, úgy néztek ki, mint akiket egyformára nyírtak, bilincsel a kezükön-lábukon, szorosan egymáshoz fűzve.

– Mi a bűnötök? – kérdezte a paramisák királya.

– Mondtam, hogy a mesterségük, felség – szólt helyettük a vak asszony, homlokával érzékelve fiai közelségét. Sokáig rajtuk tartotta tekintetét, mint aki lát, majd ugyanazzal a fejtartással a király felé fordult. – Te talán nem tudod, hogy nagyvezérednek olyan kardja van, ami a legkeményebb vértet is átszeli, mint a sajtot?

– De tudom – bólogatott a király. – Azt is tudod, hogy nincs kő, sem fegyver, ami csorbát ejtsen rajta?

– Azt is – bólintott rá ismét. – Azért lett nagyvezér, mert nem akad vitéz a birodalmamban, akinek kezéből ki ne vágná a fegyvert.

– Hm – bólogatott a vak asszony, maga elé meredve. – Azt a kardot, király, ezeknek az apja csinálta – emelte világtalan tekintetét a négy fiú felé. – De hogy ne legyen kardjának vetélytársa, vezéred azonnyomban négyfelé vágta férjemet. Ezeket még gyermekkorukban bilincsbe verette, és saját kezűleg kivágta a nyelvüket, nehogy elmondják a titkot. Engem nem koncolt fel – sóhajtott –, mert éppen terhes voltam ezzel a lánnyal, csak rám gyújtotta a házat; akkor veszítettem el a szemem világát.

A király arcán felpúposodtak a borosták. – Szörnyű – mondta fejcsóválva. – Soha nem tudtam, hogy népem fölött nem én, hanem a hóhérok uralkodnak.

– Mi csak barmok vagyunk a te alattvalóid szemében, király. Akkor vágunk le bennünket, amikor akarnak.

– Látod, király pajtás? – szólt közbe a bolond. – Azért okosak a bölcseid, mert hallják a nép sírását. Bizony, könnyű vihart jósolni, amikor már dühöng.

– De miért nem beszéltek róla? – Azért, király, mert nekik is ki van vágva a nyelvük, mint ennek a négy kovácslegénynek. A jövő koronája hallgatásra inti őket.

A király maga elé meredt, néhány perc alatt szinte éveket öregedett. Tekintetét hol a lányra, hol a négy bilincsbe vert néma ikerre vetette.

– Hogy legyen bölcs? – suttogta maga elé. – Kinek higgyek?

– Magadnak. A saját szemednek és fülednek – válaszolta a vénasszony.

– Azt gondolod, olyan könnyű? – Azt, király. Az igazat nemcsak látni,

nemcsak hallani, hanem érezni is lehet. És aki tudja, hogy az igazság és a hamisság egyforma köntösben jár, az inkább a szívére hallgat.

A király újra maga elé meredt. Hosszas töprengés után előszedett két tallért, előbb latolgatta, majd egyenként a vénasszony elé dobta.

– Hány tallér ez? – kérdezte. Az asszony vaksi tapogatással megkereste a pénzdarabokat, aztán egyenként visszadobta a földre.

– Egy tallér, felség. A másik szemétre való, hamis, mint akik csinálták.

A király bölintott. A homlokán összeszaladó ráncokról komoly döntést lehetett leolvasni.

– Velem jössz a palotába – szólt a lányhoz elcsukló hangon.

A vénasszony vaksi szemei csodálkozásra tágultak, arcán a kétségbeesés vonaglott, amikor a király ismét megszólalt.

– Nem történik semmi baja a lányodnak, nálam jó helye lesz a palotában – próbálta nyugtatni a vénasszonyt, miközben saját lelkiismeretével küzdött.

A lány csendesen, megilletődve a király vigasztaló szavaitól, egy frissen tépett fűszállal apró állatfigurákat rajzolt a porba. Csodálatos, nézte a király, olyan, mint a szőkére érett kalász, magja bensejében még tejes, nem verte acélosra az idő. Kegyetlenül vétkezne a halál, ha ezt a csodát is megcsúfolná undorító szerelmével. Milyen boldogan fogadnám lányomnak, ha a sors nem úzná játékát velem! Még csillog szemében az élet, ölen bölcsője ring a tiszta magnak, nem tépte álmát a bűnös kéj.

Ült a király, gondolatokba mélyedve, lelkében először érzett száналommal. – Ó, teremtőm – fohászzkodott –, mit ér a bölcsesség, ha a halál kegyetlenül eltipor mindent? Ez még virul, keblén piheg a jövő gyerekes vágya, jót, jobbat soha nem érzett, bocsásd meg nekem, ha holnap csak roncsa lesz a te alkotásodnak!

– Csendes vagy, király – szólt rá a bolond. – Szinte sírni látszol.

A király nem válaszolt, tekintetével már a bilincsbe vert fiúkat méregette.

– Látod, komám – folytatta, mint aki nem tiszteli a király gondolatait –, milyen furcsák vagyunk mi, hatalmasságok? Elkápráztatva a trón fényességétől, vakon hiszünk a megújulásban. Vérrel, halállal öntözzük létünk korhadó fáját, hogy rügyet, virágot hozzon, nem tudva, nem sejtve, milyen lesz a gyümölcs. Aztán elég, ha ráülünk egy nyárfa-teknőre, és mást látunk, mint amit hittünk. Mert bizony van a teremtésnek olyan állata is, akit úgy hívnak, hogy ember. És ez más, mint a többi, mert nemcsak testben, hanem lélekben is veszendő.

– Látom – bólogatott a király. – Mi haszna halomra tépni az élet jóját, hisz amelyik ember több lesz az egynél, az hiába keresi önmagát, elvesz, mint ikerk között az idő. Vakon, süketen éltem, megtévesztve a rossz által, hittem a hazugságokat, melyek nem létező bölcsességemet magasztalták.

– Tanuld meg, király – emelte fel kezét a vénasszony –, ki szembe dicsóít nagyságokat, az maga akar magasra hágni. Nincs gonoszabb állat az embernél, ha elszabadult vágya gonoszsággal párosul, mert csak sírást, jajszót hagy maga után. És kiknek nincs gyámolítójuk, irgalmatlanul elvesznek azok. Úgy van az, király, ahogy mondom, mert szegénységünkönél csak a nyomorgatásunk nagyobb, kapzsi szolgálók a vért is kisajtolják szívünkéből.

Elhallgatott, mint aki befejezte panaszát, de aztán még hozzátette:

– Nem a gondjaidat akartam szaporítani, király, hanem a saját szívünkön könnyebbíteni. Nekünk csak ez van, de ha port hintünk is fejünkre, mert alázatunktól bűzlik birodalmad, szívünkben nem óhajtjuk a rosszat.

– Mennyi keserűség, mennyi alázat! – suttogta maga elé a király, aztán a rákfióka szavai csengtek a fülébe: „Létem nem a jövő, hanem az elmúlt bűnökért bocsánat!”

– Mindig kóbor kutyái voltunk birodalmadnak, király, de kutyavilágunkban farkasként éltünk, soha nem csaholtunk a koncert. Most láncra verve szűkölnünk a mások szemétdombján, hogy csontjaink ki ne essenek bőrünkéből, mert bosszút akarunk állni.

– Kocsis! – szólította szolgáját a király.

– Menj, és hozd ide a legközelebbi kovácsmestert!

– Ne fáraszd a lovidat! – intette le a vak asszony. – Ezeket a fiúkat tizen-nyolc lombhullás ideje alatt megedzette a vas, csak egy szavadba kerül, s lehull róluk a bilincs, mint a jégeső. De vigyázz, király, hogy kiket szabadítol el, mert a kígyó nem felejtí farkavágását, és ki bűnöst pártol, az maga is bűnhódni fog.

– Azt hiszem, szükségem lesz rájuk – mondta bölcsen a paramisák királya. – Igaz, hogy a nyelvüket nem tudom visszaadni, de húséges szolgálatukért bőségesen megjutalmazom őket. Mától kezdve az én kovácsaim vagytok!

Abban a pillanatban a négy kovácslegény hangos ropogtatással összetörte magán a vasat.

– Eddig miért nem ráztátok le a bilincseiteket? – kérdezte a király. – Nem én raktam rátok, hogy tőlem várjatok megbocsátást.

– Túrásban érik a bosszú, felség. És akik tudják, hogy éretlen bosszúnak

keserű a gyümölcse, azok nem sürgetik az időt.

– Te nagyon okos vagy – ismerte el a király. – Nem felség, anya vagyok, akinek nincs veszteni való gyermeke.

„Teremtő ég! – borzadt meg a király. – Ne adj isten, hogy baja essék a lánynak, mert engem falnak fel először.”

A paramisák királyát hirtelen cserbenhagyta a bölcsessége. Úgy érezte magát, mint akit két kút mellé állítanak, és nem tudja, melyikbe ugorjon, mert mindkettő egyforma mély. Elkecserepedve nézte az eget; a nap már áldozni készült, mindjárt beáll az este, és lány kell a palota pincéjébe, különben...

Már a gondolatait sem merte folytatni, tekintetét a lányra vetette, aki egy katicabogárral a kezén, gyerekesen játszadozott.

– Van neked neved? – kérdezte a lányt. – Van, felség – mondta, le sem véve szemét a katicabogárról. – Úgy hívnak, mint ezt a kis állatot.

– Katica? – Nem, felség, csak Bogár. Fura név, gondolta a király, de mit érne vele, ha Angyalkának hívnák?

– Na, Bogárka – szólt hozzá kedvesen –, most velem jössz, és olyan ruhát varratok neked, amilyen még nem takarta lány testét.

Bogárka csendesen felállt, vigyázva a pettyes katicára. Forgatva a kezét addig fújkalta, amíg az szárnyra nem kelt. Egy ideig boldog mosollyal arcán követte tekintetével a bogár röptét, aztán lehajolt az anyjához, megcsókolta, majd a négy vaskos kovácslegénynek búcsút intve, felkapaszkodott a királyi hintóra.

– Hajts, kocsis! – sürgette a király.

A nyitott hintó hangtalanul gördült végig a városon. Bogárka ámult-bámult a tornyos, csipkés, aranycirádás paloták láttán, úgy érezte, hogy nem is a földön, hanem a mennyországban jár.

Az utcán lődörgő nép egymást taposva nyitott utat a király fogatának. Sorra megnyíltak a paloták ablakai, éljenzéssel, kendőlengetéssel üdvözölték az uralkodót.

– Mennyi ember – suttogta Bogárka –, és milyen szép ruha van rajtuk!

A király szó nélkül levetette cifra palástját, és a lány vállára terítette.

– Nem fázom, felség – próbált tiltakozni.

– Nem baj – nyugtatta. – Képmutatás, amit tesznek, hadd játsszunk mi is valamit ebben a komédiában.

Bogárka egy szót sem értett a király szavaiból. Maga köré csavarta a puha, illatos palástot, hátradőlt a hintóban. Kissé bártortalanul, de olykor-olykor ő is

visszaintett az uralkodót üdvözlő csoportoknak.

Ahogy begördültek a királyi palota kapuján, egyszeriben álomnak tűnt minden. A falak és a bútorok gazdagon díszített csillogása, a márvány tükrösre csiszolt ragyogása, a selymek, bársonyok egymásra omló rengetege összefonódott előtte, és képzeletét valami csodálatos, földöntúli világba sodorta, amelyet még álmában sem látott soha. Az idegen, valótlanságnak tűnő képek lenyűgözték, de minden tárgy érintése hideg borzongást keltett benne. Összehúzódva bámulta a futkosó szolgákat, akik lépten-nyomon rámosolyogtak, mint hóhér az áldozatára.

Egy szakállas bácsi hajolt elé, kezében furcsa pántlikával. Kezén, nyakán körülcsavargatta, aztán a vállától a sarkáig lelógatva motyogott valamit maga elé.

Bogárka megmeredve, mint egy kőszobor, szó nélkül tűrte a vénember tapogatását, szemében minden-mindegy lemondással bámulta a selymeket, bársonyokat kínáló szolgák alázatos hajbókolását.

– Melyikből méltóztatik parancsolni? – kérdezte a vén szabómester.

Bogárka megrémülve a szolgák alázatos tiszteletétől, segélykérően nézett a királyra.

– Talán az a zöld bársony illene barna arcához – javasolta a paramisák királya, mosolyával bátorítva a lányt.

– Megkövetem felséged ízlését – hajolt földig a vén szolga –, de én inkább ezt a bíborszínű bársonyt ajánlanám, hisz annyi tűz van a szemében, hogy palotád márvány-hűvösét felmelegíti.

A király sokáig szótlánul nézte a lányt, akinek arcán nem látszott fénye a boldogságnak, de szemei öntüzekben égő ragyogással perzseltek, mint a nap.

– Legyen – mondta a király sóhajtva. – Díszítsétek gazdagon drágakövekkel, hogy ragyogását a csillagok is megirigyeljék, és mire a nap leszáll, késsen takarja testét a lánynak!

A szolgák tudomásul véve uralkodójuk parancsát, homlokukkal megérintették a trón lépcsőjét, aztán kétrét görnyedve kihátráltak a teremből.

Bogárkát két vászonruhás cselédlány elkísérte a királyi család meleg vízzel telt fürdőmedencéjéhez, ahol hercegnőnek kijáró szorgalommal megtisztították testét, és bekenték drága, illatos olajokkal.

Bogárka csodálkozva bámult az ezüsttükörbe. Egy ismeretlen arc nézett vele farkasszemet, haja gyöngyökbe fűzve, homlokán gyémántdiadém csillogott, olajbarna arcát szomorúság árnyékolta, mint a királyi szobrokét, csak

szemében égett az élet tüze elérhetetlen, messzi ragyogással. Bíborszínű ruhája felett aranyba ágyazott drágakövek csillogtak, sugaraik vakító fénye mögött önmagát kereste, a rongyos kis Bogárkát, akivel még szemtől szemben soha nem találkozott, pedig az anyja mennyit mesélt róla. Olykor, ha az idejük engedte, anyja ölébe hajtotta fejét, ki bütykös ujjával körültapogatta arcát, világtalan tekintetében kigyúlt a boldogság tüze, aztán árnyékok borították fölé a gondolatok, és lehervadt arcáról a ragyogás. Vak tekintete a jövő útját tapogatta, ahol lányát vélte látni.

– A szépek nem ismerik az örök boldogságot, mert gyorsan megirigyli őket a gonosz, és megvámolja virágzó életüket. Lelkük belevész a vágyakozás keserű vizébe, véget nem érő szenvedés tölti be földi létüket. Öld meg magadban a csábítás férgét, elégedj meg mindig azzal, ami van. Ne vágyjál többre, ha majd sok lesz, mert kik sorsuktól jót vagy jobbat várnak, keserűen csalódnak azok. Hisz ő vakon küldi ajándékait, jót-rosszat nem válogatva, szolgáló módon végzi munkáját a teremtésnek. Ezért mindig adj hálát a sorsnak, mert ki őt szidja, önmagát emésztí a gonddal! Intette mindég az anyja.

Bogárka szomorúan nézte tükörképét. Körülaggatták mindenféle ékszerekkel, de nem örült, és nem kívánt belőle magának semmit.

A szolgák nemsokára ismét a király elé vitték, aki nagy elismeréssel bólintott, aztán intett, hogy vezessék le a pincébe. Sokáig csend volt a trónteremben, mindenkit megbűvölt Bogárka szépsége, csak a fővitéz nézett utána gyanakodva, azon töprengve, hol látta már ezt a lányt. Majd hirtelen elsápadt; hatalmas lángtenger jelent meg előtte, és egy terhes nő.

– Felsőleges úr! – mondta felháborodva –, megkövetem kivételességed, ám nem tudom, mire véljem nagyságod túlzott bőkezűségét? Mi, kik éjjelt-nappal átvirrasztunk és aggódunk birodalmad sorsáért, egy kegyes fejbőlintással is beérjük. Nézd! – mutatott a trónteremben alázatosan maguk elé bámuló vitézekre. – Birodalmad nagyságai vérüket, kardjukat nem kímélve, mindig készen állnak felséged védelmére.

– Ki ellen? – kérdezte a király, mint aki mit sem sejt a bajból.

– Ki ellen? – nézett körül a fővitéz. – Uram, bölcseid megkérdezték az ég csillagruhás leányait, és arcukat sűrű felhőbe borítva, könnyeiket hullatták birodalmadért, mi veszendőben van.

– Tudom – válaszolt, közömbösséget színlelve. – Bölcseim, kik oly tisztán látják a jövőt, azt is megtudták az ég csillagruhás lányaitól, hogy miként kerülhetjük el szörnyű csapását sorsunknak. Ajándékát, büntetését érdemként

osztja a teremtő, és kik bűnükért megbűnhődnek, megbocsát azoknak. Ám a sors megkéri bérét attól, kinek kezébe adta a megbocsátás fájának zöld ágát. Ez a leányzó, kivel engesztelni kívánom a sors haragját, az éj múltával már a múlté lesz. Soha nem ízlelte illatos gyümölcsseit az életnek, ragyogást csak az égen látott, hadd szunnyadjon lelkében a gond, míg elvakítja a kövek csillogása. Holnap talán elkerülhetetlenül feketébe öltözik birodalmunk, mert ha a sors szívünkbe rakatja fészket gyászos madarával, megszűnik körülöttünk is a csillogás. Jóságos bölcseim messze látó szemei vért jövendölnek, és mint mondják, nincs vitéz, ki bajvívásra kiálljon a bitorlóval. Ezért olyan vitézeket hívok udvaromba, akik képesek lesznek elhárítani birodalmam fölül a veszélyt, anélkül hogy hű embereimet elveszítsem.

– De felség! – lépett közelebb a fővitéz. – Nem kívánhatja nagyságod, hogy neveltség tárgyai legyünk birodalmodban! Ki hinné el, hogy ez a sors akarata?

– Úgy van – mondta a király elgondolkozva. – De ha bölcseim is ezt tanácsolják, akkor először ti vívtok meg azokkal a néma vitézekkel, kiket a gonosz bilincsbe verve örök hallgatásra akart kényszeríteni.

A bölcsek ijedten néztek egymásra, az egészből egyetlen szót sem értettek.

Csak a bolond bólogatott a király felé, aztán lenézően a vitézekre vigyorgott.

– Na. híresek – pergette csípős nyelvét –, most megmutathatjátok, mennyit ér a kardotok, mert eddig csak a harmatot vertétek vele.

– Uram – vicsorgott a nagyvitéz, bozontos szakállá közül –, e kardot, mely birodalmodat védelmezi, vérükkel edzették az istenek, és ki ezt sértegetni meri, lecsapom, mint a gyalogbékát.

– Az istenekével? – nevetett a bolond, számárfület mutatva a nagyvitéz felé. – Nem tudod, hogy az istenek, amit jókedvükben adnak, azt visszaveszik haragjukban? Már régen megmondták az okosok – mutatott a megszeppent bölcsek felé –, hogy aki a hazugság ágyában alszik, nem álmodhat igazat.

A nagyvitéz gyilkos pillantásai szinte felnyársalták a bolondot, de a király színe előtt igyekezett lenyelni haragját.

– Felség! – mondta színlelt alázattal –, szavam mellé a fejemet teszem, hogy ki kardom ellen kardot húz, halállal lakozik.

– Száz aranyat rá, vitéz – szólt közbe a bolond –, hogy fejedért még könyörögni fogsz, mert az istenek, kiknek vérében kardodat edzeted, megbosszulják saját vérüket!

A nagyvitéz arca egy pillanatra elsápadt, de aztán ismét megvillant szemében a gonosz fény, erszényét leoldva derekáról, a bolond elé dobta.

– Fejet fej mellé, bolond, és ez legyen a siratópénz!

– Legyen – kapta fel az erszényt labdázva. – Ennyi pénzért csak elsirathatlak!

– Vigyázz a nyelvedre, bolond – fenyegette –, mert nélküle néma leszel!

– Ám legyen – futott el a bolond, játékosan csörgetve az erszényt. A fővitéz elgondolkodva nézett a bolond után, majd a királyra vetette tekintetét.

– Uram, nem találsz túlzásnak eszehagyott szolgád viselkedését? Tudtommal fővezére vagyok birodalmadnak, mit kardomnak és vitéségemnek árán szereztem, milyen istenek bosszújáról fecseg a te bolondod?

A király úgy tett, mint aki semmiről, semmit se tud, csak legyintett.

– Bolond beszédére ne indulj nagy halat fogni, mert jóllehet, hogy ahol ő vizet mond, ott szárazat találsz. Talán éppen fogadni volt kedve, és ha netán veszítene, jó tréfájáért királyi erszényünk elbír még száz aranyat.

– Meglep bőkezűséged, felséges király. Baj bajra hull a birodalmodban, és te jó tréfáról álmodok.

A király sokáig válasz nélkül hagyta a fővitéz szavait, majd a bölcsek felé fordult.

– Mondjátok meg, ti mindenek tudói, találkoztatok már olyan épeszű emberrel, aki bánatában bánatra vágyik?

– Nem, uram – mondta a legidősebb bölcs. – Akinek egy csöppnyi esze van, az tudja, hogy az öröm jobb, mint a sírás.

– Nos – nézett a fővitézére a paramisák királya –, ha bölcseim szavai úgy igazak, ahogyan mondják, akkor ne hidd, hogy bolondgombát ettem.

A fővitéz elnézést kérő mozdulatokkal meghajlott a király előtt, aztán szó nélkül távozott. A bölcsek még vártak, amíg uruknak jó éjszakát kívánhattak, majd mint kik jól végezték a napot, kicsoszogtak a trónteremből.

A király fázósan magára húzta palástját, tekintetét saruja aranycsatjain legeltetve, gondolatai, mint a gazdátlan ló, visszabarangoltak ifjúkora mezejére.

Az éj leple alatt halk kotyogással kigördült egy csukott hintó a palota kapuján, aztán csend borult a királyi házra. Az egész napi sürgés-forgás után pihenni tértek a szolgák, az örök egymásra borulva lopták édes gyümölcsét az éjszakának, csak Bogárka virrasztott a pince mélyén csendesen, egymagában. A garmadába hullott fénytől, csillogástól hamarosan megcsömörlött; átbámult az aranyba foglalt gyertyák egyenes lángjain, tekintete a messze hagyott

viskó szűk odúját kereste.

– Ó, anyám! – sírta el magát. – Hát ez lenne a boldogság, ez a lakatok mögé zárt hideg csillogás? Kihűlt emlőid is melegebbek, mint a vérszínű bársony didergető fénye. Hol van itt a bujkáló szellő, ami játékosan szemembe fújta a jázminvirág porát? És hol van az erdők szemérmes suttogása vagy a napfényben fürdő mezők, hol a tengerként ringatózó táj, mely felett a magasreptű madarak dalolva hullnak az ég vizébe? Vak szemeidben még ifjúságod álmai égnek, és te azt hiszed, hogy a ragyogás mögött nincsenek könnyek! Fullasztó csendjében e kőhalomnak elzsibbad a lélek, és gonosszá válnak az angyalok is.

Bogárka megpróbálta visszatartani könnyeit, de a magány olyan súllyal nehezedett rá, hogy akarata ellenére kipréselte lelkéből a fájdalmat. Aztán, ahogy gátjukat szakították, elmostak Bogárka körül mindent; azt sem vette észre, amikor a rák kibújt a pamlag aranycímeres párnái közül.

– Miért sírsz? – szólalt meg Bogárka háta mögött. – Atyámat nem a gonoszság készítette, hogy dajkaként ide hozott, csak szeretné beérlelni kései gyümölcsét fájának.

Bogárka előbb ijedten nézett a rákra, aztán elfeledve könnyeit, örömteli nevetéssel térdelt le mellé.

– Ó, te ártatlan csodája a teremtésnek, hát téged is ide zártak? Vajon mit vétettél te az embereknek, hogy megbüntettek?

A rákot oly váratlanul érte Bogárka sajnálkozó barátsága, hogy ijedtében be akart menekülni a pamlag alá.

– Na, ne legyél buta – kapaszkodott belé Bogárka. – Nem akarlak én bántani. Igaz, hogy egy kicsit elvesztettem a jókedvemet, de látod, most már nem is sírok. Tudod, ha az ember egymagában van, annyi minden jut az eszébe, hogy saját magát elszomorítja, aztán elég egy méhecske zümmögése, és már úgy érezzük, hogy nem vagyunk egyedül. Ugye, te is tudod már, hogy milyen éles körme van a magánynak?

– Igen – válaszolt a rák megnyugodva.

– Akkor mi nagyon jó barátok leszünk – simogatta meg Bogárka. – Tudod, ha az embert váratlanul éri valami, könnyen elveszti a bátorságát. De én látom rajtad, hogy te nemcsak okos vagy, hanem bátor is, és eztán nem fogsz tőlem félni.

– Nem – mondta egykedvűen a rák –, de jó lenne, ha megetetnél!

– Jaj, hát szóljál, te kis okatlan állat, hisz annyi enivalót raktak ide, hogy

egy lakodalomra is elég lenne. Gyere, felteszlek erre a szép bársonyos székre.

Bogárka átkarolta a rákot, óvatosan, nehogy fájdalmat okozzon neki, a nyakára aggatott ékszerek csilingelni kezdtek az erőlködéstől, amíg lihegve pihe-
nésre nem kényszerült.

– Kutyának valók ezek a koloncok. – Dobálta le magáról az ékszereket, az-
tán ismét nekiveselkedett, de bizony nem ment. A rák már akkora volt, hogy
Bogárka alig tudta átölelni.

– Jaj, hát segíts már magadon, az ég áldjon meg – korholta kedvesen –,
hisz ha beleszakadok, sem tudlak felemelni.

A rák elterült a puha bársonyszőnyegen, jóízű nevetés tört ki belőle, mint a
pajkos kamaszból, aki játékos csínytevésén maga nevet a legjobban.

– Kinevetsz? – szomorodott el Bogárka. – Látod, én segíteni szeretnék raj-
tad, mert olyan jó, hogy nem vagyok egyedül ebben a fullasztó magányban.

– Hogyne nevetnék, amikor gyermetegséged kiváltja belőlem. Mások a fé-
lelemtől ordítva menekültek, mindenféle ocsmány féregnek lehordtak, te
meg, mint aki soha nem látott veszélyt, átölelsz, hogy az ételhez közelebb te-
gyél.

– Mi van ezen nevetnivaló? – csodálkozott a lány. – Látom, milyen gyá-
moltalan vagy, miért ne segítsünk egymáson, ha már a rossz dolgunk így
összezárt bennünket?

– Miért lenne rossz dolgunk? – kérdezte a rák felhagyva a nevetéssel. – Jó
atyám gondoskodik mindenről, amit szemünk, szánk megkíván. Van puha
ágyunk, aztán az élet majd csak elrendezi önmagát, nincs értelme a siránko-
zásnak.

– Jó atyád? – csillant fel Bogárka szeme. – Hát nem egyedül vagy? Hol van
a többi testvéred, és hol van atyád?

A rák Bogárkára emelte tekintetét, majd csodálkozó hangon megkérdezte.

– Hát te nem tudod, hogy én a király gyermeke vagyok?

– A paramisák királyáé? – döbbent meg Bogárka.

– Azé.

– Teremtő ég! – csapta össze a kezét. – Hát ilyen gonosz a király, hogy sa-
ját gyermekét elveti magától? Nem vagy te olyan csúnya, hogy szégyellni
kelljen apádnak. Aztán a palota falát se rúgnád ki, ha helyet adnának neked is
benne.

– Nem rossz szándékkal tett ide jó atyám – védte a rák. – Én kértem rá,
mert az emberek csak azt tisztelik, aki rájuk hasonlít. Az ilyen csodabogara-

kat, mint én, megvetik, kigúnyolják.

– Igazad van – szomorodott el Bogárka. – Engem is mennyit gúnyoltak a nevem miatt. A városszéli szegény gyerekek is cserebogárnak hívtak, mert barnább vagyok, mint ők. Én nagyon szeretem a bogarakat, mert ők a legjobb játszópajtásaim. Tudod – ízeledett bele Bogárka a beszélgetésbe –, engem a dongó sem szúrt meg soha. Ha a jázminbokor alatt virágkoszorút fontam a fejemre, úgy zümmögtek körülöttem, mintha nekik is örömük telt volna benne. Ugye, egyszer kijössz velem a város szélére, meglátod, mennyivel szebb a rét, mint ez a hideg csillogás.

– Ki – hagyta rá a rák –, de most már jó lenne, ha evéshez látnánk!

Bogárka legnagyobb ámulatára a rák hátsó lábaira állt, aztán letelepedett a bársonnyal bevont székre, és mint valami emberi lény, azt is tudta, hogy kell az asztal mellett ülni.

– Teremtőm! – örvendezett a lány. – Hát te ilyen ügyes vagy? De az evésre vigyázz – intette anyáskodva –, mert ki tudja, mit raktak ezek az asztalra, aztán, ha megfájdul a hasad, itt könyöröghetsz, amíg kiengednek.

– Majd te vigyázz rám! – mondta a rák. – Én ezekkel az esetlen ollóimmal nehezen férek hozzá az ételhez.

Bogárka örömmel teljesítette a rák kívánságát, szedte az asztal szépe-javát, nevetett, örvendezett, minden falatnál egy-egy kedves szót gügyögött felé, önmagáról szinte megfeledkezve, letakarította az asztalt.

– Így na – simogatta megnyugtatóan. – Most már szépen lefekszel és alszol.

– Melletted alhatok? – kérdezte a rák.

– Hát hogyne, te kis buta. Meg is halnék a félelemtől, ha egyedül kellene lennem ebben a kővilágban. Olyan jó, hogy nem magamban vagyok. Mindig anyámmal aludtam, mesélt, dudolászott, és én behunyt szemmel hallgattam. Olyankor úgy éreztem, mint aki bejárja az egész világot. Majd elmesélek neked mindent, amit anyámtól hallottam, s megtudod, milyen jó azoknak, akiket nem zártak kalitkába. Együtt futnak a széllel, a nap áldásos melegével dédelgeti őket, és az éj betakarja, elrejtí a gonosz elől, nem hagyja, hogy megalázzák benne az embert.

Bogárka beszélt, áradozott az örömtől, boldognak érezte magát, hogy igazi jó pajtásra akadt, aki még az ennivalót is elfogadja tőle. Hányszor vágyott rá, hogy megossa szűkös falatjait játszópajtásaival, de azok valahogy mindig menekülni akartak, pedig ő csak barátkozni, szeretni kívánt valakit, aki nem

veti meg, mert az elődök kovács-tüzetől barna lett a bőre. Gyengéden betakarta a rákot, aztán eloltva a gyertyákat, maga is bebújt a takaró alá.

Bogárkát elfárasztotta a délután álomnak tűnő fordulata, de hallgatott, mint kit mély, messze vizekről partra vetett az ár, és pihenni kíván a sötétség karikába csavarodott kígyóján, hol az ámbraillatú párnák bársonytapintása közül meleg gyermekszuszogás árad felé, s elúzi a magány fullasztó csendjét.

Kint már javában pihegett az éjszaka. Fejére húzva sötét takaróját, álomba csöndesítette a királyi várost. Halkan, lábujjhegyen jártak az éjszakai örök, csak a város legszélső kunyhójánál nem aludtak. Négy fürge mozgású, szakállas óriás szorgoskodott a bíborszínű kovácstűz mellett. Vasat edzettek.

A király bolondja nyakig beburkolva magát sötét köpenyébe, szótlanul bámulta a néma ikreket. Mezítelen felsőtestükről vörösen ragyogott a fény, ki-domborodott izmaik rezdülés nélkül emelgették a súlyos pörölyöket.

A vénasszony ott kuporgott a fujtató mellett, arcán már nyoma sem volt a régi gondnak; égett, ragyogott rajta a bosszú tüze, mint ahova az idő elhozta hátán a percekét.

– Igyekeztek! – szólt a fiúknak. – Valahol a távolban nehéz paták tiporják a követ. Menj, uram! – kérte a király bolondját. – Ez nem neked való látvány lesz. Hálát adok a Mindenhatónak – hajtotta meg testét a tűz felett –, hogy sötét világom határát a bosszú mezejéig kiterjesztette, és vérében moshatom le keservét a gonosznak. Keményítsétek meg szíveteket! – szólt a fiúknak. – Apátok felszabdalt testéért, zengő-ragyogó világunkért, melyből elraborták a fényt, és örök némaságra kárhoztattak. Büntessétek meg a gonoszt, ne kegyelmezzetek annak sem, ki gonoszt pártol, mert ő maga is az!

Sebes vágójú paták dübörgése verte fel a környéket, az alvó csend hirtelen felébredt, vést jósló fegyvercsörgésekbe fájdalmas kutyavonítás keveredett. Dübörögve, mint az utolsó ítélet, mindent eltipró haraggal közeledett a fővitéz lovas csapata, mezítelen fegyvereiken félelmesen villogott a fáklyák fénye.

– Gyertek, gyertek! – kuncogott a vénasszony, mint aki eszét vesztette.

A négy fiú egymásnak vetve mezítelen hátát, frissen kovácsolt kardokkal a kezükben álltak, szemük sem rebbent a tűzcsóvák láttán, ahogy a viharzó csapat viskójukra vetette fáklyáit.

Kard kardba csapott, szakadt a láncvért és a hús, törött fegyverek hulltak a földre, nyögést, jajszót, halálhörgést metszett át a vak asszony félelmetes kacagása, ahogy az első roham lepergett fiairól, mint a kőszikláról...

A fővitéz ordítózza biztatta a megmaradt csapatot újabb rohamra, maga is irtani kezdte a gyáván menekülni próbálkozókat. Felnyögtek a lovak a sarkantyúk vért fakasztó tarajaitól, vad vágójuk elnémította a földön fetrengők panaszos hangját, amikor az ikrek, szétválva egymástól, négyoldalt kaszabolni kezdték a megtorpant csapatot. Félelmetes, néma üvöltözéssel közeledtek egymáshoz, kardjukkal körülkaszálták a toporzékoló lovak halálra rémült vitézeit, lovat, embert nem kímélve kardélre hánytak mindenkit, csak a fővitézt hagyták élve, aki a bolond jóslata szerint térdre hullva, gyarló fejének kegyelmet könyörgött.

– Hozzátok közelebb! – mondta a vak asszony, aki a kunyhó zsarátló romjai között izzított egy hosszú vasat.

– Könyörüljete! – rimánkodott a vitéz. – Minden vagyonomat nektek adom, kárpótlásul bűneimért!

– Csak a szíved kell, az a gonosz! – mondta a vénasszony. – Az kárpótolni fog a hosszú szenvedésekért.

– Azt ne! – könyörgött újra. De ahogy megszólalt, sisteregve fúródott testébe a vörösen izzó vas.

Még fetrengett, amikor az ikrek bedobták a kunyhó üszkei közé. Ordítására ismét szűkölni kezdtek a kutyák, fellobbanó teste bevilágította a hullamezőt. Aztán elnémult minden, csak egy hintó lágy kelepelése ébresztgette a hajnalt.

A bolond megállt a tűz mellett, sokáig nézte a fővitéz lángoló testét, aztán az ikrekhez fordult.

– Sajnálom, hogy elkéstem. Látnom kellett volna azt az arcot, mely mérhetetlen keserűséget vigyorgott a birodalom szemébe, vajon hogyan viselte a porbahullást.

– Könyörgött – mondta a vak asszony. – Azt hitte, hogy véres kincseivel megválthatja bűneit.

– A király nagyon hálás lesz vitézségetekért, mert megmentettétek koronáját a bitorlástól. Kincset kincsre halmozott a fővitéz, és nem irtózott a vértől, hogy a királyi trónt megkaparintsa. De hála legyen a király bölcsességének, átlátott gonosz lelkén. A paramisák királya – mondta, tisztelettel meghajolva az ikrek előtt –, palotájába vár benneteket, hogy trónját, birodalmát védelmezzétek. Azt hiszem, nagy szükség lesz a te bölcsességedre is, öreganyám, mert a sok hazug ember között, ha nem is üdvös az igazság, de kell.

Hirtelen elnémult, gondolataitól megborzadva, mereven a tűzbe bámult. Uramteremtőm, milyen napot hozol ránk!

Egy ideig fürkészni próbálta a holnap rejtett titkát, aztán vállat vonva elvette gondolatait. Aki ilyen jól elrendezte a márt, az nyilván azt is tudja, mit kell csinálni holnap.

– Szállj fel a hintóra, öreganyám – kérte a vak asszonyt.

A fiúk lovat fogtak maguk alá, aztán elvágattak a hintó nyomában.

Húvösen, nedvesen derengett a hajnal, vörös posztójával még csínján bánva, keskeny csíkot húzott az ég eresze alá, de a palota szentélyében még égtek a gyertyák. A király, gondjairól megfélemedkezve, csendesen szundikált az oltár előtt.

– Jó reggelt, felséges komám! – üdvözölte a bolond. – Úgy látom, elnyomott a buzgóság. Nem lett volna jobb, ha az ágyadban pihensz? Úgysem lehet másként, mint hogy a dolgok a maguk rendjén mennek.

– Imádkozom – mondta a király.

– Az is valami, komám, én meg végigstrázsáltam az éjszakát, mert nem éreztem a fejem biztonságban. Meglestem a tolvajt. Egész hadsereggel támadt.

– Mi történt? – repült el a király szeméről az álom.

– Látod, hogy helyén van a fejünk?

– Ezek szerint sikerült.

– Ezek szerint igen, de mások szerint még korai lenne az öröm.

– Beszélj már világosabban!

– Király! – fogta komolyra a bolond. – Olyan négy vitéz áll a trónod mellé, akiktől nem kell félteni a koronádat, de ha Bogárkának baja esik, elsöprik birodalmad, mint szél a hamut. Egy hadsereget vágta le az éjszaka, és nekik a hajuk szála sem görbült!

– Hogy végezte a nagy vitéz?

– Ahogyan érdemelte. Tűzre vetették.

A királyon hideg borzongás futott végig. Az este óta már százszor megbánta, hogy a lányt leküldte a pincébe, de mit tehetett volna mást? Akármelyik bajt választja, egyforma rossz mindegyik.

– Ki tudja, még mi vár ránk? – sóhajtotta csendesen.

– Ha én nem bolond lennék, hanem bölcs, azt tanácsolnám, hagyj mindent, király, hadd menjen a maga útján. Úgyis mindig volt valahogy, akkor most miért ne lenne? Gond és baj nélkül soha nem volt a világ, úgy van az megalkotva, hogy ne is legyen. Bajt bajjal foltozunk, mert ha egy kis jó van, nem áldozzuk fel a rosszért. Te is tudtad, hogy egyik csöbörből a másikba lépsz,

mégsem adtad volna szívesen a koronád. Most már a korona biztonságban van, csak a fejed forog kockán. De ne búsulj, komám, amíg engem látsz, mert míg bolondok lesznek, addig király is lesz. Ezért azt mondom neked, aludjunk rá egyet, ne sirassuk azt, ki még él.

A király szó nélkül felkelt imazsámolyáról, s visszaballagtak a trónterembe. Csend fogott körül mindent, az örök fáradtan pislogtak ki sisakjuk alól, szinte látni lehetett, amint kiröppen szemükből az álom. A király nem szólt, üdvözlésüket fejbiccentéssel fogadta. Lassan vonszolva fáradt, öreg testét, a trónterem nyitott ablakához ballagott. Állt lenyűgözve, a messzeséget bámulva, még soha nem látta a felkelő napot. Bíborszínű, kévés sugaraival áttört az ég alján, lilára festve a felhők pásztortalan nyáját, aztán szelíden kikandikált a távoli hegyek kékes ködfátyolából, megmosva arcát a messzi tengerek vizében, és beragyogta a földet.

– Csodálatos! – suttozta maga elé. – Eltelt egy élet, és én csak a saját koronám fényét láttam. Mindazt, mit a teremtés megalkotott a maga bölcsességével, elmulasztottam.

A király bágyadtan visszavánszorgott a trónhoz, szolgálói már ott sűrögtek-forogtak körülötte. Némelyek parancsra várva, szótlánul térdeltek a trón lépcsője előtt.

– Menjetek! – szólt a pince szolgálóinak. – Takarítsátok ki a lány tetemét!

A szolgálók földig hajolva távoztak, majd helyükbe mások léptek.

– Uram! – mondta egy vén katona –, utasításodra felöltöztettük a négy vitéz ifjút, kiknek termetéhez külön kellett készíttetnünk a vérteket.

A király szeme felragyogott, ahogy megpillantotta a négy daliás vitézt. Szakasztott másai voltak egymásnak. De azonnyomban el is szomorodott, mert tekintetükből a legyőzhetetlen erő sugárzott.

– Örülünk nektek – szólt helyette a bolond. – A paramisák királya tetteitekért nemcsak szolgálatot kínál, hanem barátként kéri, hogy palotájának örökös vendégei legyetek!

Az ikrek mozdulatlanul álltak, mint egy-egy kőbe faragott isten, arcukon nem látszott semmi jele a boldogságnak. Néma ajkukat az elmúlt idők keservei konok hallgatásra zárták, csak szemükben égett tiszta lángja az értelemnek, mint kik nem várnak sem hálát, sem köszönetet tetteikért.

– Tudom – nyitotta szőlásra ajkát a király –, nem kértek alamizsnát vitézségetekért. Barna fajtátok örökségeként szabadra vágytok, a darvak útjait követve, bejárjátok dúsán öntözött földjét a nagy folyónak, és mint vándorma-

darak szélben-viharban, nem vágytok fészkére a sasnak. Ám hol atyátok vérént ontotta a gonosz, és hol világot vett el világtalanságért, némaságba zárva tetteit, ott még van mit tennetek! Vén fejem már alkonyba szürkült, és nincs kire bízom gondomat. Legyek én atyátok helyett atyátok, temessen mindent a múlt, miért már bosszút álltatok, mert szüksége van rátok birodalmamnak.

Az ikrek derékon fogták keményre edzett kardjukat, letérdelve a márványlépcsőn, markolatával esküként megérintették a király saruját. Arcukon most már minden szónál ékebben ragyogott a szent fogadalom.

Elérzékenyülve hajolt le hozzájuk a király, ujjával egyenként megérintve homlokuk közepét.

– Uram! – rontott be lihegve a szolga. – Kegyelmezz gyarló fejemnek, én, ki férge vagyok e földnek, megbomlott aggyal állok kegyelmed színe elé, mert a lány, kit pincébe küldtél, felséges magzatodhoz – él!

A szolga zokogva összeomlott. Kővé dermedt a palota népe, márványtükrén a trónteremnek megfagyott a csend. Ki görnyedten állt, az görnyedten nézte remegő vállait a szószólónak, csak a király dőlt hátra aranyos trónján. Szeméből kibuggyant a könny. Hallgatagon nézett a bolond is, nem volt most mersze mókát űzni.

– Vigyétek ki ezt az eszehagyottat! – szólt csendesen a király. – Bár híre legyen igaz vagy hazug, szívünknek tetsző minden szava, hét mérő arany illesse érte! Ti pedig álljatok trónom mellé! – kérte az ikreket –, és míg a paramisák ivadéka él, ivadékokot hú barátja legyen birodalmamnak!

Aztán felállt, dolgukra engedve a szolgákat, visszament a palota szentélyébe. Örömtől megáradt szívvel térdelt az oltár elé.

– Teremtő, ki mindenekfelett hatalmaskodol, és ura vagy mennynek, földnek! Bocsásd meg gyarló szolgálódnak, hogy kétségbe vonta jószágodat! Maradj velem, és ne hagyd, hogy gyanakvás töltse meg szívemet!

Sokáig nem tudott betelni a hálaadással, mígnem megnyílt mögötte az ajtó, és a bolond, kézenfogva Bogárkát, belépett a király szentélyébe.

– Felség! – hajolt meg, levetkőzve bolondságait. – Ha nékem, eszehagyottnak szabad belépnem szentélyedbe, áldassék itt ez a lány is, ki megtörte varázsát a rossznak. Még nem tudjuk, mit hoz a holnap, féljük, remegjük a lassú perceket, mert szívünkbe mély sebet karmolt a gond, de bízunk a teremtés bölcsességében, ki áldásként házadba küldte e lányt.

Bogárka csodálkozva körülnézett. A drágán ékesített szentély festett képeiről gyémántszemű istenek néztek le rá, kezükben karddal, gyilokkal űzték a

rosszat. Félénken letérdelt az oltár elé, homlokával megérintette párkányát a teremtő trónusának, amin jóságos tekintetű, fekete márványszobor bámult az ölében tartott mécses örökké égő lángjába.

– Védj meg engem, mindenek szülője – suttogta alázatosan –, mert félelem ezt a hazug csillogást, melynek minden szikrájából halálos vétek árad. Légy hozzám kegyes, és ments meg engem mindentől, ami fényességével elvakíthatna.

A király atyáskodva megsimogatta Bogárka vállán a bíborszínű bársonyt. Szemében ígéret és biztatás ragyogott.

– Házamban – mondta – minden óhajod teljesül; gyermekemként magaménak mondalak, és ha gond vagy félelem riaszt, atyádnak is parancs minden szavad. Állj fel – kérte a lányt gyengéden, majd elvezette egy vörös márványasztalkához, melyen illatos olajjal telt aranykorsók sorakoztak. – Fogd edényét a szent olajoknak, amit csak királyok érinthetnek, és öntözd meg a teremtés lángját, hogy örök lobogása békével és szeretettel töltse meg szívünket!

Bogárka eleget tett a király óhajának, elvégezte a fenséges munkát, aztán a bolond oldalán, úgy, ahogy jött, távozott.

A palotában még csendes volt minden, a szolgák halkán, nesztelenül jártak, ajkukon némaság ült, de szemükben kigyúlt a remény, rettegésüket elűzte Bogárka mosolya, és mint kik új napra virradtak, már nem félték úgy a holnapot.

– Menj a királynőhöz! – kérte Bogárkát a bolond. – Őt is kiverte ágyából a hír, mert szolgálai arcán mást lát, mint tegnap. Eddig hallgatott, mint a sír, gondját, bánatát elnyelte, és ha hírt vittünk neki magzatáról, örülni látszott, de befelé hulltak könnyei, mert bolond az, ki hiszi, hogy van titok. Szemét, fülét befogtuk hamis szavakkal, ám szívébe nem fért be a hazugság, érezte, hogy valami nincs rendjén, hisz mosolyunk mögött ordított a félelem.

– Tőle féltetek? – kérdezte Bogárka csodálkozva. – Pedig oly kedves. Jó barát, akit csak szeretni lehet. Éji magányomban ő volt a vigasz, ki elverte kínját a félelemnek. Hála-ként álmát őrzi ölelésem, és alszik, mint egy kedves, jó gyerek.

– Eredj csak – kérte a bolond. – Szívének kedvesek lesznek szavaid, mert oly rég vágyik az igazra.

Bogárka átlépte a királynő küszöbét, az illemhez híven földig hajolva. Félelem futotta át testét, ahogy megpillantotta az anyakirálynőt. Dárdás, fegyve-

res szolgálai sokasága között ült, mint a szentély teremő asszonya. Arcát fehéren övezte dús hajkoszorúja, testét aszottra ölelte a gond, de szeméből öröm, ragyogás áradt, mint ki jó hírt vél hallani gyermekéről.

– Gyere, és beszélj! – kérte a lányt elcsukló hangon. – Ugye, jól van a magzatom? Nem láttam őt, mióta világra hoztam, eltépte tőlem a sors, és a hírek, miket felőle hoztak, hazugak, ámítók voltak. Rajtad az igazat látom, egyszerű vagy, mint a jótevés, nem cseréled jóval a rosszat, hogy másnak kedvében jársz.

– Nem, felséges asszony – hajolt meg újra Bogárka. – Gyermeked, kiről már tudom, hogy királyi vér, egyszerűbb nálam is, nem éli gőgjét a királyi mának. Gyermeki kacajjal jutalmazza butaságomat, ha én gyámoltalan aggódom érte, mert ő erős, mint egy szilaj kis csikó, és okos, mint a kígyó. Jó pajtások lettünk felséges magzatoddal, mert nincs mit egymás szemére vetünk. Ő jó, és én hálás vagyok érte, hogy félő magányomból elúzi a gondot.

– Nem gonosz? – kérdezte aggódva a királynő.

– Velem nem, felséges asszony. – Pedig mennyi rosszat suttoztak róla! – Nem tudom, királyné. Nekem jó pajtásom, és mi megértjük egymást.

– Áldjon meg érte a teremő, megkönnyebbítetted anyai szívem!

Bogárka szó nélkül felállt, meghajolva elhagyta a királynő lakosztályát. A bolond ismét az ajtónál várta, kézen fogta levezette a palota kertjébe.

– Légy erős! – kérte a lányt, ahogy elérte vele a kertészházat.

Bogárka szíve hangosan dobogni kezdett, de levetkőzve félelmét, belépett a helyiségbe. Négy fivére már ott térdelt az anyja ágya mellett. Ő nem volt hajlandó beköltözni a palotába, megelégedett a picinyke kertészlakkal is.

Merev, messzibe néző tekintete megrebbent a lány léptei hallatán, majd aszott, csontos kezét felemelve, intett neki.

– Elmegyek – ölelte magához Bogárkát. – Apátok lelke már örvendezve vár, mert beteljesült a bosszú vérenek kiontásáért. Vigyázzatok egymásra, és ne legyen miért megtagadnotok önmagatokat, mert ki más hitének él, elveszti saját üdvösségét!

Bogárka azt sem tudta mondani, ég veled, a vénasszony kilehelte a lelkét, csontos keze erőtlenül hullt le róla.

A négy fiú gyengéden elvonszolta Bogárkát anyjuk halotti ágyától, átadták a bolondnak, aki visszavezette a palota pincéjéhez, aztán vigasztaló szavakat nem találva, csak bólintott a lánynak, és magára hagyta.

Bogárka zokogva hullott le a pamlagra. Úgy érezte, elveszített mindent,

ami az életben jelentett valamit.

– Sírj? – bújt elő a rák. – Talán megbántad barátságunkat? Nem voltam én hozzád gonosz, hogy terhedre legyen az együttlétünk. Vagy rútságom riaszt? Szólj, Bogárka, és ha úgy tetszik, hagyd el a fészket, atyám életére mondom, szóval sem illelek érte! Te jó vagy, és kedvességed megnyerte szívünket, nem kívánjuk, hogy szenvedj miattunk!

Bogárka nem tudott szólni, csak zokogott. A rák fellepedett mellé, megpróbálkozott a vigasztalással, de azt sem tudta, hol kezdje el. Bogárka nem válaszolt a kérdéseire, és ő saját rútságán kívül nem talált okot, amiért megvetheti a lány.

– Látod – sírta el magát –, kár volt annyi szépet mondanod az este. Anyád meséin még ma is ábrándoztam, hogy vágytam egyszer őt is hallani!

– Már soha nem fogod – törölte le Bogárka a könnyeit. – Eleget téve esküjének, örök nyugalomra szenderült.

– Ó, bocsásd meg, Bogárka, hogy jóságodban kételkedtem, nem tudhattam, hogy ily nagy csapás ért. De ne sírj, a világban így van elrendezve, hogy egyszer mindannyian az enyészeté leszünk. Az élők megtéphetik ruháikat, megwashogathatják testüket, de azt, ki békével távozott, visszahozni már nem lehet. Nyugodj meg te is, édes, meglátod, az élet egyszer mindenért kárpótolni fog.

– Bizonyára úgy van, ahogy mondod – simogatta meg a rákot. – De mit tegyek, ha ennyire fáj az elvesztése?

– Sírj csak, ha az megkönnyebbíti a szívedet – hajtotta le fejét a lány ölébe. – Mert az el nem sírt könnyek megégetik az ember lelkét.

A rák maga is sírva fakadt jó tanácsa mellett, de addig vigasztalták egymást, amíg mindketten megnyugodtak. Bogárka hálából magához ölelte a rákot, elfáradva a nap szép és fájó eseményeitől, mély álomba szenderült. Csak akkor ébredt fel, amikor a szolga másnap ismét rájuk nyitotta az ajtót. Aznap eltemették a vak asszonyt, és mint aki magával vitte minden emlékét, Bogárka hamarosan belenyugodott sorsába.

Napok, hetek múltak, a palota népe már rég elfeledte a bajt, a gondot. Visszaköltöztek a régi, szép napok; éltek, mint ahol soha nem lakott a félelem.

Bogárka még arcán hordta a szomorúság jegyét, de az idő addig mosogatta, amíg fényes, mosolygó nem lett. Fivérei, megváltozott tisztségükben, ha tehették, találkoztak árván maradt kishúgukkal. Bizalomkeltő erejük és messze földre szárnyaló vitézségük hitet öntött Bogárkába.

A királynő mindennap magához hívatta, hallani akart egyetlen magzatáról.

– Beszélj csak, Bogárka, enyhíted szívem gondját, mert jaj annak, ki gyermekét megosztja.

– Szépen fejlődik, asszonyom... kedves, s olykor játéokra is kél. Kíváncsi mindenre, mi embernek jelleme.

– Örülök – mondta a királyné; de az anyai boldogság, mely egykor oly széppé varázsolta arcát, egyre keserűbb barázdákba fonnyadt.

Bogárka viszont minden örömét jó pajtásában lelte, akit már annyi időre sem szívesen hagyott egymagára, amíg a királyné néhány szóval megérdeklődte fia hogylétét.

Vidám, kedves napokat éltek. Bogárka levetette a súlyos bársonygúnyát, helyette könnyű, lenge ruhát öltött, minden királyi díszítést mellőzve, hogy játékkukat, ha éppen kedvük tellett benne, ne zavarja.

A rák olykor lassú, vánszorgó önmagát meghazudtolva, hátára penderítette Bogárkát, és mint valami szilaj csikó, körbevágatott a pincelak drágán ékesített fala mellett.

Egy nap azonban a rákkirályfi fáradtan, leverten ébredt.

– Mi van veled? – kérdezte Bogárka ijedten. – Teremtő ég, te beteg vagy!

– Dehogyan vagyok – igyekezett Bogárka ijedtségét eloszlatni. – Az álmatlanság gyötör. Napok óta alvás nélkül virrasztom át az éjszakát.

– Miért nem keltettél fel? – kérdezte Bogárka, még mindig aggódva. – Legalább együtt virrasztottunk volna.

– Mit érnek velem, ha most te is fáradt lennél?

– Ne aggódj, én bírom – ölelte magához Bogárka. – Most pedig elalszol, nem akarom, hogy ilyen szomorú legyél!

– Nem tudok aludni. – Ollójával gyengéden magához húzta. – De ha jó anyámhoz felmész, kérj tőle álomport, az majd hasznomra lesz.

Bogárka azt sem várta meg, hogy a királynő hívassa, kopogtatás nélkül beállított az úrnőhöz.

– Mi történt? – lepődött meg a királynő.

– Fölséges asszony, fiadat álmatlanság gyöttri, küldj neki álomport, mert fáradt és levert.

A királynő anyai szívéen átfutott valami bizsergés, mint ki gyermekében a férfit látja serdülni. De aztán, ahogy eszébe jutott magzata rút külseje, elszomorodva csak intett a szolgáknak, hogy teljesítsék a kérését.

– Vigyázz rá! – szólt a lány után. Kissé irigykedve látta Bogárka örömét,

kinek egész lényét betöltötte a rábízott feladat; nem látott, nem hallott, a rák volt mindene.

Pedig szépsége beragyogta a palotát, és messze tartományokba is elment a híre. Királyfik, hercegek tettek kíváncsiságból tiszteletlátogatást a paramisák királyánál. Bogárka, ha olykor felhívták a palotába, szerényen visszautasított minden bókot, minden közeledést, s a rákkirályfira hivatkozva faképnél hagyta csodálóit. Örült a király, és ha a lány viselkedésével meg is sértette a királyi illetet, soha nem vetette szemére.

Bátor vitézeitől visszariadtak a gőgös vendégek, kik Bogárka kosarát sértesnek fogták fel, de nagy része már akkor is boldognak érezte magát, ha csak egy röpke pillantásra láthatta.

Lassanként mintha vitézi szokássá vált volna a király palotakertjében sétálgatni, mert Bogárka minden délelőtt kiszaladt a parkba, öltre szedve a még harmatos virágokat, feldíszítette velük a pincelak asztalát. Aztán kívül is elcsendesedett a vendégjárás, mert Bogárka el nem mozdult a rák mellől. Este, amikor elköltötték a vacsorát, a rákkirályfi egy óvatlan pillanatban elcserélte Bogárka poharát, amibe előzőleg jó adag álomport hintettek a szolgák.

– Feküdjünk le – ásította a lány. – Remélem, most nem virrasztod át az éjszakát?

Aztán hogy hogyan került az ágyba, azt csak a rákkirályfi tudta volna megmondani. Másnap azonban frissen, vidáman ébredt. Csak akkor szomorodott el, amikor látta, hogy hű pajtása semmivel sem pihentebb, mint az előző reggelen.

– Most sem aludtál? – kérdezte. – De aludtam. Lehet, hogy még nem múlt el az álompor hatása, azért vagyok még mindig álmos – ásított nagyokat.

– Na, most már aztán egy szót sem akarok hallani, bújj ide! – rángatta rá a takarót. – Aludj! Nem múlik néked semmi dolgod.

Nem kellett sokáig biztatni, elaludt, mint a bunda.

Attól az időtől fogva hiába lesték Bogárkát a kíváncsi szerelmesek, nem ment le több reggelen a parkba. A királyfi minden este megismételte a pohár-cserét, aztán másnap elaludt, minden ringatás nélkül.

Bogárka csodálatos álmokat látott, mindig el akarta mondani a rákfinak, de félt, hogy megbántja véle. Napközben viszont, amíg pajtása aludt, elég sokat gondolt önmagára. Soha életében nem tartozott a nagyalvók közé, olyan éjszakákra szinte egyáltalán nem emlékezett, melyet valaha is átaludt, anélkül, hogy legalább egyszer fel ne ébredjen. Mi történt velem? – töprengett. – Ha

valami baja történne – futotta át a hideg borzongás –, itt pusztulna el mellettem, nem venném észre.

Aztán valami, még nem ismert gyanú kezdett belopakodni a szívébe, ő issza az álomport, és én alszom? Sok régi történet jutott eszébe anyja meséiből, de igyekezett túltenni magát minden gyanakváson. Majd éberegben alszom – határozta el.

Egy éjszaka, mint akiben az elhatározás résen maradt, éppen a legszebb álma közepette felébredt. Szentséges teremtmény, futott át az agyán, úgy tűnik, mintha ébren lennék, de ez a pokoli sötétség nem lehet más, csak álom.

Óh, csak fel ne ébredjek! – ölelte magához álmai szerelmét. Puha, selymes testük forrón egymáshoz simult, és mintha nagyot zökkent volna a világ, visszazuhant az álom kavargó örvényébe.

Reggel minden azelőttinél tisztábban emlékezett. Szinte még érezte teste melegét annak az álombeli, csodálatos lénynek, akinek arcát rejtélyesen betakarta előtte a sötétség, de közelsége átjárta testét, és együtt keringett vérével. Aztán, ha napközben őt is elnyomta a rákkirályfiról átragadt buzgalom, színét sem látta a várva várt, kedves álomnak.

Bogárka sokszor azt vette észre, hogy a rák kitartóan nézi, ahogy belefeledkezve gondolataiba, megpróbálja visszaidézni az elmúlt éji álmát.

– Min töprengsz, Bogárka? – kérdezte. – Semmin – titkolta gondolatait. – Valami bajod van – állította. – Napok óta szomorúnak látlak. Talán megbántott valaki? Nem vagy már oly kedves, mint rég voltál. Alig várod, hogy elszenderedjem, elmerülsz gondolataidban, csak a tested van mellettem, a lelked valahol messze jár.

„Ó, ha tudnád – gondolta a lány –, hogy a testem is valahol a pokol tüzén ég, akkor nem aludnál egész nap, hanem megvizsgálnál, mint máskor.”

De nem szólt, csak hallgatott, megölelte az elszomorodott rákot, és ő maga is megfeledkezett gondolatairól.

Este, a vacsoránál újra eszébe jutott az elmúlt éjszakai ébredése. „Semmi nem lehet igaz, ha nem ismétlődik meg – gondolta –, de most megtudom, aludtam vagy örült vagyok.”

Lefekvés előtt azokat az ékszereket is lerakta magáról, melyeket kislánykorában az anyjától kapott. Most sem tett másként, csak egy karkötőt óvatosan becsúsztatott a párnája alá. „Ha úgy érzem, hogy ébren vagyok, ezt a karkötőt felcsatolom a kezemre.”

Ahogy lehörpintette pohara tartalmát, már forogni kezdett vele a pincelak;

ágyba kellett bújnia, ha nem akart az asztal mellett elaludni.

Aztán jött minden, mint már annyiszor. A könnyű, pihe álom, a sejtelmes, láthatatlan tűz vaksötét fényével megperzselte testét, és mint az olvasztott fém, egybeforrta keményen, töretlenül, hogy a másik percben köddé, semmivé váljon, és elenyésszen, dermesztő poklában a vér kohójának.

Bogárka teste megvonaglott. Minden, mi addig álom volt, hirtelen valóság-nak tűnt. Testét bársonyos kar fonta át, haja közé kitapintható emberi test pi-hegte álmát, mint a nyári szellő. Annyi volt Bogárka ébrenléte, mint a kialvó láng utolsó lobbanása, majd köd, zűrzavar. Színes, szétfoszló képekké törede-zett minden.

Ám reggel, ahogy megjött a szolga, és meggyújtotta a gyertyákat, Bogárka örömeiben felsikoltott.

– Mi történt? – kérdezte a rák ijedten.

– Semmi – karolta át Bogárka kacagva.

– Azt álmodtam, hogy elveszítettem anyám karkötőjét, és nézd, itt van a kezemen.

– Ó, te buta! – vidult fel. – Azt hittem, valami bajod történt.

Hetek múltak el, hogy Bogárka ki sem tette lábát a pincéből, hirtelen kiszökkent az ágyból lenge fátyolingében, mint a későre maradt tündér, átfutott a parkon, újra öltre szedve a virágokat, visszarohant a pincébe.

– Minek örvendezel ennyire, Bogárkám?

– érdeklődött a rák. A lány felelet helyett megölelgette, aztán gyengéden visszakényszerítette az ágyba.

A királynőnek is feltűnt Bogárka vidámsága, de hallgatott, mint aki nem kívánja elszietni a dolgot, csak a szolgálakat kényszerítette fülelésre.

Bogárka vidámsága délutánra ismét alábbhagyott.

„Mit jelent az, hogy kezemen találtam a karkötőt? – kérdezte önmagától. – Hátha az volt álom, hogy letettem?”

Este az egész napi örömből és töprengésből mindössze egy szilárd elhatá-rozás maradt meg, az, hogy nem issza meg a bort, hátha az övében is álompor van.

Attól a perctől kezdve, hogy a szolgálak behordták a vacsorát, Bogárka minden figyelmét a poharakra irányította. Kissé csalódottan nézte, hogy a szolga csak egy pohárba tett álomport. Valami óvatosságra intette. Áthajolva az asz-tal fölött, beszélt, gügyögött a rákkirályfinak, a legízesebb falatokat válogatva dicsérte étvágyát. Közben egy picinyke morzsát beleejtett a poharába. Egy

idő után azt látta, hogy a poharak lassanként helyet cseréltek. „Szóval ezért alszom én?” – gondolta, s belelöttyintve borát az asztalon terebélyesedő virágvázába, aztán szájához emelte poharát.

– Nem bánnám, ha lefeküdnénk! – ásított nagyot.

Felállt az asztal mellől, ledobálva felsőruháit, végighevert a pamlagon, mint aki rég az igazak álmát alussza, halkán horkolni kezdett.

– Ó, te szegény kis teremtes – sajnálkozott a rák. – Úgy látszik, ezek az átkozott szolgálk sokkal nagyobb adagot adtak a kelleténél.

Óvatosan a helyére vonszolta, betakargatta, aztán visszaült az asztal mellé.

Bogárka időnként kilesett a takaró alól. Semmi különöset nem látott, csak a rákkirályfi sóhajtásai voltak szomorúbbak, mint máskor. Vajon mit forgat a fejében? – töprengett Bogárka. – Mindegy, kivárom a végét akkor is, ha át kell virrasztanom az éjszakát.

Bogárka most hallotta igazán a csend nyomasztó ordítását, szinte belémart húsába. A gyertyalángok percegése úgy hatottak, mintha emberi kiáltások törnének ki a tűzből. – Teremtő ég, mi lenne velem, ha ő nem lenne melletttem? Elpusztulnék a félelemtől – állapította meg. Lelkifurdalás kezdte kínozni, hogy így félrevezette a legjobb pajtását.

A rák, lemászva a székről, eloltotta a gyertyákat. Bogárka hallgatózott, teljesen követni tudta a mozgását, amint lassan elbotorkált a szoba túlsó sarkába. Vetkőzik! – vágott gondolatai közé a felismerés. – De mit vet le? – A csend minden mozdulatot felismerhetővé tett. Kemény, zörgő tárgyak ütköztek egymáshoz, aztán halk, emberi léptek közeledtek a pamlag felé. Ó az! – futott át agyán a megérzés. Pillanatok alatt eloszlott minden félelme, a felismerés zsibbasztó kábulatában szinte álomnak tűnt minden; de lassanként letisztult agyában a zavar, és mindaz, amit eddig a vérén keresztül érzett, kitapinthatóan ott volt mellette, testéhez simulva, illatosán, sejtelmesen, mint a frissen szőtt kelme.

A rákból lett királyfi óvatosan Bogárka feje alá tette a kezét, megcsókolgatta az arcát, aztán hanyatt fordulva nagyot sóhajtott.

– Édes kis Bogárkám – emelte ajkához a kezét –, bár lenne annyi erő bennem, hogy elmondhatnék neked mindent! Ki tudja, meddig bírod így melletttem? Te azt hiszed, hogy rút testemben nincs más, mint egy buta állat, akit kénye-kedve szerint kiszolgálász, mert a király így parancsolta. – Elhallgatott, csak a sóhajtásai hallatszottak, ahogy őrlték a gondolatok, majd újra megszólalt, mint aki önmaga ellen határozott. – Felfedem előtted titkaim, és nem

űzőm álnok tettemet. A vakság vak álmokat sző, színét veszi a szép és ízét a jó, aztán ki zsákba varrja önmagát, ne várja fényét a napnak. Ó, szent ég, ha majd nyitjára talál titkaimnak, vajon mit érez szíve?

– Amit most – ölelte magához Bogárka. A rákból lett királyfi hirtelen felült, aztán erőtlően visszahanyatlott Bogárka karjaiba.

– Jóságos teremtő, hogy történhetett ez? – kulcsolta össze a kezeit.

A rákból lett királyfi kétségbeesett hangja belemart Bogárka szívébe.

– Bocsáss meg nekem! – bújt hozzá könnyezve. – Vágyaimnak engedve félrevezettelek! Elkábítottak az álmok, és bűnös kíváncsisággal töltötték meg szívem.

– És az álompor? – kérdezte.

– Nem ittam meg.

– Hát jó – sóhajtotta. – Egyszer úgyis meg kellett volna tudnod. Magam sem kívántam a csaló dolgot, csak a félelem kényszerített rá. De jól véd az agyadba, hogy az, mit mindketten vágytunk, örökre elválaszthat egymástól.

– Mit kell tennem, hogy ne így legyen? – kérdezte a lány.

– Öld ki szívedből a kíváncsiságot, hogy a vannál ne kívánj többet, és mire hétszer elsárgul a kalász, titkomnak magam leszek a díja. Most pedig esküdj meg, hogy amit tudsz, az titok marad, és legyen bármi ára, mások előtt elfeled.

– Esküszöm! – mondta Bogárka.

– Jól van. Most elmondok neked mindent. Féregtestem, miben világra hoztak, csak külső, benne emberi szív lakozik. Jó szüleim életük elpazarolt alkonyán utódot könyörögtek a teremtőtől, ígérve mindent, mit elbírt nyelvük. De ez csak beszéd, ő, ki ismeri az ember lelkét, és tudja, hogy együtt hord jót, gonoszt, áldását próbaként adta. Légyen, hangzott bölcs szava, korhadó fád, melynek elpazaroltad virágát, lombját, hozzon új rügyet! Ám gyümölcsét emberi szem ne lássa, legyen csodája a teremtésnek, míg hétszer el nem szórja magját a kalász. Így bűnhődj, ha elherdáltad azt, mit néked adtam, és a megújulás örök parancsát megszegted. Mert ki ifjan kőre veti magját, az aggkorban bút arat.

– És ezt elmondtad atyádnak? – Nem, mert felkelteném szívükben a kíváncsiságot.

– Mi lesz, ha türelmüket veszti? – aggódott Bogárka.

– Atyámat bölcsességre kértem, és arra, hogy ne rakjon fészket szívében a kíváncsiság madara, mert annyi gond éri, amennyit egy kalász hét éréig te-

rem.

– Ó, mennyi szenvedés örli majd őket, amíg az évek lejárnak!

– Te csak magaddal törődj, és tartsd meg esküdet, mert akkor veszítesz el, amikor szemmel rám találsz.

Bogárka nem mert többet kérdezni, odabújt a rákból lett királyfihoz, csókot csókra halmozva testén, elernyedte karjai közt.

– Miért hallgatsz? – kérdezte a rákból lett királyfi.

– Nem hallgatnék, ha tudnám, hogy szólítsalak.

– Igazad van – hagyta rá. – Jó szüleim arról is megfélelkeztek, hogy nevet adjanak gyermeküknek.

– Hadd adjak én neked nevet! – könyörgött Bogárka. – Nagyon sok jóra való ember volt a mi fajtánkban, és nálunk az a hit járja, ha valakinek a nevét öröklük, annak a tulajdonságait is. Anyám mindig oly boldogan beszélt róluk, hitte, hogy a lelkük itt van közöttünk, és segítik a rászorulókat, mert életükben is ezt tették. Nem hordtak rangot, címet, vitézségüket sem csodálta a világ, de keményebbek voltak a vasnál, mert engedelmeskedett akarataknak. Tudod, kiről szerettem hallani? – ölelte magához a rákból lett királyfit. – Loháról.

– Az ki volt?

– Olyan volt ő, mint a jóakaró istenek az emberekhez. Kereste a kövek titkait, és amit a naptól rejtegettek, azt Lohár kikényszerítette belőlük. Már nagyon sok kőnek ismerte a titkát, de még olyan követ nem talált, amivel a követ is el lehet vágni. Pedig lenni kell, gondolta Lohár, mert ha minden embernél van egy erősebb ember, és minden állatnál egy erősebb állat, akkor a kővel is meg kell valaminek birkózni. Egyszer, ahogy a sziklák között bolyong, látja, hogy egy szakadék szélén egymásba fonódva nyüzsögnek a kígyók, hályogkövet fújnak. Csodálatos! Bámulta a sokszínű, csillogó kőgolyókat. Lehet, hogy ők minden kőnek ismerik a titkát?

– Igen – szólalt meg mellette egy kis fehér kígyó.

– Hát te miért nem fújod velük a hályogkövet? – érdeklődött Lohár.

– Azért, mert nékem nincs olyan erős fogam, mint nekik – mondta durcásan.

– Ó, te kis szegény, de sajnállak.

– Hiába sajnálsz – sóhajtott –, attól még nem leszek a kígyók királya.

– Pedig jól állna a korona – méregette Lohár a kis fehér kígyót. – De ha majd megnősz, megerősödnek a fogaid, és legyőzöl minden kígyót.

– Miért kellene legyőznöm minden kígyót? Azt gondolod, mi is olyanok vagyunk, mint az emberek, hogy halomra vágjuk egymást a koronáért?

– Akkor te hogy akarsz király lenni?

– Sehogy – kunkorodott össze lemondóan. – Nekem sose lesz olyan erős fogam, hogy a legkeményebb hályogkövet is össze tudjam roppantani. Márpedig addig nem lesz király a kígyók országában, amíg egy vasfogú kígyó nem kerül valahonnan!

– Miért akartok ti királyt, ha még soha nem volt?

– Volt valamikor – ásított a kis kígyó álmosan –, csak egyszer a kígyók királya beszorult egy sziklarésbe, a kígyók sziszegve siettek a segítségére, ám hiába, nem volt kezük, hogy megbontsák a rést, mert a kígyónak szájában az ereje, de mindegyiknek beletört a foga. Ott halt meg a király szégyenszemre, tehetetlenül, mint a legutolsó féreg. Akkor átok alatt hagyta a koronát. Csak az teheti a fejére, akinek olyan kemény lesz a foga, hogy a legkeményebb kő is túltesz, mert így meghalni egy kígyónak szégyengyalázat.

– Mondd, kis kígyó, mi az a vas? – kérdezte Lohár.

– Ó, de buta vagy – csóválta a fejét. – Hát az a szikla, ami fogva tartotta a királyt. Azt gondolod, ha egyszerű kőből van, kifog a kígyók fogán? Van ám a kövek között is olyan, ami erősebb, mint a többi.

– Tudod mit, kis kígyó, mutasd meg nekem azt a sziklát, és ha igaz, hogy keményebb a kőnél, olyan fogat csinállok neked belőle, amivel a legkeményebb hályogkövet is kettéharapod!

– Igazán? – állt farka hegyére a kis kígyó, majd csendesen visszaereszkedett. – Á – ment el hirtelen a kedve.

– Ha megbíazol bennem, kis kígyó, meglátod, nem fogsz csalódní!

– Tudom, Lohár, hogy te erős vagy és okos, de a kígyók eszén nem tudsz túljárni, mert aki azoknak a köveknek vérét veszi, az hatalmasabb lesz a hatalmasnál is.

– Nem akarok én hatalmas lenni, kis kígyó, csak segíteni szeretnék azokon, akik nem tudnak magukon segíteni. Láttál már, kis kígyó, favágót szenvedni, amikor bronzfejszével halálra gyötri önmagát, vagy kőfaragót meghalni befejezetlen munkája mellett?

– Azt nem – mondta a kis kígyó –, de láttam embereket kaszabolni egymást bronzsal, rézgyilokkal, szerintem már az sem kellene.

– Igazad van – hagyta rá Lohár. – De én megőrzöm a kövek titkait.

– A köveknél nem jobban, Lohár. Hagyd csak, hadd szunnyadjanak bölcső-

jükben, jobb helyen vannak ott.

– Jól van – hagyta rá Lohár, és elindult a szakadék felé, de a kis kígyó hirtelen elébe kúszott.

– Mit forgatsz a fejedben, Lohár?

– Semmit – mondta csendesesen. – Csupán felajánlom szolgálataim másnak, hátha van, aki többre értékeli a kígyók koronáját, mint te!

– Megöllek, Lohár! – állt ismét farka hegyére a kis kígyó.

– Lelked rajta, de nem hiszem, hogy azzal végleg elrejtethed a kövek titkát. Egyszer valaki úgyis megleli!

– Meg – tekeredett újra karikába –, mert a hatalom csábító, és nem azt nézi, mennyit veszít vele, hanem hogy mennyit nyer.

– Te is hatalmas leszel, kis kígyó, nem lesz, ki becsmérelni merjen. Koronád fénye beragyogja országotokat, és a legnagyobb kígyótekintélyek is alázattal kúsznak eléd, mert ahol hatalom van, ott feleslegessé válik az erő.

– Ne csábíts, Lohár, mert a világ teremtése óta úgy van, hogy aki magasra akar kapaszkodni, az irgalmatlanul a porba hull.

– Mégis mindenki azt akarja. Neked, ki arra vagy kárhozattva, hogy örökké a porban kússzál, kis kígyó, mi veszítenivalód van?

– Igazad van, Lohár, de mondd csak, te miért nem akarsz hatalmas lenni?

– Azért, kis kígyó, mert amennyivel több lennék, annyival kevesebb is.

– Akkor hogy akarsz segíteni az embereken, ha nem lesz hozzá hatalmad?

– Az embereket akarom hatalmassá tenni, hogy erejük ne legyen kitéve fűnek, fának. Mert azok, kiket a hajnal réten ér, nem gyönyörködnek a napfelkeltében. Vért izzadnak, nyeléig kopott sarlóikat megcsúfolja a kalász, és száz botot kap az, ki réten hagyja a magot.

– Azt hiszed, Lohár, ha majd keményebb lesz a sarló, puhább lesz a kenyér? Az, kit tegnap réten ért a hajnal, holnap sem alszik délig, mert nyugtalan lesz az éjszakája. Úgy van az megírva a sors könyvében, hogy ki közelebb van az Úrhoz, hamarabb üdvözülni. És ha te a szolgák kedvében akarsz járni, magad ellen ingerled a sorsot, mert ő nem osztozik cselekedetedben. Menj, Lohár, békével, és mondj le szándékról, mert ki maga ellen fordítja a sors haragját, megbünteti azt ostorcsapásaival.

– Buta vagy, kis kígyó. A sors vak, nem látja tetteit, csak kiszórja kosarából, mit a teremtés rábízott. Ordít, dühöng jó és rossz ellen, dicsérteti önmagát, tekintélyt követel mindenért, de cserbenhagyja azt is, ki hű volt hozzá. Ha látná tetteit, önmaga ellen fordítaná ostorát.

– Nem félsz, Lohár? – kérdezte a kis kígyó, elheverve a meleg sziklapárkányon.

– Nem, kis kígyó, mert szívemben soha nem volt gonosz, csak elkésérít a makacsságod. Te, aki bölcsebb vagy mindenkinél, magadhoz méred az embert, és nem szánod, hogy verítéket hullat mindenért.

– Ez a sorsa – mondta a kis kígyó. – De ha te nem féled, és szembeszállsz mindennel, ám legyen meg a kívánságod. Azt viszont jól véd az agyadba, hogy kik elárulják a teremtés legmélyebb titkait, harmadízíglén is halállal lakoznak érte.

A kis fehér kígyó meg sem várta Lohár válaszát, csendesen, mint akit valami elszomorított, lekúszott a kőpárkányról.

– Gyere, kövess! – parancsolta. Felvezette Lohárt a hegygerincre, ahol farkára állva körülnézett, aztán lassan, hogy Lohár követni tudja, leereszkedett egy barna sziklavölgybe.

Lohár szíve dobogni kezdett a furcsa színű kövek láttán, de ment a kis kígyó után, mint akit a kíváncsiság nem kerített hatalmába.

– Sokáig kell még mennünk, kis kígyó? – kérdezte.

– Nem – kúszott fel egy kiálló szikla tetejére. – Innen már láthatod.

Lohár felkapaszkodott a kígyó mellé. – Ott van – mutatott egy szűk barlang-nyílásra. – Ha azt az odút birtokodba veszed, meglátod, amit keresel.

– Teremtőm! – sápadt el Lohár. – Hisz abban oroszlánok élnek!

– Csak egy oroszlán – mondta a kis kígyó.

– Egy örökké haragos, mindent és mindenkit gyűlölő, aki a saját nőstényét is megölte, mert egymagában szeretne élni a földön.

– Mit csináljak? – kérdezte Lohár, minden örömét elveszítve, amit az úton érzett.

A kis kígyó nem szólt, hallgatagon nézte az oroszlánt, ahogy morcosan maga elé bámulva ült a barlang bejárata előtt.

– Van valami fegyvered? – kérdezte Lohárt.

– Fegyverem? – nézett rá. – Én segíteni szeretnék mindenkinek, nem ártani.

– Azt soha nem tudod – sóhajtott a kis kígyó –, hogy a jó szándék mikor segít és mikor árt.

– Öljem meg? – sápadozott Lohár.

– Igen, vagy ő öl meg minket.

Az oroszlán a levegőbe szagolt, sörénye hirtelen az ég felé meredt, ordítá-

sától remegni kezdtek a sziklák, és mint az ítélet, hatalmas ugrásokkal feléjük rohant.

Lohár ijedtében egy hatalmas kőszirtbe kapaszkodott, maga felé rántotta, a kő pendülve engedett Lohár húzásának, majd, mint egy hatalmas labdát, levegőbe emelte. Az orozlán már csak egy ugrásra lehetett tőlük. Lohár elhajította a hatalmas követ, még egy ordítás, aztán az orozlán teste szétloccsant a kő alatt, mint egy túlrejtett görögdinnye.

– Nahát, ez szép munka volt – állapította meg a kis kígyó.

– Sajnálom – mondta Lohár szerényen –, legalább várt volna, amíg szót értünk egymással.

A kis kígyó fejcsóválva elkúszott a sziklabarlang bejáratáig, ott farka hegyére állva megállította Lohárt.

– Várj! – mondta. – A kígyók királya nemcsak a koronát átkozta el, hanem azt a helyet is, ahol kilehelte a lelkét. Örök rabja lesz az ennek a barlangnak, aki saját barátja vérével nem áldoz a király emlékének!

– És az orozlán miért maradt a barlang fogságában? – kérdezte Lohár rosszat sejtve.

– Azért, mert az nem feláldozta, hanem felfalta a nőstényét.

Lohár egy ideig elgondolkodva bámult maga elé, nem értette a kis kígyó szavait, de hirtelen felcsillant a szeme.

– Eresszek magamból vért, kis kígyó? – kérdezte.

– Ne eressz, úgysem érnél vele semmit.

– Hát akkor, mit kell tennem, kis kígyó?

– Emeld meg azt a sziklatömböt – mutatott a barlang bejárata előtt heverő hatalmas kőre.

– Azt, kis kígyó, ha száz lelkem lenne, akkor sem tudnám felemelni – borzadt el Lohár a sziklatömb láttán.

– Próbáld meg – biztatta a kis kígyó. Lohár nekifeszült állával, vállával a kőnek, de csak az egyik végét sikerült egy félarasznyira megemelni.

– Nem bírom – nyögte. – Ereszd el! – kiáltotta a kis kígyó, alábújva a hatalmas kőnek.

Ahogy Lohár leengedte a követ, szétlapult a kis fehér kígyó teste, mint egy száraz falevél, csak a farka hegye és a feje maradt épen. Lohár ijedtében elhengerítette a sziklát, sírva fakadt a fájdalomtól, felemelte a kis kígyó összezúzott testét.

– Miért tetted ezt, kis kígyó? – zokogta.

– Azért, Lohár – suttogta haldokolva –, mert megszerettelek, és olyan titkot mondtam el neked, amiért csak halállal lehet bűnhődni. Vigyázz, hogyan tartod meg a szavad, mert te is erre a sorsra jutsz.

Azzal a kis kígyó meghalt. – Csodálatos történet! – ismerte el a rákból lett királyfi.

– És mi lett Lohárral?

– Lohár vérért vette a köveknek, fejszét, sarlót kovácsolt belőle az embereknek. Amerre járt, amerre kelt népével, mindenütt szerették őket. Messze földet beszárnyaló hírért-nevét ünnepelték. Sima, könnyen sikló hajókat ácsoltak a mesterek, a kövekbe csodálatos figurákat véstek, uruk mogorva kedvének enyhítésére. Nem szórta el magját fölöslegesen a kalász, és ha nem is lett puhább a kenyér, de kevesebb verítéket kellett hullatni érte. Lohár, mint a jótékony istenek, megtartva szavát, csak a halálos ágyán árulta el titkát a vasnak, hogy a kohók tüztől megbarnult utódai tovább éltessek a Lohár nevet. Ám a gonosz sokszor közbeszólt, és ivadékai keményen megbűnhődtek érte.

– Amelyik ember életéhez ennyi jószág tapad – mondta a rákból lett királyfi –, annak örömmel veszem fel a nevét. És ettől a perctől kezdve tartozzunk egymáshoz, Bogárka! Kössünk örök barátságot, egész életünkre szólót, ahogy a kis kígyó tette, és őrizzük meg titkunkat, ahogy Lohár megőrizte a vasnak titkát.

– Legyen úgy, ahogy mondtad, Lohárom! – ölelte magához Bogárka. – És ha egész életünkben az maradsz, aminek néznek, akkor is szeretni foglak, mint ahogy mindig is szerettelek.

Szent fogadalmukat megáldotta az éjszaka, édes, boldog napokra virradtak. Bogárka kedvétől felvidult a palota.

A király szívét sem nyomta már a gond, mi bú volt, elfeledték, és a sorstól szebb időt reméltek. Érett a kalász, majd újra szárba szökken, jólétben, békében élt a nép, aztán míg újra forrt a bor vagy bogyóban érett, dús asztalánál a vitézi virtusoknak, a kupák is fényesebbek lettek.

Csak a királyné szívében égett még a bánat, türelmét kikezdte a várakozás. Már Bogárka vidámsága sem nyújtott számára vigaszt.

– Ó, teremtőm – fohászzkodott –, de hosszúra szabta a várakozás idejét. Megjutalmaztál a legszentebb érzéssel, de nem hagytad megszülni magzatom, csak kivetted a szívem alól, és eldugtad a pince mélyére. Mit vétettem neked, hogy büntetésem ily nagyra mérted? Míg mások örvendeznek, bajt, gondot rég feledve, én siratgatom a te mennyei koporsódat, melybe bezártad őt. Va-

jon van-e még olaj mécsesemben, hogy bevárjam idejét szent akaratodnak? Avagy kialszik, anélkül hogy láthatnám azt, kire egy életen át vártam? Ne tekintsd bűnnek szívem lázadását, nem a te nagyságod ellen kél benne harag, hanem gyarlóságomat siratom, mert szándék nélkül megingott hitem a te nagy jóságod iránt. Küldj nékem valami mennyei jelt, hogy visszanyerjem hitem, és a kételkedés bűnre csábító ördögét kiűzzem magamból! Vigasztald meg anyai szívem, mely gyermekemért eped, ne hagyd elsorvadni hasztalan várakozásban, mert te tökéletes vagy, és nem tévedhetsz. Szánd meg hű szolgálodat, és bocsásd meg nékem, ha ellened vétettem.

Az öreg királyné mindennap kihallgatta cselédeit, kikkel a pincét figyeltette, de nem lett tőle okosabb. Lassan lemondott mindenről, már csak az égi jelre várt, de félve-remegve az idő múlását, türelmetlenségében nem látta tollától a madarat. Pedig mindennap ott turbékolt lábai előtt, elbűvölve beszélt magzatáról, és kedvessége olykor neki is mosolyra derítette az arcát.

Egyik napon a király gondterhelten nyitott be hozzá.

– Mi történt? – kérdezte a királyné, feledve saját gondjait.

Sokáig hallgatott a király, mint akit országos gondok terhelnek, míg végre asszonya kétségbeesett tekintete szóra bírta.

– Felséges asszonyom, nem látsz te semmi különöset Bogárkán? – kérdezte a paramisák királya.

– Mit kellene látnom? – könnyebbült meg a királyné. – Vidám, mint mindig, és kedves, ahogy illik hozzá.

A király nem szólt többet Bogárkáról, úgy tett, mint akit neje hogyléte érdekel, aztán magára hagyta hitvesét. A királynéban tüskéként maradt férje kérdése, és másnap, amikor Bogárka bement hozzá, ájulás fogta el a látványtól.

– Felséges teremtőm! – kiáltott fel a meglepetéstől. – Hiszen te terhes vagy! – Tekintete még egyszer végigmérte a lányt, mint aki nem akar hinni a szemének.

– Igen, felséges anyám – mondta Bogárka.

– Szent ég! A fiamtól?

A lány csak bólintott, földre szegezett tekintettel, mint aki érzi, hogy nem számíthat dicséretre.

A királyné hirtelen nem tudta, hóhérért kiáltson, vagy magához ölelje Bogárkát.

A király éppen a legjobbkor lépett be.

– Nem kell ezt szégyellned, lányom – simogatta meg. Nem rajtunk múlik, hogy mikor virágoznak a fák, és mikor hullatják el levelüket, van, ki azt irányítsa. Reményt gyújt szívünkben kedves állapotod, mert bizonyosága annak, hogy fiunk már férfikorba lépett. Ha ugyan ideje szerint még gyermek, de a teremő bölcsebb nálunk, és nem köti magát a mi szabályainkhoz. Legyen áldott a te állapotod, és mától kezdve a családban gyermekünknek hívunk.

A királyné nem szegült ellene férje szavainak, kissé neki is megbizsergette szívét a hír, de egyben a kíváncsiság is gyökeret vert benne.

Ó, hogy elvakított a türelmetlenség! – gondolta. – Nem láttam jelét a vigasztalásnak, csak kínoztam szívemet a búval. Íme, itt az égi hír, mi sem bizonyíthatná fényesebben, hogy nem rákot szültem, hanem férfit, kinek már termőre fordult királyi ága. Vajon milyen lehet, ha lerakja ocsmány féregbőrét? Bizonyára szép – ábrándozott. – Okos és előrelátó. Szegénykém, mennyit szenvedhetett; talán csak ő érzi igazán hiányát az anyai ölelésnek, rút fogságában vigasztalan élt, és nem volt, ki önzetlenül szánja. Ó, ó! Hogy lehettem ennyire gyáva, engedve szónak, kényszernek, másra bízva kisededem sorsát. – Kissé irigykedve nézte Bogárkát, ki szótlanul, szerényen térdelt lábai előtt.

– Állj fel! – kérte, akaratlanul is kedvesen. – Anyák vagyunk vagy leszünk maholnap mindketten, sorsunk megoszlik jóban-rosszban, mert kedves nekünk minden ág, mely a trónnak hozza rügyét. Tudjuk, hogy szívedben nincs hazug és gonosz, őrizd meg lelked tisztaságát, mert számon tartja az ég, és örvend annak, kit nem csábít el a rossz. Vigyázz magadra és gyermekeinkre, reménységeik ők birodalmunknak!

Bogárka alig várta, hogy útjára engedje a felséges asszony, s boldog örömmel újságolta Lohárnak a palota híreit. Lohár mosolygott Bogárka örömén. Ő is boldog volt, hogy szerelmük szülei szívében is megértésre talált. Feledve mindent, ami körülöttük történt, átadták magukat saját boldogságuknak.

Aztán, ahogy beállt az éj, és a szolgák pihenni tértek, kioltva a gyertyák egyenes lángjait, Lohár levetette kényelmetlen rákbőrét, hogy ne gátolja szerelmi szárnyalásukban. A minden esték boldog ölelkezése kitörölt szívükből mátholnapot, a jövőt, mely a sorsnál írva volt, hagyták annak, kinek csak az a dolga. A percek lassan órákba folytak, kedvüket, vágyukat meglopta az éjfél, mint kik messze útról jöttek, egymás karjára szenderülve, némán álomba hulltak.

Ám hirtelen feltárult az ajtó, fáklyás szolgák sokasága lepte meg a pincét, és közöttük, boldogságtól remegő szívvel, karját anyai ölelésre tárva, ágyuk-

hoz lépett a királynő.

Lohár, a rákból lett királyfi, megbénultan nézte őket, ahogy elröppent szeméről az álom. Szépségétől elhalványodtak a fáklyák fényei, a szolgák csodálattól földre hullva, hozsannát kiáltottak. Csak a királynő nem látott, nem halott semmit, elvakulva a boldogságtól, magához ölelte gyermekéi.

Lohár nem tudott szóhoz jutni. Anyja ölelésében érezte az időtlen várakozás örömteli remegését, tudta, hogy ha most eltaszítaná magától, belehalna. Ő is boldog volt egy pillanatig, de lassan megfagyott benne minden, és érezte, hogy örök időkre boldogtalan lesz; elveszített mindenkit, akit szeretett, és velük együtt az élet minden értelmét.

Bogárka csak ült az ágyon, bámulta szerelmét. Felépített világa pillanatok alatt összeomlott. Jövőjük elveszett, de romjai felett is boldog érzés töltötte el, mert olyan ember gyermekét hordta szíve alatt, akinek szépsége egyedüli volt a földön.

A királynő boldogsága elveszítette határait, együtt csókolta mindkettőjüket. Ezelős örömét Lohár sűrűn hulló könnyei fékeztek le.

– Hát ti sírtok? – kérdezte. – Anyátok van itt, akinek az élet visszaadta örömét, és minden szenvedést kárpótolt gyermeke megtalálásával. Tudtam, éreztem, hogy nem lehet igaz rútságod, csupán a teremő játékos kedvében próbára tette anyai szívemet, hogy megmérje hűségem súlyát. És most ne sírjatok! örvendjetekek vélem, hisz megadóztam én minden bűnért, amit a világ elkövetett, mert tengernyi kínt kellett elviselni szívemben!

– Jobban tennéd, szülőm, ha te is sírnál – törölte le Lohár a könnyeit. – Hisz amit most megtalálni vélsz, már akkor elveszítetted, amikor a kíváncsiság gyökeret vert szívedben. Mert az, ki megszabta az időt, nem alkuszik, betartja a szavát, és én, mint szám-űzöttje a jövendőnek, elhagylak titeket, talán örökre. Hívjátok elő jó atyámat és a legjobb szabókat, mert időm hamarosan lejár, hadd vegyek búcsút tőle is, aztán távozzak királyfit megillető díszben.

A vén király sírva ment le a pincébe, ahogy hírét vette az eseménynek. Tudta, hogy neje türelmetlenségével elveszett minden. Ő is megcsodálta a fiát, de visszafordítani már nem lehetett a megtörténtet, így aztán hagyták, menjen minden a maga útján, mert perbeszállni azzal, ki így határozott, még a királynak sem volt lehetősége.

A rák bőrt hatalmas hangyasereg támadta meg, és mire felocsúdtak a bámulatból, már csak hűlt helyét találták.

Lohár nehéz búcsút vett Bogárkától, szüleitől, és mire beállt volna a reggel,

eltűnt a paramisák életéből. Nem látta, nem tudta senki, merre, hová ment. Sóhajokon és könnyeken kívül nem hagyott maga után mást, csak azt a nagy titkot, amit Bogárka a szíve alatt hordott, nem sejtve, nem tudva, mire készül a teremtés; bosszúra vagy áldásra.

Másnap a paramisák királya gyásszal húzatta be a városát, megtiltott mosolyt, tivornyát, palotája a koldusok és vándorok menedéke lett. De az idő nem állt meg, forgott a maga tengelyén, könnyet, bút feledtetve tette dolgát, mint öröktől fogva.

Még sírtak olykor-olykor, de lassan elkoptak a könnyek, mint letarolt tarló, sivár és örömtelen lett minden; lelkükben üresen kongtak a percek, az időt számlálatlanul hagyva, nem várták a jót és nem félték a rosszat.

Bogárka nem volt hajlandó felköltözni a pincéből. Titkon azt remélte, hát-ha Lohár egyszer visszatér hozzá, de csak az idő keringett, vitte-hozta a perceket; aztán egy szép napon gyermeksírás verte fel a palota kriptái csendjét.

A szolgák egy pillanatra megkövültek, mint akik rémeket hallanak, aztán Bogárkához siettek.

Úgy van az elrendezve, hogy a fényt mindig árnyék kövesse, vagy a lombhullást virágzás; a jónak rossz az ellensége, és mivel csak ketten vannak, nincs más, ki elvigye a győzelmet.

A palotában ismét kivirágzott az öröm. Bogárka oly gyönyörű gyermeket hozott a világra, ami feledtetett minden eddigi bút-gondot. Aztán a megújult remények szünni nem akaró ünnepei lassanként hétköznapiakba folytak. A kis Gujdárt, kit Bogárka felnégyelt apja nevével ajándékozott meg, az idő formálni kezdte. Örömet és áldást hozó gyermeki nevetés töltötte meg a palota népének szívét. Szépségének, okosságának hírért messze vitték a még mindig jó szívvel fogadott vándorok, és a vén király reményét újra visszanyerve, örömet, boldogságát megosztotta népével.

Bogárka bátyjai, mint négy mogorva oroszlán, örködtek a trón mellett, hogy a királyt ért csapások alatt ellenségeit és nagyravágyó alattvalóit visszariasszák. Aztán, ahogy kis-öccsük lett a trón várományosa, éjjel-nappal kardokat kovácsoltak, hogy majd a fiatal királyt meglepetések ne érhessek.

Évek suhantak el, messze vitték a gondot. A szépen fejlődő Gujdár láttán mindenki megbékélt sorsával, csak Bogárka szívében élt titkon a bánat. Ahogy nőtt a gyermek, egyre inkább apjára hasonlított, és Bogárka szívéből az idő sem tudta kimosni Lohár szerelmét, pedig mennyit sulykolta, mennyi könnyel áztatta. Hallgatott bánatáról, soha ki nem ejtette Lohár nevét. Barna

fajtájáról is csak titokban beszélhettek, nehogy a tőlük kapott kedves név fel-
tépje a régi sebeket.

A kérők egymással versengtek Bogárka kezéért, mert ha kegyetlen volt is hozzá a sors, szépségét meghagyta, és nem volt párja messze birodalmakban. Néha bátyjainak kellett helytállni a sértésnek vett kosarakért, de Bogárka, fia nevelésére hivatkozva, a legbőszebb udvarlók ellenére is kitartott Lohár emléke mellett. Pedig már csak mesének tűnt minden. Kik nem látták, nem is hitték – de akik találkoztak Lohárral, örökre bevésték emlékezetükbe, és ha Gujdárt látták, sóhajtva összesúgtak mögötte.

Míg gyerek volt, ügyet sem vetett rá, de ahogy felcseperedett, minden érdekelni kezdte, még az emberek sóhajtásai is.

Titkok igazán soha nem voltak, vagy a jó vagy a rossz kivájta fészükéből.

Gujdár nem ült folyton az anyja szoknyáján, akadtak barátok is az udvarnál, akik mindig kitüntetésnek vették a jövő király társaságát. Nem voltak már pendelyes gyerekek, de egy-egy játék megnyerése vagy vitézi virtus elismerése még mindig többet jelentett számukra egy egész királyságnál. Gujdár erejét és ügyességét nemcsak elismerték barátai, hanem irigyelték is. Az irigység azonban olyan nőstény, amely gyorsan megszüli a maga magyarázatot; nem latolgat, nem titkolózik, még az sem izgatja, hogy rajta kívül egyáltalán hasonlít-e valamire.

Így történt, hogy Gujdár sorozatos játékgyőzelmeinek magyarázatára azt kezdték beszélni, hogy az apja ráhagyta elátkozott állati erejét, és nincs ember a földön, aki bármiben is le tudja győzni. A szóbeszéd szájról szájra ment, Gujdár fülét sem kerülte el. Ő azonban nem adta tovább, hanem elgondolkodott rajta, és napról napra töprengőbb, szomorúbb lett.

Bogárka ijedten futott a királyhoz tanácsért, de az öreg király csak legyintett.

– Megtörténik az ilyen kamaszfélékkel – mondta –, néha elszomorodnak, jószerével azt sem tudják, miért. Ne búsulj, lányom, ez csak annak a jele, hogy fiunk maholnap férfikorba lép. Nincs oka a szomorkodásra, a lányok szinte lesik a pillantásait. Mit nem adnának érte, ha szóba állna velük; csak ahhoz nagyobb bátorság kell, mint a vitézi tornához.

Bogárkát nem győzték meg az öreg király szavai. Ismerte Gujdár őszinteségét, és azt is tudta, hogy kis dolgok miatt nem szomorodik el. Mi lehet vele? Töprengett. Betegnek nem beteg, mert mindennap kimegy a viadalszűrűre, ahol elpáholja a barátait úgy, hogy némelyik sírva fakad. Hát akkor

mégis, mi lehet?

Eltelt néhány nap, aztán ahogy egyszer asztal mellé ült a királyi család, Gujdár maga elé meredve, érintés nélkül hagyta az ételt.

– Mi van veled, beteg vagy? – kérdezte Bogárka, kétségbe esve.

– Nem – ingatta a fejét Gujdár.

– Akkor mit jelent ez az örökös szomorúság?

– Azt, hogy eléggé felnőttem már ahhoz, hogy tisztán lássak olyan dolgokban is, amiket eddig szigorúan eltitkoltatok előlem.

– Mit akarsz tudni? – Bogárka előtt hirtelen világossá vált fia eddigi szomorkodása. Elfutották szemeit a könnyek, zavartan hajolt tányérja fölé, hogy eltitkolja érzéseit.

– Mondd, édes jó anyám – változtatott Gujdár hangot anyja szomorúsága láttán –, volt nékem valaha apám?

Bogárka csak bólintott, egyetlen hangot sem tudott kieroszakolni a torkán.

– Ne kínozd édesanyádat, Gujdárom – kérte az öreg királyné. – Ő soha nem volt és soha nem lesz olyan állapotban, hogy apádról beszéljen. Tudnod kell, hogy anyád szerette közöttünk a legjobban. De ha azzal megvigasztalódsz, hogy apád szomorú emlékeit felszaggatjuk szívünkben, akkor én elmondok neked mindent, mert az elvesztéséért egyedül nekem van vezekelni való bűnöm.

Gujdár hallgatott, és az öreg királyné tövétől-hegyéig elmondott mindent; azt sem rejtette el előle, hogy anyai szívében nemcsak gyermeke utáni vágy égett, hanem a kíváncsiság mellett a féltékenység is.

Gujdár felállt, gondterhelten néhányszor körülsétálta a királyi ebédlőasztalt, majd elkérve a szolgálától nagyapja kardját, letérdelt a márványpadlóra.

– Felséges szüleim! – vont ki hüvelyéből a kardot. – Itt előttetek és a teremő színe előtt megesküszöm nagyapám mezítelen kardjára, hogy addig nem eszem, nem iszom a királyi asztal mellett, amíg azt a lényt, ki a világra nemzett, meg nem találom.

Bogárka elalélt fia esküjének hallatán. – Térj magadhoz, jó anyám! – kérte Gujdár. – Nincs jogom annak a helyét bitorolni, akiről azt sem tudjuk, él-e vagy meghalt. Aztán nem élhetek úgy országom trónján, mint akinek egy állat az őse. Ti tudjátok, hogy ez nem így van, most már én is. De sem ti, sem én nem vagyunk az ország, hanem csak az uralkodói. És a királyoknak nem mindegy, hogy vélekedik róluk a nép. Hát ezért kérlek benneteket, nyugodjatok bele elhatározásomba, mert ahogy jó apám dolgain nem tudtatok változ-

tatni, úgy az enyéimen sem. Így rendelte a sors, és ezt meg kell tennem.

A paramisák királya hangos zokogásban tört ki, majd csendesen, mint aki sírás közben átgondolta a dolgot, megszólalt:

– Tudom, gyermekem, hogy elhatározásod szent, és nincs módom változtatni rajta. Reménységünkre felnőttél, maholnap kész férfi lesz belőled. Talán ha én fiatal volnék, magam sem tennék másként. Szép, hogy szülő és gyermek egyaránt aggódik egymásért, így rendezte ezt a teremtető. De vajon hagy-e beleszólást saját dolgaiba? Nagyanyád elmondta, miként vétett apád ellen türelmetlenségével. Pedig nem lakozott szívében rossz, csupán azért tette, mert közel érezte magához és látni kívánta. Soha nem lehet tudni, édes fiam, hogy a szeretet, melyet egymás iránt érzünk, mikor hoz áldást és mikor megbocsát-hatatlan bűnt. Szánd meg ősz fejemet és anyád kesergését, nincs több sarja a paramisák ivadékának, csak te. Vedd át jogos örökségedet, és hagyj mindent a maga rendjén, majd elrendezi az, kinek az a dolga!

– Felséges szüleim! – mondta Gujdár –, jólesik szívemnek, hogy aggódtok értem, legyen sorsom bármi, ti mindig kedvesek lesztek nekem. Nem azért megyek el, hogy elveszítsük egymást, hanem azért, hogy megtaláljam szívünk nyugalma és jó anyám öröme, amit apámon kívül, nincs ember a földön, aki vissza tudna adni. Kérlek benneteket, ne marasztaljatok, engedjete utamra!

– Veled megyek, Gujdárom – apadtak el hirtelen Bogárka könnyei. Szemében megcsillant valami régen látott öröm, mint akinek hosszú idő óta nincs más vágya, csak hogy férje keresésére indulhasson. – Ha a sors oly bölcs, hogy földi ember nem utánozhatja bölcsességében, akkor neked sincs jogod megtagadni anyád kérését, mert ez is a sors kifürkészhetetlen akarata!

Gujdár előbb meglepődött anyja óhaja hallatán, de aztán rábólintott.

– Jól van, anyám. Azt viszont tudd meg, hogy amikor elhagytuk a palotát, már nem leszünk királyok. Sem pompa, sem fény nem kísér bennünket.

Bogárka nem szólt. Hirtelen újraéledtek képzeletében gyerekkorának tús-kés, bozótos útjai, ahol a rongyos kis Bogárka kézen fogva vezeti világtalan anyját, és a négy bilincsbe vert iker döngeti utánuk a földet.

A hír hallatára Bogárka bátyjai is útra akartak kelni velük, de Gujdár leintette őket.

– Idehaza nagyobb szükség van rátok, inkább készíttetek számomra egy kardot, olyat, amivel megvédhetem magam és jó anyámat! Kívánságát még aznap teljesítették. Gujdár meglepődött, amikor nagybátyjai megtisztelő pom-

pával átnyújtották neki a kardot. Alig volt szélesebb egy női mutatóujjnál, vastagsága talán a sás levelét utánozta, de úgy szelte át a próbára kitett rézvértet, mint a vaját.

– No, ez igen! – suhogtatta meg Gujdár a levegőben. – Amíg visszajövök, örködjétek a paramisák birodalmában, se irigység, se gonoszság ne ingassa meg királyi trónunkat.

Gujdár útrakelt anyjával, sírást, szomorúságot hagyva maguk után.

Hetek, hónapok múltak el. Gujdárék lassan elhagyták a paramisák földjét, kietlen pusztaságba értek, ahol már szöcskét is alig lehetett találni. Kopár, néma táj fogta őket körül, elkoptak az utak, és bármerre néztek, az ég görbületén kívül semmit sem láttak. A hónapok óta tartó vándorlás megtépte ruháikat, a magukkal hozott elemózsiát rég elköltötték. Néhány rézgarason és Gujdár különös formájú kardján kívül már semmi nem volt náluk az otthonról hozottakból.

Vajon kinek a birodalma ez? – töprengett Gujdár magában. – Ennyi nincstelenséget még nem látott ember, mint amennyit ez a föld hordoz a hátán.

Gujdár visszapillantott az anyjára. Bogárka még fürgén lépegetett, de arcán erősen látszottak a fáradság jelei.

– Vajon hol alszunk az éjszaka, gyermekem? – sóhajtott nagyot.

– Majd csak találunk valahol egy bokrot szállásnak, anyám, ahol álomra hajtsd a fejed, de ha nem, a csillagok alatt is áldott az éjszaka.

Jó fél napi járás után felvillant Gujdár tekintete. A távolban valami feketélni kezdett.

– Nézd! – mutatta az anyjának. – Úgy tűnik, mintha városhoz vagy erdőhöz közelednénk.

– Hála legyen a teremtőnek! – fohászzkodott Bogárka. – Legalább éjszakára lesz valami a fejünk fölött.

Amint közeledtek, látták, hogy egy hatalmas erdő terül el előttük.

– Na, most már ne búsulj! – vigasztalta az anyját. – Ahogy beérünk az erdőbe, tüzet rakok, és valami élelem után nézek. Ha netán vadat nem tudok ejteni, gombát bizonyára találunk.

Gujdárnak is megkordult a gyomra, már éppen ideje volt, hogy valamivel megbékítse.

A jó reménység gondolatával meggyorsították lépteiket, és mielőtt beállt volna az este, elérték az erdőt. Bogárka erőtlenül rogyott le egy hatalmas fa tövéhez. Kitartott, amíg tudott, de már szinte minden ereje elfogyott. Szé-

gyenlősen szorongatta lábait, a hosszú gyaloglás megviselte.

– Pihenj, anyám! – biztatta Gujdár, maga is letelepedve egy szusszanásra. Fejüket egy fának támasztva, behunyt szemmel hallgattak. Jólesett beszívni a friss erdei levegőt. A fák mozdulatlan némasága szinte álmodot szórt a szemükre.

– Micsoda csend – suttogta Bogárka. – Mint ahol egyetlen madár sem él.

Akkor figyelt fel Gujdár is. Szent ég! – gondolta – hol fogok itt élelmet szerezni anyámnak? Még hallgatózott, de egy idő után végképp elvetette a vadászat gondolatát. Ah, üsse kő – ugrott fel fürgén –, szedek gombát.

Előbb körülnézett, mi található a közelben, de egy odvas fánál nem lelt egyebet. Na ez – örvendezett – jó lesz szálláshelynek, hátha eső talál lenni, ne érjen bennünket felkészületlenül.

Fogta a kardját, és egyetlen kanyarítással kimetszette a fa belsejét. Jó kis szerszám – dugta vissza elismerően a hüvelyébe. Gyorsan összekapart egy öl száraz falevelet, berakta a kivájt odúba, aztán leterítette a köntösével.

– Gyere, anyám – szólt Bogárkának. – Pihenj, amíg körülnézek.

Gujdár sokáig bolyongott, de nemhogy vadat vagy gombát, még egy utolsó férget sem látott. Micsoda elátkozott világ ez! Sehol egy lelket vagy egy bogarat nem lehet találni!

Látta, hogy egyik oldalon ritkul az erdő. – Na, hátha a fákon kívül nagyobb szerencsém lesz! – Kiment az erdő szélére. Már az ég alján járt a nap, de a távolban mintha megvillant volna valami. – Aha! Hát az egy igazi város! – örvendezett. Szedett egy ölnyi puha gyökeret, gyorsan visszasietett az anyjához.

– Sajnálom, anyám – rakta le elszomorodva a gyökereket –, de ezen az istenverte helyen fánál egyebet nem lehet találni. Rágicsálj ezekből a gyökerekből, amíg visszatérek! Az erdőn túl várost véltem látni. Ott talán akad más is, amivel megízesítem a szádat! Meglátod, mennyi mindent hozok – vigasztalta az anyját.

– Ne menj, gyermekem! – próbálta Bogárka visszatartani. – Te is fáradt vagy, pihenj! Majd holnap megnézzük együtt. Nyugtalanság fog el, ha nem vagy mellettem.

– Ó, anyám, ne tarts engem kisgyereknek, akit mindig kézen fogva kell vezetni, megállok már a magam talpán – tapogatta meg a kardját.

– Jól van, Gujdárom – mosolygott Bogárka fáradtan. – Csak vigyázz magadra!

Gujdár megcsókolta az anyját, aztán nekivágott az útnak. Sok minden különösnek tűnt, ahogy a város felé közeledett, de legjobban a környezeten csodálkozott.

– Csodálatos! – gondolkozott hangosan –, nekem úgy tűnik, hogy kipusztítottak innen minden élőlényt. Sehol egy állati vagy emberi nyomot nem lehet találni. Rezdületlenül állnak a fák, maguk felé fordítva lombjaikat, mint akik védekezni akarnak, a bokrok saját rémületükben gubbasztva, félénken távol tartják magukat egymástól. Ugyan miért? Már jól beesteledett, mire megközelítette a várost; mindaddig, amíg el nem érte az első házakat, úgy tűnt, mintha lakatlan lenne. Aztán, ahogy bentebb került, látta, hogy az ablakok elfüggönyözött rései közül világítás szűrődik ki. Később néhány csendesen kullogó emberrel is találkozott. Egy hatalmas, gazdagon díszített palota előtt állt meg, homlokzatán sokágú, a sötétben villogó aranykoronás címer ékeskedett.

– Kié ez a palota, atyámuram? – szólította meg a lépcső alján kuporgó bácsit, aki valami szolga szerepét töltötte be.

Az illető előbb végigmérte, majd leemelve fejfedőjét, meghajolt.

– Ez uram, királyi vendégfogadó, méltóztassék befáradni!

Gujdár elgondolkodva szemügyre vette a bácsit, aztán kíváncsiságának engedve, megkérdezte:

– Miről gondolja, jószülém, hogy helyet kínálnak itt a magamfajta vándoroknak?

– Uram! – hajolt meg ismét a szolga –, az ember önmagát nem tudja letagadni. Mindnyájan úgy jöttünk a világra, hogy már rég elrendezték a helyünket, és csak a vak nem látná, hogy a herceg úrfi szakadt ruháit egykoron nem kenderkócot köpködő asszonyok fonták-szőtték. Aztán mostanában mifelénk azok köthetnek kardot oldalukra, akiknek megvan hozzá a rangjuk és vitézségük. Birodalmunk határain, jó uram, elvesznek azok, kik gyámoltalan férgei a teremtésnek, mert nálunk az ember helyettesíti az állatot, és annak erősnek kell lenni. Különben – nézett körül óvatosan –, ha már nem tudja húzni az igát, irgalmatlanul levágják.

Gujdár nem tudta, hogy az öreg örült vagy ugratni akarja.

– Én nem vettem észre semmit – vont a kétségbe az öreg igazmondását.

– Nem, uram, mert erőd és vitézséged megmentett mindentől, ami a gyengéknek vesztét okozza. De próbálnád csak elhagyni birodalmunkat, megismernéd a halál kínjait, amikor a fák kinyújtják lombjaikat. Ide uram, ha erős vagy, bejöhetsz szépszerével, arra viszont még nem volt példa, hogy élve el-

hagyja valaki. Bár a régi mondásokból úgy tudjuk, hogy egyszer az is eljön. Ezért aztán reménnyel telik meg szívünk, ha idegen érkezik.

Az öreg hirtelen elhallgatott, mint aki véletlenül rossz fát dobott a tűzre.

– Beszélj, jó szülém, furcsának találom, amit mondasz, de hogy igaz legyenek hozzád, egyetlen szavad sem értem.

– Nem baj, jó uram, menj csak be, ott kérdéseidre hozzád méltó emberek válaszolnak. Valamikor én is elmondhattam volna, de hol vannak már azok az idők! Örülök, ha a hátralevő időmet békességben tölthetem.

Gujdár békén hagyta az öreget, de szavain gondolkodva belépett a vendégfogadóba. Az ajtón túl fehér ruhás szolga hajlongott, mindenkinek kijáró tisztelettel, aztán ügyet se vetve Gujdárra, megmerevedett, mint akinek csak az a dolga.

Mindennel ellentétben, mi eddig érte – a táj lelketlensége, a csend, a szolga panasza –, fényesen, hangosan zsongott a fogadó, díszben, pompában, gazdagon. Állt, nem tudta, mihez kezdjen. Szakadt ruháin még látszott a királyi címer, de ki keresi a fát, ha erdőt lát?

Az asztalok roskadásig telt ételkupacai körül jókedvű, vitéz daliák üzték az időt hangosan, mint ahol nyoma sincs a gondnak. De hirtelen felfigyelt egy vitéz, előbb hangos kacagásba törve, majd barátait csendre intve.

– Urak! vitézek! Hát észre sem vesszük, hogy vendégünk érkezett? Nézzétek az ágról-szakadtat, olyan, mint egy viharvert lepke!

Elcsendesedett a vitézek lármája, mindenki Gujdár felé fordult.

– Hogyan kerültél ide – kérdezte az előbbi vitéz –, a lábad hozott, vagy valami eltévedt szellőcske?

Gujdárt váratlanul érték a szavak, előbb sajnálatnak tekintette, de valahogy a szívén keresztül érezte, hogy a vitéz szavai mögött gúny van és lenézés.

– Balsorsom hozott, barátom – mondta Gujdár, mellőzve minden kijáró rangot, mint aki nem vette észre a sértést. – Nem volt szándékom megzavarni vidám társaságotokat, de mentségemre szolgáljon, hogy messzi útról jövet elfogyott minden élelmünk, és édesanyámnak, kit a fáradtság pihenni kényszerített, szeretném valamivel elúzni az éhségét.

– Nocsak! – lépett közelebb Gujdárhoz a vitéz. – Hadd üdvözljem azt a vitézkét, aki el mert szakadni az anyja szoknyája mellől, és volt bátorsága átlépni birodalmunk határát! Kezet rá, pajtás!

Gujdár egy pillanatig megbámulta a feléje nyújtott kezet, aztán elfogadta.

Feszült csend szállta meg a fogadót, az egymáshoz simuló kezek lassan el-

kékültek, majd apró vércseppek fröccsentek ki a vitéz ujjai hegyén, vörös tócsába gyűlve a cifra kőpadozaton. A nézők szemében megfagyott a vidámság. Barátjuk sziszegve húzta vissza a kezét.

– Bárhonnán jöttél és bárki vagy – dugta zsebre vérző ujjait –, meg kell adni, hogy jó anyatejet szoptál!

Néhány pillanatnyi csend után felállt asztala mellől egy magában üldögélő vitéz.

– Gyere, ülj az asztalomhoz, barátom, és légy a vendégem! – kérte megtisztelő jószándékkal, és ételt-italt rendelt a hajlongó szolgálótól Gujdár részére.

– Köszönöm – fogadta el Gujdár a felkínált helyet. – Ha egyszer felénk vet a sors, kedves vendége leszel királyi házunknak.

A vitéz szomorúan bólogatott Gujdár szavaira, mint aki a sorstól már nem remél semmit.

– Te szomorúnak látszol! – figyelt fel Gujdár vendéglátója keserű bólogatásaira. – Míg mások, erejüket fitogtatva vidulnak, te hallgatsz, a mosolyt is elűzöd magadtól.

– Ők sem vidámabbak – válaszolt a vitéz –, csak míg én szomorú vagyok, ők könnyüket úzik, mert a sírás nem a legdicsőségesebb vitézi tett. Ám lélekben együtt ordítunk a fájdalomtól, mert nem királyok vagyunk mi, mint egykor hazáink földjén, hanem hóhérai és áldozatai ennek az elátkozott birodalomnak!

– Éppúgy nem értem egyetlen szavad sem, pajtás, mint ahogy az ajtón kívül álló idős bácsiét sem értettem.

– Ah, a vén kutya – legyintett a vitéz –, most már kívülről csahol, mint kit kiűztek a portáról, mert valamikor fő kerékhajtója volt a nagy kaszának. Most, hogy már az ő nyakához is közel jár a kés, nincs ínyére semmi, pedig ezrek vérért vette valaha.

– Kiknek a vérért? – kérdezte Gujdár.

– Ó, milyen buta vagyok! – rázta fejét keserűen a vitéz. – Ahelyett, hogy elmondanám, hova kerültél, csak rémségeiről mesélek. Mint már említettem, egy elátkozott birodalomnak lettél te is a foglya, ahonnan, ha száz lelked van, sem tudsz kiszabadulni, mert fű, fa, bokor utadat állja, és véredet veszik.

– Ezt már hallottam – türelmetlenkedett Gujdár. – De még mindig nem tudom, miért hajtotok fejet fűnek, fának, és ki hajtja vágóhídra az embereket? Valaki csak van, aki ezt a birodalmat kormányozza!

– Van, pajtás – hagyta rá szomorúan a vitéz. – Egy elátkozott teremtés, örökké élő és legyőzhetetlen. A halál úgy jár hozzá, mint a koldus alamizsnáért. Aztán ő két marokkal szórja adományát, mivel tetszik neki, hogy a legnagyobb földi úr fejet hajt előtte, és szolgálatába szegődik.

– Hihetetlen! – kételkedett Gujdár a vitéz szavaiban.

– Nekünk is úgy tűnt – bólogatott. – Látnád, milyen semmitmondó külseje van! Azt hittük, csak rá kell emelni a kardunkat, és szétlottyan, mint túlérett gyümölcs. Aztán térdet hajtva könyörögtünk féreg kis életünkért. Úgy igazából nincs itt rossz dolgunk, látod – mutatott körül –, megvan minden, amit szem-száj megkíván, csak a halál ne veregetné mindig a vállunkat.

– Az ellen máshol sincs orvosság, pajtás – nyugtatta Gujdár.

– Az igaz. Csakhogy más ez a halál, mint hősként vagy vitézként elesni a becsület mezején, hova önként álltunk ki. De majd lesz módod megismerni mindent – legyintett a vitéz.

Hirtelen megremegett a fogadó épülete, a vitézek arca elsápadt, mint hol nyoma sem volt a vidámságnak, keserű félelemben torzult szájuk körül a jókedv. Gujdár kérdően pillantott a vendéglátó vitézre.

– Ő jön – mondta, leplezve félelmét. – Így szokta, ha új vendég érkezik birodalmába. Rá várni annyi, mint tudni, hogy közeleg a halál – előzte meg Gujdár újabb kérdését. – Soha nem tudjuk, melyikőnk az, kinek ütött az órája. Velünk a kardját sem szennyezi be – sóhajtotta –, csak a kiszemelt áldozatnak felszakítja a nyakerét, és hagyja vérében hörögni, mint a halálra sebzett állatot.

Gujdárt eléggé elkedvetlenítették az eddig hallottak, de a kíváncsisága is megnőtt. Lehet, hogy mind igaz, amit mondanak, de valahol mégiscsak baj lehet a bátorsággal, gondolta.

Várt nyugodtan. Egy idő után azonban nemcsak neki, hanem a többieknek is elfogyott a türelmük, kérdőn pislogtak egymásra. Gujdár újonnan szerzett barátja is a vállát rángatta tudatlanságában, nem talált magyarázatot. Talán a lovának eshetett baja! – suttogták tanácstalanul. – Vagy nem akar találkozni az új vendéggel?

– Hát pajtás – mondta Gujdár egy idő után, elunva a várakozást –, én nem strázsálok tovább a vitézeteket, megyek, mert anyám várja, hogy valamivel elüsse az éhét. És ha nincs ellenedre, ezt a maradékot magammal vinném – mutatott az asztalra.

– Szó sem lehet róla pajtás, hogy maradékot vigyél, van itt miből, nem kell

féltenünk a gazdát, hogy szegényebb lesz! – Intett a szolgának, és egy hatalmas kosarat telerakatott élelemmel. – Ha a teremtő kegyeltje vagy – búcsúzott Gujdártól –, szerencséd van, ha nem, akkor sorstársak leszünk.

Kezet fogtak, és Gujdár elindult az erdő irányába.

Már jó későre járt. Kissé dühös volt saját magára, úgy vélte, túlságosan eltöltötte az időt. Hogy valamit behozzon, megnyújtotta a lépteit. Nemsokára fel is tűnt az erdő, a bokrok már egy hajításnyira látszottak. Gujdár megállt, és figyelt. Úgy néz ki – gondolta –, hogy eltévedtem. Az előző helyen sokkal ritkábbak voltak a bokrok, ezek meg egymást érik.

Elindult a bokrok mentén, amikor azt vette észre, hogy bezárul körülötte a bozót, és hatalmas, előreszegzett tüskékkel, mint a dárdás katonák, feléje közelednek. Gujdárnak az öreg szolga szavai jutottak eszébe, amikor egy inda, mint valami óriási kígyó, rátekerődött a lábaira. Abban a pillanatban a bokrok susogva, zörögve felé iramodtak. Gujdár úgy érezte, hogy nyomban felnyársalják. Egyre több inda csavarodott a lábára, teljesen megakadályozták a lépéseit, és mindenáron a földre akarták kényszeríteni. Talán az utolsó percben rántotta elő a kardját, amit már majdnem kiragadtak a kezéből. De abban a pillanatban, ahogy közécsapott a testére tekeredő indáknak, sziszegve, nyüszítve levergődtek róla, és mint a kígyók, bekúsztak a megtorpant bokrok alá. Hát így állunk! – aprította Gujdár a bokrokat. – Ezért nem tud innen senki menekülni, mert ti útját álljátok!

Csapásaitól újra ritkulni kezdtek, és mire elérte a fákat, ugyanolyan félénken gubbasztó bokrokká húzódtak vissza, mint este, mikor a város felé indult.

– Na, nézzük, ti mit dugdostok a lombjaitok között? – csapott derékon egy hatalmas fát. Ahogy Gujdár kardja elmetszette tönkjéről, és lehuppant a földre, nagy nyögéssel kiegyenesítette ágait, aztán, mint aki menekülni készül, lombjai közül egész halom csontvázat szórt ki. Gujdárt egy pillanatra megdöbbenésében a látvány, aztán irgalmatlanul levágta az útjában álló fákat, amíg el nem érte az odút.

Szentséges teremtőm! – meredt kétségbe esve az összetúrt fekhelyre, amit anyja megtépett ruhafoszlányai tarkítottak.

– Hol vagy, anyám? – kiáltozott, de szavaira a visszhang sem válaszolt. – Felfalták ezek az átkozott fák! – kezdett dühösen az erdő irtásához, egy idő után azonban belátta, hogy nem sokra megy a favágással, jobb, ha józanul átgondol mindent.

Visszament az odúhoz, újra vizsgálgatni kezdte a dulakodás helyét. Ahogy

jól szemügyre vette, azt látta, hogy lópaták nyomai süppednek a talajba. Ezt senki sem tehetette, csak az elátkozott vitéz! – villant át Gujdár agyán. – Ezért változtatta meg a szándékát. Hol keressem éjnek idején? – töprengett. – Bár kérdeztem volna meg, hol tartózkodik ez a kegyetlen zsarnok!

Gujdár végiggondolta az eddig hallottakat, már korántsem tartotta olyan gyávának az elátkozott ország vitézeit, mint első találkozáskor. Újra megigazította a fekhelyet, aztán elhevert, hogy másnap pihent erővel keljen útra.

Nagyon megbánta, hogy nem hallgatta meg az anyja szavát, étlen is kibírták volna reggelig, akkor most nem kellene keseregni. Gujdár jól kisírta magát, majd addig bámulta a csillagokat, amíg elnyomta az álom. Néha felriadt, beszélgetést vélt hallani, de az álom erősebbnek bizonyult, legyőzte háborgását, és csendességre szenderítette. Aztán anélkül is elmúlt az éjszaka, hogy nyugtalanságával nem sürgette a napot.

Reggel sokáig hallgatott, úgy tűnt, hogy újra a képzelet játszik vele. A jajszó és a panasz szűnni nem akaró keservei fészket raktak a fülében. Ugyan ki sír? – töprengett. – Én vagy mások? Kinek van még nagyobb bánata nálam? Elveszítettem apámat, anyámat, idegen földek kenyerét eszem, minek vérből és átokból sarjad minden szem magja. Ó, teremtőm! – fogta be a fülét –, ha van különbség az áldás és a büntetés között, szabadíts meg e gyászos képzelődéstől, és adj nekem erőt, hogy elveszített szüleimre rátaláljak.

Gujdár elszomorodva saját kilátástalanságán, jajszót, sírást figyelmen kívül hagyva, kilépett a faodúból.

Körül az erdő fehérlett az emberi csontkupacoktól. A fák félénken kiszórták ölükből a megemésztetlen emberi maradványokat. Gujdár megjelenésekor reszketni kezdtek, ágait, leveleiket kókadtan lelógatták, mint akiknek már nincs rejtegetni valójuk, és távol állnak minden elkövetkezendő büntettől.

Az éjjel kivagdalt fák egymásra hullva, döglötten heverték, fonnyadt leveleik között vér-szagú bűzt lehelve ki magukból. A lemetszett tönkök tetején azonban már megjelentek az új hajtások, szinte szemmel látható növekedéssel törtek az ég felé. Gujdár néhányat újra lecsapott, de aztán undorodva hüvelyébe csúsztotta kardját, nem fecsérelte velük az időt.

Ahogy kilépett az erdőből, úgy érezte, mintha mellé szegődött volna a szerencse. A bokrokon túli tisztáson egész seregre való embertömeg várakozott, úgy nézett ki, mintha temetkeznének.

– Ó, hát innen hallatszott a sírás – pirult el, előző gondolatai miatt. – Én még remélhetem, hogy egyszer rátalálok a szüleimre, de akit itt a sírba tesz-

nek, az megszűnik az élők számára.

Kissé elszomorodva közeledett a hosszú sorokban ácsorgók felé, nem akarta megzavarni gyászukat. Oly bánatosnak, oly levertnek látszottak, hogy némelyiknek már jártányi ereje sem volt. Vajon kit temetnek? Nézte a földre szegezett tekintetű vitézeket, kiknek ruháit, testét egyaránt elnyűtte valami csapás. Külsejükben, bensejükben már csak a gyásznak éltek, ami egész létüket kilátástalanul feketére festette.

Gujdár sokáig ténfergett közöttük, nem tudta, melyiküket szólítsa meg, egyformán búban érettnak látszott valamennyi.

De ahogy a sorok elejéhez ért, hirtelen felcsillant a tekintete. Ez meg az öreg ajtónálló, örvendezett, akivel az este beszéltem!

Nem messze tőlük egy csoport jólöltözött, felfegyverzett vitéz nevetgélt, mint akik ki akarják gúnyolni a rongyos, fegyvertelen vitézek gyászszertartását.

– Maguk ki temetnek, édes szülém? – vett bátorságot Gujdár a megszólításhoz.

Az öreg ránézett, az ő szemében is megcsillant valami, de abban a pillanatban elöntötték a könnyek.

– Saját magunkat, herceg! – mondta az öreg, visszanyelve könnyeit. – Már csak jelre várnak dicső uraink, hogy nekihajtsanak az erdőnek. Kivénült, elgyengült állatokra már nincs szüksége a nagyúrnak, ezért táplálékként odadob bennünket a birodalmát őrző fáknak, bokroknak.

Beszélgetésükre a jólöltözött vitézek közül kivált az, akivel Gujdár kezét fogott találkozásukkor. A többi megdöbbenve bámult rá, mint akik rémet látnak.

– Nem szép tőled, pajtás, hogy te mindig ott lábatlankodsz – szólt Gujdárra –, ahová az ördög sem hívott! Jobb lesz – tapogatta meg a kardját –, ha elhordod az irhád, amíg közé nem keverünk a mosléknak.

Gujdár rá sem figyelt az örökké szájaskodó vitézre, a többiek között azt a királyfit kereste, akivel az este barátságot kötött, és oly nagy emberséggel vendégül látta.

Talán meg sem ismerem – gondolta –, nem tudni, miért, de némelyik úgy kiöltözött, mintha éppen a saját esküvőjére készülne!

– Urak – szólalt meg Gujdár szerényen. – Nagyon megköszönném, ha szíveskedne valamelyikőtök felvilágosítást adni, teljesen ismeretlen vagyok ebben az országban, jólesne, ha útbaigazítanátok!

– Miért nem a barátodat kérdezed? – szólalt meg újra a vitéz. – Neki már olyan mindegy! – mutatott egy szomorú fiatalemberre, akinek keze-lába bilincsbe volt verve.

– Mi történt veled, barátom? – lépett hozzá Gujdár.

– Látod – mondta szomorúan. – Én is feleslegessé váltam, mint sok hozzám hasonló. Az urat csak dicsérni lehet, pajtás, különben megbosszulja, mit ellene vétettél! Azt javaslom neked is, eredj, amíg nem késő, mert percekben belül itt lesz az elátkozott vitéz, és te is arra a sorsra jutsz, ami itt mindannyiunkra vár!

– Ne aggódj vele, barátom, minden vágyam, hogy egyszer szembenézzünk egymással, úgyis van elszámolni valónk.

Gujdár, kihúzva kardját, mint valami színes pántlikát, levagdosta róla a bilincseket. Az elátkozott vitéz szolgálatában álló királyfiak meglepődve néztek egymásra, csak az rántott kardot, aki már az este is fente rá a fogát.

– Na ezt megkeserülöd! – rontott felé. Gujdár nyugodtan várt, kardját még nem csúsztotta vissza hüvelyébe, de úgy tartotta, mint akinek semmi szándéka a bajvívásra. Ám ahogy a vitéz felécsapott, kardját védekezésre emelve, hosszában kettészelte hatalmas pallosát, mint a liliumlevelet.

– Kegyelmezz a fejemnek! – hullott térdre gyáván a királyfi.

Abban a pillanatban megdördült az ég, sötét felhőfoszlány közeledett felénk, amiből tajtékozva egy táltos paripa tört elő, hátán az elátkozott vitézzel, kinek testét csillogó aranyvért fedte, kezében mezítelen karddal egyenesen Gujdár felé rontott. A hirtelen fordulat mindenkit megbénított, kővé dermedve álltak, megfélelmezve életről, halálról, Gujdárt és az elátkozott vitézt nézték. Ahogy a két kard egymásba csapott, egy újabb dörrenés rázta meg a tájat, az elátkozott vitéz kardja két darabban a földre hullott, majd fájdalmas nyögéssel felnyerített a paripa a sarkantyúk kíméletlen szorításától, a levegőbe emelkedett, és amilyen gyorsan jött, éppoly gyorsan el is tűnt, azt sem mondta, isten áldjon.

A halálukra várakozók térdre hulltak, boldog zokogásban törtek ki, mint kiknek átdöfi szívét a hirtelen öröm, és vér helyett hálakönnyeket hullatnak.

– Áldjon meg a teremtő! – ölelte meg Gujdárt a barátja. – Tudtam, hogy szerénységed mögött olyan vitéz rejlik, kinek nincs párja, ameddig a nap ragyog. Nézd el nekem, ha mégis óvtalak, hisz szívemben csak a jó lakozott irántad!

– Tudom, barátom, hogy nem becsmérelni vágytál, erről tetteid bizonyásá-

gul szolgálnak. Ezért én is köszönettel tartozom neked, mert az, amit most tettem, csak kezdete bosszúmnak, egy tolvaj ellen, aki az éjjel elrabolta anyámat. Elhallgattak a hálaujjongások, mindenki fejet hajtva Gujdár bánata előtt, ismét maguk elé meredtek, mint akik együttéreznek meg-mentőjükkel.

– Figyeljetek, jóemberek! – szólt hozzájuk. – Most átkísérlek benneteket az erdőn, aztán menjen mindenki, amerre lát, hagyjátok itt ezt az átkozott birodalmat, mert a gonoszban nem lehet bízni!

– Én veled maradok, pajtás! – ajánlkozott Gujdár barátja.

– Mi is – álltak mellé a királyfiak, még az is, aki nemrég kardot emelt rá.

– Köszönöm – háráította el az ajánlatukat –, nekem még nagyon messze visz az utam, csak egymás gondjait szaporítanánk. Bízom a jó szerencsében, hogy egyedül is megtalálom anyám tolvaját.

Gujdár elindult az erdő felé, a szolgák és vitézek hosszú sora átszelte a mezőt. Félve-remegve a fák kegyetlenségét, lassan bandukoltak egymás nyomában.

Gujdár az erdő szélénél kivonta kardját, hogy utat vágjon számukra, mikor egy öregasszony, aki mezítelen testét földig erő ősz hajával takarta, megállította kezében a kardot.

– Ne bánts a gyermekeimet – kulcsolta össze a kezeit könyörögve. – Nem bűnösök ők, csak az átok rabjai lettek, és kiűzték belőlük a jót! Száz éve sirtom őket, mert a gonosz varázslata uralkodott rajtuk. Bűnre, kegyetlenségre kényszerítve nem volt erejük szembeszegülni a rosszal. Véres lakomákkal megrészegítve, a szellőt is kiüldözte lombjaik közül, nehogy tudatára ébredjenek tetteiknek. A teremtő küldött téged, gyermekem, ki megelégelte a bűnt, és félelmetes kardoddal elvágatta a gonosz varázslat bilincseit.

– Ki vagy te, jó szülém? – kíváncsiskodott Gujdár –, hogy ilyen bölcsen véded hóhérait a gonosznak?

– Én az erdő anyja vagyok, jó vitéz, kinek éppúgy szívében élnek bűnös gyermekei, mint más anyának az igaz. Nem születnek ők bűnösnek, csak a sors úzi velük gonosz dolgait, és ha az anyák is kivetik szívből, örök ellenégeik lesznek a jónak.

– Megértelek, erdők anyja, nincs szándékomban bántani a gyermekeidet, de nézd, mennyi ember vágyik itt a szabadulásra, kiknek gyermekeid útjukat állják!

– Ami volt, az a múlté, vitéz, megtörted gonosz varázsát a rossznak, hús árnyékkal, madárdallal vár ölen az erdő minden fáradt vándort, ki pihenni vá-

gyik lombjai alatt.

Az öregasszony ős gubancai közül nagy sereg madár röppent ki, felzúgott az erdő harsány éneküktől, és leveleik között játékosan suttogni kezdett a szellő, megcirógatva, megszeretgetve a fák táncoló leveleit.

– Menjetek – szólt a vénasszony örömkönnyeket hullatva –, találjátok meg boldogságtokat, és azokat, akiket óhajtatok, mint ahogy én is rájuk találtam szeretteimre! Fogadd, jó vitéz, hálám jeléül ezt a hajszálat – tépett ki egyet fűrtjei közül. – Majd, ha erőd és kardod tehetetlen lesz a gonosszal szemben, fújd rá ezt, és büntesd meg érdemei szerint!

Gujdár eltette az ajándékot, de mielőtt megköszönhette volna, az öregasszony eltűnt.

A vitézek és a szolgák szívéből kiröppent a félelem, örömujjongásuktól visszhangzott az erdő, és mi egykor vésznek, döghalálnak volt a bölcsője, most illatával, árnyékával kedveskedett.

Gujdár barátja sokáig szótlánul állt, mint aki még mondani szeretne valamit, de nem talál rá szavakat, majd leoldozta a nyakán függő amulettjét, és Gujdár felé nyújtotta.

– Miatta hagytam el békés földemet, hogy szüleim szívének visszaszerezem örömét, mitől az elátkozott vitéz megfosztotta őket. Kisdedként rabolta el – mutatott az amuletten levő gyermekarcmásra, ami a mívés munkáját dicsérte –, ki tudja, él-e, vagy őt is megölte! Én csak a szolgaságig jutottam el, színét sem láttam húgomnak, aki már tizenhat éves. Ha valaha az utadba sodorná az élet, légy elnéző, mert ki tudja, hogyan és mire nevelte az elátkozott vitéz! Bizonyára sokat változott azóta, de erről felismered – mutatott a mosolygó kislány homlokán kitapintható pettyre.

Gujdár nem fogadkozott, nem ígért semmit. Nyakára akasztotta a felkínált amulettet, aztán elbúcsúztak egymástól, és elindult ki-ki a maga útján. Gujdár az elátkozott birodalom felé vette az irányt, de igyekezett elkerülni a várost, nem volt híve az ünnepléseknek. Ment, azt sem nézte, hol jár, csak az irányt tartotta napnyugatnak, amerre az elátkozott vitéz elszárguldott táltos paripáján. Napok napokat követtek, az éjszakák hűvösen, a nappalok forrón törtek rá, éhség, szomjúság gyötörte, de lelkében töretlenül élt a hit, hogy megtalálja azokat, kiktől a sors és a gonosz megfosztotta. Akkor pihent, ha már nagyon elfáradt. Mielőbb ki akarta szabadítani anyját, mert tudta, hogy megőrjíti a fogság.

Voltak gondolatok, melyek elterelték figyelmét saját bajáról, de ha igazán

mérlegelni kezdte sorsa kegyetlenségét, bizony sokszor nekikeseredett. Olyankor aztán igyekezett alvással elűzni riasztó gondolatait, mert a frissesség mindig reménnyel töltötte meg. Egy idő után azonban a reményeket is elkezdte a kilátástalanság, szürke terméketlenség fogta körül, mint ahol a napnyugtakor letörüli fenekével az életet, csak simára kopott kövek és apró, kopasz dombok gubbasztottak az ég alatt.

Lassan elkoptak a remények, már a pihenés sem gondúzásra kellett, hanem szükségből. Lábait egyre többször kényszerítette megállásra a fáradtság. Így történt, hogy éhségtől, fáradtságtól elgyötörve, elhevert egy kopasz domboldalon. Még nem volt este, az álom is elriadt korgó gyomra haragos dörgésétől, csak bámulta a kék eget, ahol vörös mosollyal lejtőhöz ért a nap. Ma már nem tudok tovább menni, sóhajtotta. Megpróbált fejének kényelmesebb helyet kotorni az apró kődarabok között, amikor egy sárgaréz karika akadt a kezébe. Hát ez vajon hogy került ide? Belekapaszkodott, lassan húzni kezdte, érezte, hogy mozog körülötte a domb, majd egy hatalmas tölgyfa ajtó tárult fel a domb oldalában. Csodálkozva nézte a tátongó lyukat, ahol faragott kőlépcső vezetett le a mélybe. Ugyan mi lehet itt? – kerítette hatalmába a kíváncsiság. – Legyen bármi a sorsom – határozta el –, én megnézem.

Elindult a lépcsőn, az ajtón beáradó fény teljesen megvilágította a lejáratot. Alant, ahol a lépcső véget ért, valami folyosóféle márványkövezet ragyogott vissza. Már jó félúton járt, amikor ösztönösen felnézett. Előbb nem akart hinni a szemének, úgy bámult a kijáratra, mintha egy mély kútban lenne. Felette eltűntek a lépcsők, megszüntetve minden visszatérési lehetőséget, aztán hatalmas dörrenéssel lecsukódott fönt az ajtó. Gujdár tanácstalanul rogyott le a kőlépcsőre. A hirtelen beállt sötétség elröpítette minden reménységét, de mint akinek koloncot akasztottak a nyakára, úgy húzta, úgy kényszerítette valami útja folytatására. Néhány lépcsőfok után arra lett figyelmes, hogy a folyosó végéből fény szűrődik felé. Eszébe se jutott, hogy veszély leshet rá, az a tudat, hogy hosszú, magányos bolyongás után valakivel találkozhat, egészen felvidította.

A folyosóra érve körülnézett. Kétoldalt ajtók sorakoztak egymás mellett, és a legelső, ahonnan a fény kiszűrődött, teljesen nyitva állt. A fal márványburkolatáról faragott szentek bámultak maguk elé, arcukon szomorúságot, az öröklét utáni vágyakozást világította meg a szobából kiáradó fény.

Gujdárnak úgy tűnt, mintha egy templom lenne, ahonnan nemrég távoztak el a hívek, illatos füvek bódító füstjét hagyva maguk után, amivel kedvesked-

ni kívántak a teremtőnek.

Nagyot szívott az ájtatosság levegőjéből. Úgy érezte, minden gyötrő érzés, mi eddig kínozta, kihullott belőle. Visszanyert erejével és lelke szelíddé csendesült nyugalomával megállt a nyitott ajtó előtt.

A körülmények hirtelen fordulata bizonytalanná tette. Az üres semmiből elé tárult világ meghaladta valóságérzetét, álomnak, képzelődésnek tűnt előtte minden. A kivilágított szobát nem díszítették márványfaragások; az egyszerű, fehérre meszelt helyiségben egy asztalon és néhány durván ácsolt széken kívül más bútorzat nem volt. Az asztal mögött Gujdár csodálkozására egy nő ült. Testét fehér palást fedte, fejről, ében-színű hajával szinte egybeomolva, fekete, átlátszó fátyol lógott le vállaira.

– Jó napot! – köszönt Gujdár, torkában akadozó bizonytalansággal. Inkább szobornak nézte, mint a folyosó márványszentjeit, akik éppúgy az élőkhöz hasonlítottak, mint az asztal mögött szomorkodó nő.

– Legyen úgy, ahogy kívánod! – emelte Gujdárra a tekintetét. – Régtől fogva óhajtjuk már a nap párologó illatát, fényére áhítozik a testünk, mert itt megállt az éj, és nincs jövő, száz éve ül rajtunk átka a rossznak.

A nő leemelte arcáról a fátylat, tekintete ismét a mécses lángjára tapadt.

Gujdár most már meg volt győződve, hogy az egészet álmodja, hisz a valóság nem szül ilyen szépséget.

– Hoztál-e szívedben jót, ifjú vitéz, hogy kiváltsd magad az örök éjszakából? Mert ki ide rossz szándékkal jön, és enged a csábításnak, az rabja marad sötét birodalmunknak.

– Szívemben csak vágy él, úrnóm, elveszített szüleim után, kiket elrabolt a gonosz, és esküvel fogadtam, hogy megbüntetem tetteiért.

– Legyen úgy, ahogy mondod! Hozza el jöttöd nekünk is a napnak ragyogását, mert lelkünk régtől fogva óhajtja, de szánlak, vitéz, mert ha három próbának nem teszel eleget, elveszett mindaz, amire esküt tettél. Ezért, ha gyengeséget érzel szívedben, menj, nem szegi utad semmi.

Gujdár szíve összefacsarodott a nő szavainak hallatán. Az anyja beszélt hozzá így, aki nem tiltott meg neki semmit, és soha nem akarta rábeszélni semmire.

– Kedvesek a szavaid, úrnóm, és a jóság árad belőlük, de ne akard, hogy gyáván elmeneküljek, ha a rosszal bajt kell vívnom, mert hitem ellen vétenék. Kérlek, mint jó anyámat, kihez kedvességed oly közel áll, hagyd, hadd vállaljam a próbát!

A nő Gujdárra vetette tekintetét. Szeméből jóság, kedvesség áradt, de mint-ha a fiú szavai régmúlt emlékeket kavartak volna fel, szomorúan elmosolyodott.

– Legyen meg a kívánságod, és légy most a vendégünk, mert tested étket és pihenést kíván. A nő felállt, átvezette egy másik szobába, ahol terített asztal várta.

– Tessék! – mutatott Gujdárnak helyet. – Pótold elvesztett erődöt, mert szükség lesz rá. Addig elkészítem a szobát, hogy nyugovóra térj.

Gujdár magára maradt. Még mindig nem tudta, álmodik-e vagy ébren van. Az asztalon tornyosuló ételek azonban nem engedték töprengeni. Aztán, ahogy lenyelte az utolsó falatokat, úgy érezte, mint akinek mázsás súlyokat aggattak a szempilláira. Kezére támasztva fejét, elszunnyadt, csak akkor riadt fel, amikor a nő ismét bement hozzá.

– Gyere! – intett neki mosolyogva. Gujdár bágyadtan követte a fekete hajú nőt, ám ahogy átlépte a vendégszoba küszöbét, gyorsan elröppent szeméről az álom.

– Ez lesz a szobád! – mondta a nő ridegen, mint akiből útközben minden érzelem kihullott. Aztán szolga módra meghajolt, és becsukta Gujdárra az ajtót.

Csodálatos! – ámuldozott Gujdár. – Ennyi kincse száz királynak sincs, mint amit itt felhalmoztak!

Sehol gyertyát vagy mécsest nem lehetett látni, de a drágakövek csillogása vakító fénnel árasztotta el a szobát. Bárhova nézett, arany- és gyémántkupa-cok ontották felé a fényt, a mennyezetről óriási aranykerék csüngött le kar vastagságú aranyláncokon, telitűzdelve sokszínű drágakövekkel, miknek fénye szivárványszínű sugárkört rajzolt a márványpadló tükörfényes kövezetére. Gyűrűk, karkötők, gyöngyök szórták szemet kápráztató fényüket, és a gyémánt díszítésű kardok társaságában vertarany vérték uralták a kincsek temérdek sokaságát.

Gujdár sokáig nézte a vitézi felszereléseket, majd undorodva hátrat fordított mindennek. Az aranyvért szakasztott olyan volt, amelyet az elátkozott vitéz viselt találkozásuk alkalmával.

Lehet, hogy ide rejti el rablott kincseit! – nyújtózott végig elgondolkodva a szerényen megvetett ágyon. Aztán, ahogy megérintette fejével a párnát, eltűnt a fényes csillogás, az álom feneketlen gyomra megemésztette gondolatait.

A föld alatti világ percei, fennakadva az idő homokóráján, számlálatlanul

kövesedtek meg, és míg máshol a jövő a múltban érett, itt virágot sem hozott a ma, hervadt lombjai önmagukba néztek, nem virultak, nem enyésztek. Mert hol az idő guzsalyát megfogja az átok, ott nincs sem éj, sem nap. Állt minden, Gujdár pihenését nem zavarta semmi. Az álom tarka sátorában elfelejtett gondot, fáradtságot, és az ébredés friss erővel, vidámsággal köszöntött rá.

– Jó reggelt, herceg! – üdvözölte a fekete hajú nő, kezében törülközőt, mosdótálat tartva.

– Kedves vagy, úrnóm! – hajtott fejet Gujdár. – És ma is szép, mint az alkony, minek jötte elhomályosít minden ragyogást.

– Könnyű ragyogni ott, hol mindent homály fed, herceg.

– Teremtőm! – nézett körül Gujdár. – Hová lettek a kincsek?

– Szíved kiállta az első próbát, nem törte össze a csábítás, és nem hajlott kapzsin a bűnre. Elűzted a gonosz hideg csillogását, mi vesztetre tör, ha megérinted.

– Mondd, úrnóm, valóság az, ami körülfog, vagy az álom csaló játéka, mi tréfát űz gyarlóságomon, hogy az ébredés majd keserűbbé tegye léteimet?

– Nem, herceg, nagyon is valóság, mit álomnak vélsz, majd meglátod, ha újra pihenni térsz. Oly gyönyört ad, minél a képzelet sem szülhet szebbet.

– Jó vagy, úrnóm, kedvességed enyhíti gondomat, bár szívemben nem csügged a vágy anyámat látni, de szépséged elbűvöl, és írja az sebzett szívemnek.

A fekete hajú nő elmosolyodott. Gujdár elé tartotta a mosdótálat, megvárta, amíg megmosakszik, aztán intett, hogy kövesse. Egy hatalmas, bársonnyal burkolt szobába vezette, ahol egymás mellett három serpenyős mérleg állt, de csak egy-egy serpenyője volt mindegyiknek. Az üres karok ferdén a mennyezet felé mutattak.

– Egyenlítsd ki azt a mérleget, herceg – mutatott a legkisebbre.

Gujdár szó nélkül követte a nő utasítását. Előbb gyengén, majd amikor észrevette, hogy nem mozdul a serpenyő, teljes erejével belekapaszkodott a mérlegkarba. Kétszer-háromszor nekiveselkedett, a mérleg azonban megmaradt ferde állásában.

– Pihened kell még, herceg, úgy látszik, sok erőt vesztettél bolyongásod ideje alatt. De amíg szíveddel teszel próbát, addig visszanyerheted vitézi erőd.

Visszavezette a szobájába, ahol friss ételek és italok mellett elfeledte előbbi kudarcát. Étkezés után éppúgy meglepte szemét az álom, mint első alka-

lomkor. Gujdárban teljesen összekavarodott az idő, úgy tűnt, hogy percekkel azelőtt ébredt, de a mérlegszobában eltöltött idő mégis oly réginek tetszett, mintha azóta napok múltak volna el.

– Mondd, úrnőm, nappal van most, vagy éjszaka? – kérdezte, amikor a fekete hajú nő bement elvinni az ételmaradékot.

– Itt örök éjszaka lesz, herceg, amíg a gonosz átka meg nem törik. Te vagy az, aki számunkra megválthatja a napot!

– Mit kell tennem, úrnőm?

– Légy szívedben jó, herceg, ne szülessenek benned bűnös gondolatok, mert ez a jó és rossz bajvívása! Most pedig szabadítsd meg tested gúnyáidtól, és pihenj, hogy erőd megsokasodjon!

Gujdár alig várta, hogy a fekete hajú nő elhagyja a szobát, ledobálta ruháit, magához ölelte kardját, aztán elaludt, mint akinek nyakát szegték.

Egy idő után azt érezte, hogy valami ránehezedik a mellére. Amint kinyitotta a szemét, azt látta, hogy az úrnő anyaszült meztelen, ott fekszik mellette, dús fekete haja eltakarja a testét, de a hajfürtök közül kivillan fehér, márványszerű bőre, ami a szoba derengő homályában úgy világított, mint valami mécses. Gujdár nagyot sóhajtott; a rászakadó emlékek gyerekkorát juttatták eszébe. Hányszor aludt el anyja ölelésével, és hányszor ébresztették puha, meleg karjai! Hova lett az az idő! – facsarodott össze a szíve. – És hol van az a nagy biztonság, amit anyja karjai között érzett? Egy ideig nézte az alvó nőt, majd óvatosan lefejtve ölelését, leszállt, magára szedte ruháit, aztán újra elbóbiskolt az asztal mellett.

Amikor felébredt, az úrnő állt előtte, fehér köntösben, fekete fátyolkendőjével az arcán.

– Gyönyört ígértem néked, herceg, de szíved erénye megvédte tisztaságod, nem hajlottál a bűnre, mellyel a gonosz el akart téríteni szent fogadalmad útjáról.

Gujdár hirtelen felugrott az asztal mellől, mert meglátta, hogy fekhelyén egy hatalmas, karikába csavarodott kígyó dülleszti rájuk a szemét.

– Hagyd! – intette le az úrnő, mielőtt kardjához kapott volna. – Az ő küldetése elvégeztetett, kudarcát búsulja most a rossz, mert bölcs ravaszságát imádva, jót-jobbat elvetett. Hitte, hogy örökké tart varázsa, és nem lesz, ki meggátolja bűnös tetteit. Ám régtől úgy van az, hogy a hazugot mindig az igaz sújtja és a rosszat a jó; így, ha lassan is, de eljön az óra, mikor sors sors ellen kél, és ki mennyit nyom a latban, akként búsul vagy akként remél.

Gujdár csodálkozva nézte a kígyót, amelynek az úrnő szavai nyomán teste lassan fonnyadni kezdett, majd a semmibe vészett.

– Mondd, úrnőm, ki az, akivel bajt kell vívnom, és ily gonoszul kísért? Mert hogy jó és rossz, az csak szóbeszéd. Ha kard kardot nem érint, hogy legyen győzelem? Íme, te, aki jó vagy, a gonosznak miért sínyled varázsát? Mint szolga, ki úr volt egykoron, titkát ismerve a sorsnak, múltat, jövőt látva, ki az, kinek átka fogva tart?

– Herceg, ezzel még tartozom, mert kérdésed jogos, és a válasz könnyít lelkeimen. Száz év titka áll mögöttem, és száz év éjszakába süllyedt gyötrem. Míg eljön az idő, hogy utolsó próbádnak eleget tégy, jöjj, ismerd meg azt, mire feltetted sorsod!

Az úrnő bevezette Gujdárt a saját szobájába, minek mennyezetét aranyváz kupola alkotta. A szoba gyér bútorzata közül terebélyesen emelkedett ki egy cifra faragású szövőszék, melyen furcsa jeleneteket ábrázoló aranyszálas, színes kelme feszült.

– Száz év munkája – mutatott a képekre szerényen. – Intelem ez mának, jövőnek, hogy a jó és rossz, mi szerinted szóbeszéd, hogyan formálja sorsunk. És ha veszni kényszerül a jó, elvész vele kardunk, létünk, mert míg a jónak jobb, a rossznak gonosz a párja.

Gujdárt elbűvölték a képek, a finoman szőtt kelme színeiben, kifejezésében szinte élővé varázsolta a figurák cselekményeit, de azért nem felejtett el választ adni az úrnő szavaira.

– Tudom – bólogatott csendesen –, hogy mit mondasz, az úgy igaz. Bár szólhattam volna jobbat is. Ám kinek kard van az oldalán, és az álnok türelmét szegte, ne ródd fel bűnnek, ha a gazzal szembenézni kész!

– Örülök hitednek, herceg, hogy nem szánod és nem féled a gonoszt, mert közeleg az idő, amikor kardodra szükség lesz. Addig nézd a képeket, feltáru előtted a múlt és a jelen.

Gujdár a kelme fölé hajolt, míg az úrnő, ölébe ejtve kezét, átnézett az időn, és elmerengve azon, mi volt, lassan kibogozta végét a fonálnak, mibe annyi bajt, gondot font a sors, aztán beszélni kezdett.

– Ide közel és innen messze, hol kibontott szárnyal az aranymadár kél, s dús kalászkok lepik a tájat, ott boldogság földje volt. Ősz fejét az öreg királynak glória szegte, gondtól, bajtól mentesen élt a nép békében, bánatot nem látva. Az a kislány, ki pillangót kerget, kacajt, selymet röpítve virágtól virággig libben, majd megáll, ujját szájába kapva, mint kit pajtása cserbenhagy, de

aztán újra szökken, játékát, örömét semmi nem szegi, vállához kap a selymek ráncait tapintva, remélve, hogy egyszer ő is röppen, és nem lesz játékrontó a dölyfös pillangók szárnya. Ám csak az idő röppent, a lány maradt, pillangó helyett vágyat úzve, mint szép, ki szépet vár.

Mígnem a király, megmosva lelkét a földi portól, szolgálként az istenekhez szállt. Lányára hagyva minden földi jót, birodalmát a napnyugtának, trónt, koronát, népét s három szál tollát az aranymadárnak. És ki annak birtokosa léssen, földi erő nem ér fel hozzá, a tollak varázsa megóvja gondtól, bajtól, szavának egyaránt foganatja van, legyen bármi, ha bűnnek árnyéka nem fedí. Mert csak az igaz kezében áldás a toll, a gonoszéban átok, és okozója minden rossznak: bánatot, keserűséget hoz.

A fekete hajú nő elhallgatott, Gujdárra nézett, még ki nem mondott gondolataira bólogatva, majd keserű mosollyal folytatta.

– Érett a lány, mindinkább szeretni vágyott, szépet akart, jót és méltót, kinek vitézsége, híre rangjához illik. Lánykérő próbát hirdetett. Azé a királyság s vele a királynő, mondta a kurrenc (hirdetés), ki véle párbajt vívni kész!

Jöttek királyok, hercegek, vitézek, csábító volt a trón, mégúgy a lány, bízva jó kardban, sorsban, szerencsét próbált mindahány. De az aranytollak varázsa minden sikert derékba szegett, a lány kardjának nem akadt párja, ki a vitézi bajvívást méltón kiállja. Így aztán reményt, hírnevet veszve, ki hogy jött, úgy el is kullogott. Ment a hír, és a vitézek félútból visszatértek, kinek még volt mit veszteni, latra tette. A gyáva elhúzódott, a hős szerény maradt, nem volt, ki kezéért versenyre keljen. Gondúzni jó volt, ha egy-egy vitéz udvarába tévedt, de az évek, míg állt a tréfa, kupacba hullva összegyűltek, csak a vágy maradt balga, rendületlenül, igazra várva. Aztán jött a gonosz mint orvadás, húsölő vadra lesve, szikkadt vágyára lángot vetve, fiút nemzett, majd faképnél hagyta.

Míg ifjú a szív és az alkony messze, nincs bánat, ami írt ne kapna. Magzatát nézve, az anyakirálynő elfeledte tettét a rossznak.

A magját szórt álom újra virágzott, és veszett fejszének nyele fordult. Nőtt a királyfi, léhán, mint a többi herceg, satnya testén érett a gög, előbb madárt ölt, majd lovat, szolgát, lányt rabolt, vérükből rendezett dáridót. Aztán olykor, ha kedve szottyant, fura módján a kedvtelésnek, mi jó volt és szent a népnek, lángok karmába dobva mindent, falvak romjain ülve tort. Sírt a nép, panasz jajától zengett a tartomány, a királynő epedve kérte fiát, az ősök és a trón nevében.

„Átkozott banya! – ütötte arcul anyját a herceg. – Mit adsz érte, ha játékom elveszed? Talán a jót, min a gondtalanság gubbaszt? Pokolra minden jóval-jobbal, miben nincs se könny, se vér! Vesszen a csend s a béke, ki mennyi jót tesz, annyi átok érje, és most a tollakat elveszem! Jóval elherdált éveid felett álljon meg az idő! – sújtotta átokkal az anyját. – Városod ne lásson napot, míg véred nem veszi a jó, kit nem csábít se kincs, se kék, se dicsőség! De csak az bírjon kardoddal, ki a sorsok mérlegén annyit nyom jótettével, mint én a rosszal!”

És most tudd meg, herceg, hogy én vagyok az, kit száz éve nyom a gonosz átka, édesanyja a vésznek, döghalálnak. Imámat, mivel a teremőt kértem, meghallgatta, és megelégette a gonosz tetteit.

A fekete hajú nő felállt, intett Gujdárnak, hogy kövesse. Bementek a mérlegsobába. Kissé bizonytalanul nyúlt Gujdár a mérlegkarhoz, de amikor megfogta, érezte, hogy megbillen a kar, aztán teljes erejét beleadta, nagy nehezen kiegyenlítette. Az úrnő mosolyogva visszahívta a szobájába.

– Jól van, herceg. Most már van remény a harmadik próba sikeréhez is. Fogd a kardod, és csapj vele a tenyeredbe, mintha a gonosz nyakára csapnál. Ne habozz, és ne kíméld erőd, mert nem kicsi a tét. Ha most vért nem eresztel testemből, itt veszünk örökre!

Gujdár egy ideig csodálkozott az úrnő fura kérésén, de aztán kihúzva kardját, nekifohászzkodott, és olyan erővel csapott le az úrnő tenyerébe, amivel egy öles fát ketté lehetett volna szelni. Csapását óriási csattanás követte, aztán síri csend fogta őket körül. Az úrnő tenyerén alig észrevehető kis karcolás látszott, amiből lassan szivárogni kezdett a vér. Letérdelt, arcát a kőpadlóhoz szorította, halkán sírni kezdett. Gujdár még nem tudott felocsúdni a csodálkozásból, nem hitt a szemének, hogy az úrnő keze egy darabban maradt. De lassan oszlani kezdett a homály, a szobát megvilágító mécsesek fénye elhalványodott, és az aranybordás kupola színes üvegein át beragyogott a napfény, és az egyszerűség, mi eddig uralta a szobát, drágaköves csillogássá változott.

– Nemcsak köszönet jár jótettedért, herceg, hogy megváltottad a birodalmamat – állt fel az úrnő még mindig könnyezve, de arcán boldog mosollyal –, hanem neked adom anyám legdrágább hagyatékát is, amit én soha nem kívántam használni, de neked nagy szolgálatokat tesz. – Elővette az ékszeresdobozát, és egy gyémántköves gyűrűt vett ki belőle. – Valahányszor ezt megforgatod ujjadon, két kívánságot teljesíti. Az egyik, hogy mindig megtaláld azt, akit keresel, a másik, ha az önbizalmaid valaha is elpártolna tőled,

csak fordítsd meg az ujjadon, és százszorosan visszanyered azt, elveszett erőddel együtt! Most pedig menj, nem tartalak vissza, mert várnak!

Gujdárt karonöltve kivezette a folyosóra, ahol ismét megcsapta az égetett áldozati füvek ájtatos illata, csak most már nem faragott szentek és szobrok álltak a fal mellett, hanem szolgák, kik úrnőjük parancsára vártak.

– Nyergeljétek fel megboldogult apám lovát! – szólt az egyik szolgának. – Majd az elviszi a herceget oda, ahová készül. Eredj! – ölelte meg az úrnő. – És bármikor erre vezet az utad, úgy gyere hozzánk, mintha a saját szüléidhez jönnél!

Gujdárnak is összeszorította szívét a búcsú, de ahogy meglátta a paripát, hirtelen elfelejtett mindent. Szakasztott mása volt az elátkozott vitéz csodálatos paripájának, amit csupán néhány percig látott, de kitörölhetetlenül bevészte magát emlékezetébe.

– Eredj, kedves jószág, keresd meg a párod, hol engem anyám epedve vár – veregette meg a ló nyakát, és az, mint aki megéri gazdája türelmetlenségét, nekinyújtózva átszelte a királyi palota parkját, majd dombok, lankák, virágzó rétek végtelen messzeségeit hagyta maga után.

Gujdárt elbűvölte a táj szépsége, a kövér föld, a dús növényzet, melyből gondfeledtető, édes illat áradt. De a messzeségben, mint megkövesedett, komor viharfelhő, eget érő, fekete hegyvonulat látszott. Gujdárt a hegyek látása már messziről is elkésérítette, ahogy közel ért hozzájuk, egyre reménytelenebbnek látszott útjának folytatása. A kopár sziklák megmászatlan oldalai simán, egyenesen szökkentek az ég felé, mint valami óriási kerítés, ami megálljt parancsol.

Gujdár előtt egymást követve elvonultak az elmúlt idők eseményei. Utólag nagyon egyszerűnek és gyerekes dolgoknak látszottak ahhoz, amit a jövő kínál. A ló megállt, megérezve gazdája töprengését, a kantár aranyos sallangjai közül biztató tekintettel visszanezett rá. Gujdárnak az úrnő szavai jutottak eszébe, megforgatta ujján a gyűrűt, aztán megújult kedvvel és erővel sarkai közé szorította a lovat. Az egy rohamos vágta után elszakadva a földtől, lágyan a levegőbe emelkedett, majd egyre nagyobb sebességgel a felhők közé tört.

Gujdár elé soha nem látott látvány tárult. Az alatta kéken, fehérén fodrozó felhők közül kiemelkedő hegycsúcs tetején arany-és ezüstcsillogásban, egy csodálatos várkastély állt. Hatalmas udvarán sokszínű virágszőnyeg terült el.

Nem kényszerítette a lovat leszállásra, hagyta keringeni a felhőkön túli kék

tisztaságban, ahol a nap sugarai minden drágakőnél szebben ragyogtak.

Vajon él-e még anyám, vagy megölte az az átkozott király? – sóhajtotta hangosan. Szívében a fenséges tisztaság ellenére háborogni kezdett az összegyűlt keserűség. Újra elfogta a kétségbeesés, de most már tudat nélkül nyúlt a gyűrűhöz, csak azt érezte, hogy megfeszülnek izmai, és akarata ellenére kardjához nyúl. Ugyanabban a pillanatban alant egy fényesen csillogó pont jelent meg, és mint egy kiröpített nyíl, feléje közeledett. Gujdár lova felnyerített. A közeledő pontból hamarosan az elátkozott vitéz arany szerszamos lova és maga az elátkozott vitéz bontakozott ki.

– Tudtam, amikor még az anyád hasában annyi voltál, mint egy kásaszem – kiáltott felé a vitéz –, hogy nekünk meg kell vívnunk egymással.

Gujdár sarkai közé szorította a paripáját, nem szólt, bevárta ellenfelét, amíg az vívótávolságba kerül, aztán összecsaptak.

Alattuk mogorván elkékültek a fellegek, kardjuk érintkezésekor ház nagyságú szikrák hulltak le, mik sisteregve, dörögve szétrepesztették a felhők fodrait.

Az aranytollú madár birodalmában epedve hajtotta fejét imaszőnyegére a fekete hajú nő, ki a fellegek dörgéséből megtudta, hogy fia és Gujdár összecsaptak.

– Uram! – könyörgött. – Segítsd meg a herceget, hogy hitünk és életünk megrontója ne űzze gonosz tetteit felettünk. Amen!

Az elátkozott vitéz mindenáron azt akarta, hogy Gujdár fölé kerüljön; lovát véresre sarkantyúzta miatta, addig Gujdár rábízta magát sajátjára, ami úgy röpködött az elátkozott vitéz körül, mint a sólyom. Órákon keresztül tartott a viadal, Gujdár már levagdalta ellenfeléről az aranyvértet, de a testén egy karmolásnyi sebet sem tudott ejteni. Úgy nézett ki, hogy nem tudnak egymásnak ártani, amikor Gujdár véletlenül olyan csapást mért az elátkozott vitéz kardjára, hogy messzire kirepült a kezéből. A kard, mint egy cikázó, tüzes villám, átsüvített a kék, tiszta levegőn, hatalmas dörrenéssel belecsapott az aranykupolás várkastély tetejébe, és kisvártatva gomolygó füst tört a magasba. Az elátkozott vitéz abban a pillanatban, ahogy kihullott kezéből a kard, buzogányt ragadott, aztán, mint a láncait tépett kutya, dühösen vicsorogva, újra feléjük rontott.

Gujdár lova könnyedén alásüllyedt, amire a vitéz ismét ütésre emelte a buzogányát, Gujdár már fölülről szabdalta.

Ahányszor a ló érezte gazdája bizonytalanságát, nagy ívben körülszágul-

dotta az elátkozott vitézt, hogy Gujdárnak ideje legyen megforgatni a gyűrűt, majd hirtelen megállt, mint a csalóka madár, megvárta, amíg az elátkozott vitéz csapásra lendíti fegyverét, és abban a pillanatban valamilyen irányba elröppent. Az ütések mindig a levegőt szeltek. Az elátkozott vitéz méregtől habzó száján ocsmány szavak hulltak ki, sarkantyúi már a lova beleit döfködtek. A szerencsétlen pára, megunva gazdája kegyetlenségét, lábaival az ég felé fordulva, kirázta nyergéből az elátkozott vitézt.

Gujdár lova odasimult az elgyötört paripa oldalához, mint aki segíteni akar a leszállásban, fejét a másik ló álla alá dugva, lassan leereszkedtek az égő várkastély tarka virágos udvarára. A park közepén két lefátyolozott nő gubbasztott. A ropogó tűz és az olvadó arany zöldessárga füstoszlopai láttán védtelen testükkel kívántak egymásnak menedéket nyújtani.

Bogárka – mert ő volt az egyik – azonnal felismerte a fiát, ahogy lova patái megérintették a fűvet, síró-jajgató örömujjongással rohant Gujdár felé, aki széttárva karját, magához ölelte boldogságtól botladozó anyját. Bogárka azt sem tudta megkérdezni, hogyan került oda Gujdár, csak sírt, csókolta gyermekét, mint aki a nagy boldogság mellett azt is tudja, hogy a következő pillanatban véglegesen elveszíti.

Alig pár lépésre tőlük ember vastagságú víz bugyogott fel a park füve közül, aztán lassan mozogni kezdett a hegy, és néhány pillanat múltán az elátkozott vitéz bújt ki a lyukból. Gujdár előbb csodálkozva bámulta a vitézt, aki vigyorogva közeledett felé, buzogányát – amit zuhanás közben sem vesztett el – magasra emelve.

Gujdár eltolta magától anyját, átvillant agyán védtelensége, tudta, hogy hiába ragad kardot, nincs fegyver, amivel árthatna neki.

Kétségbeesve forgatta meg ujján a gyűrűt, hogy új erőre kapjon. Ezután már az elképzelhető legnagyobb lelki nyugalommal vette elő az erdőanya ajándékozta hajszálat, és ráfújta az elátkozott vitézre. Abban a pillanatban kihullt kezéből a buzogány, és tetőtől talpig megbonthatatlan bilincsek között zuhant a földre. Gujdár megdermedt e csoda láttán. Hol anyjára, hol a bilincshez vert elátkozott vitézre nézett.

– Győztél, kutya fattyú – mondta Gujdárnak nyöszörögve a bilincsek között. – De ne hidd, hogy az életemet is el tudod venni, mert nekem sem a vas, sem az idő nem árthat.

– Nem baj – ölelte magához újra kétségbeesett anyját Gujdár. – Majd elrohadsz itt a vasak között, mert ebből nincs olyan ördög a pokolban, aki kiszá-

badítson.

– Hamarabb elrohadnak a bilincsek, mint én – vicsorgatta a fogait –, de akkor az unokáid magját is kiirtom, mert rajtam nem megy az idő, és nincs ember a földön, aki megöljön!

– Eddig nem volt – szólalt meg Gujdárék mögött a lefátyolozott nő –, de most meghalsz! Hitvány életed nem kárpótlás gonosz tetteidért, de legalább törleszt valamit azért a sok keserűségért, amit hároméves korom óta elszenvedtem rabságodban, és azokért a kegyetlenségeidért, amiket véghezvittél rajtam, mert nem lettem a tiéd! – A lány odalépett hozzá, lerúgta az elátkozott vitéz aransisakját, aztán a fejére mutatott.

– Gyere, jó vitéz, húzd ki haja közül az aranytollakat, ezekben van az ereje és az el-pusztíthatatlansága!

Gujdár csak most értette meg igazán a fekete hajú nő történetét, amit az aranytollakról mondott.

Sokáig nézte az elátkozott vitéz kétségbeesett erőlködését, ahogy még mindig ragaszkodott hatalmához. Gujdárnak nem kellett kitépni a tollakat, saját maguktól kihulltak a gonosz vitéz fésületlen fürtjei közül. Abban a pillanatban, mintha a megállított idő széttépte volna sáncait, elsöprő erővel zúdult az elátkozott vitéz testére, megőszült, megfonnyadt, szeméből kialudt a gőg villogó gonoszságával együtt, aztán mint ősz aggastyán, ki földi létét megunva üdvözülni kíván, a halál békéjével távozott. Gujdár felszedte az aranytollakat, elgondolkozva nézegette, majd egy zsebkendőbe csavarva tarsolyába tette.

– Milyen volt sorsod, édes jó anyám? – fordult Bogárkához Gujdár.

– Mint ki szolgaként él a gonosz fogságában, gyermekem, gondban és bánatban. Hála legyen a teremtőnek, e lány, kit szolgálnom kellett, anyjaként tisztelt, reményt, bizakodást sugallva szívemnek, és ereje, mivel ellenállt a gonosznak, hitemben meghagyott. Áldom is érte, amíg élek.

Gujdár végignézett a lányon. Ahogy fátylát vállára csúsztatta, úgy tűnt, mintha ismerné. Ugyan, hol láttam ezt az arcot? – töprengett. – Ennyi szépséggel és ilyen sugárzó erővel soha nem találkozhattam – vetette el a gondolatokat –, talán álmodhattam véle valaha.

– Miért kellett őt szolgálnod? – kérdezte Gujdár.

– Mert a gonosz feleségül nevelte, mint sok más elrabolt lányt, és ha megunta vagy kiöregedtek mellőle, kardélre vetette őket. Ez a gyermek élete kockáztatásával ellenállt a gonosz akaratának, inkább a halált választotta, amitől te mentetted meg. Fogságom alatt megszerettem őt, és ha nincs ellenedre,

hadd jöjjön velünk!

Gujdár nem tudott belenyugodni gondolataiba, a lány homlokán ékeskedő petty valamire emlékeztette.

– Ugye, Nilam, velünk tartasz? – ölelte magához Bogárka a lányt.

– Igen – bólogatott Nilam, de tekintetét nem vette le Gujdárról. Kigombolta keblei felett aransujtásos blúzát, mint akinek melege van, és amulettjére nézett. – Mondd, herceg – kérdezte elszomorodva –, mi történt a bátyámmal?

Gujdár értetlenül nézett a lányra, majd az anyjára.

– Ő is az elátkozott vitéz fogságában volt – próbálta felvilágosítani Bogárka. – De mert Nilam ellenállt bűnös vágyainak, bosszúból odadobta Nilam testvérbátyját a fáknak.

Gujdár előtt hirtelen világossá vált minden. Barátja, aki az amulettel megajándékozta, bizonyára azt hitte, hogy húga éppoly gonosszá vált, mint az elátkozott vitéz, azért kért bocsánatot a részére.

– Ismered ezt az amulettet? – emelte le Gujdár nyakáról a gyermekfejes érmét.

– Igen – nyitotta ki Nilam a blúzát, és mutatta a maga amulettjét. – Ennek mását csak a bátyám hordta. Szegénykém – gombolta vissza ruháját –, bizonyára azzal a tudattal halt meg, hogy megtagadtam. Ó, bár tudtam volna szót váltani vele, hiszem, hogy nyugodtabban megy a halálba!

– A bátyád nem halt meg, hercegnő, rám bízta sorsodat, és ha nincs elledre, kérésének boldogan teszek eleget!

Nilamnak hirtelen mosoly ült az arcára, mint akik régtől fogva kedves ismerősök, úgy borultak boldogan egymás nyakába.

Bogárka szíve majd szétrepedt az örömtől, hogy a leányt, kit első látásra fiának kívánt, a sors gondosan útjába sodorta Gujdárnak.

– Legyetek megáldva a teremtéstől! – ölelte magához mindkettőt. – És megköszönöm a mindenhatónak, hogy meghallgatta könyörgésemet.

Míg Gujdárék a találkozás örömét élték, a két paripa egymáshoz simulva nagyokat kortyolt az elátkozott vitéz ütötte forrásból, aztán Gujdárra várva, mint két ércszobor, bámulták a hamvai között parázsló arany várkastély romjait.

– Menjünk erről a helyről – türelmetlenkedett Bogárka –, itt még a virágokhoz is rossz emlék fűződik.

Gujdár megigazította a lovak nyergeit, Bogárkát felültette az elátkozott vitéz lovára, Nilamot maga elé véve leereszkedtek a mogorva hegycsúcsról, a

tűz martalékának hagyva rettegett tanyáját a gonosznak.

A táj, mi egykor kietlen, kopár dombjaival bozótot sem termett, most áldását, szépségét nyújtotta a vándornak, és a fák földig hajló ágain vastag húsú gyümölcsök kínálgatták magukat. Gujdár nem győzte csodálni a természet bőkezűségét. Bogárkáék csodálkozva hallgatták Gujdár történetét, amit a kietlen tájról és az elátkozott, föld alatti világról mesélt. De rövidesen saját maguk is meggyőződhetnek mindenről.

Késő este lett, mire elérték a fekete hajú nő városát, de a határban még szorgalmas embercsoportok gyűjtötték a kertek bőséges termését.

A palotában nagy örömmel látták vendégül Gujdárékat, fogadásukra maga az úrnő sietett elébük.

– Üdvözöllek, herceg, házamban, melynek te és barátaid mindig kedves vendégei lesztek. Ne botránkozz meg ruházatomon, hogy talpig gyászba öltöttem, de ez a gyász nem annak szól, aki a fiam volt, hanem aki lehetett volna, ha a gonosz meg nem fertőzi még magjában. Szívemben igazán öröm van, a te győzedelmed visszaadott mindent, amit őseim az életüknél is jobban tiszteltek: az igazságot, a becsületet és az emberséget.

Gujdárt úgy ölelte magához, mint azt a képzeletbeli gyermeket, akihez áldott állapotában oly nagy reményeket táplált.

– Hercegnő – szólalt meg Gujdár –, az a győzelem, amit a gonosz felett arattam, nem csak az én dicsőségem. A te jóságod nélkül sem kardom, sem erőm nem lett volna elegendő megbirkózni a gonosz fondorlatosságával. De mert szívedben csak a jó volt, sorsod, melynek fordulására száz évet vártál, elhozta számodra és számomra azt az alkalmat, amikor leszámolhattunk keserveink okozójával. Bár ez a te anyai szívednek nem lehet vigasza, mert a vér soha nem válik vízzé, de tudd meg, hogy kardomat nem szennyezte be fiad vére, az idő elvégezte munkáját, és úgy fejezte be életét, mint más földi halandó. Régi igazság az, hogy a csodák sem tartanak örökké, mert úgy alkotott meg minket a teremtő, hogy bizonytalanságban éljünk, és ki hiszi, hogy sorsával dacolhat, erősen csalódik az. Te jó vagy, úrnóm, és hűséged számon tartotta a gondviselés, visszaadta azt, ami egyedül csak téged illet. – Gujdár elővette tarsolyából az aranytollakat, és visszaadta a fekete hajú nőnek.

– Vedd ismét gondjaidba, úrnóm, hogy a jóság újra virágozzék birodalmadban!

Azt az éjszakát Gujdárék az aranytollú madár földjén töltötték. Másnap pihent lovakkal, pihent erővel keltek útra.

Nilam és Bogárka nagyon sokat mesélt az elátkozott vitéz kegyetlenségeiről, de már olyan réginek, oly hihetetlennek tűnt minden, mintha az egészet csak álmodták volna.

Teltek a napok. Gujdár és Nilam gyorsan elfelejtett minden rosszat, valahol a jövőben jártak, amihez a ma boldog perceket ígért. Csak Bogárka lelkébe nem tudott igazán beköltözni az öröm, mert annak a megtalálása, akire évtizedek óta várt, egyre reménytelenebbnek tűnt. Lelkében még az ifjú évek emlékei éltek, de az elmúlt idők keserőségei és a hosszú vándorlások megviselték erejét. Fiára úgy nézett, mint valami időmutatóra.

Amikor Lohár keresésére indultak, még serdülő legényke volt, most már kész férfi, nemcsak hogy kinőtt gyámkodása alól, hanem ő maga lett az oszlop, erős, megbízható, aki mellett nincs mitől rettegnie. Esténként, ha valahol tanyát vertek, elfelejtett minden gondot gyermekei boldogságának láttán, de ahogy álmra hajtotta a fejét, megrohanták az emlékek, és a percek keserűekké váltak. A másnapok mindig hoztak valami újat, gondjait elterelte a táj szépsége, aztán, ha mód adódott rá, fiát és újdonsült leányát elbűvölte anyja csodálatos történeteivel. Szerette az erdőt, az utakat, nagyon sok régi emléket idéztek fel benne, amelyekhez, ha nem is fűződött feledhetetlen boldogság, de visszahozták gyermekkorát, melyben a vadkörte is édes gyümölcsnek számított.

Egyik reggelen Bogárka nagyon fáradtan ébredt, megpróbálta fia előtt eltitkolni, de Nilam kétségbeesve ment Gujdárhoz, aki már a lovak felszerszámolásával foglalkozott.

– Nem maradhatnánk még, Gujdárom? – kérdezte. – Úgy látom, anyád nagyon fáradt, ráférne még egy kis pihenés. Ez az erdő ellát bennünket mindenkel, ki tudja, estig találnánk-e jobbat ennél. Aztán a lovaknak sem árt meg, ha nem hajszoljuk mindennap őket.

– Nagyon okosakat mondasz, Nilam, én magam is gondoltam rá, mert ezt a szegény párát – nézegette az elátkozott vitéz lovát – csak a jóindulata tartja lábon.

Bogárka tudta, hogy a lóra hivatkozás csak ürügy, őmiatta nem mennek tovább, de jólesett tudni, hogy fia szerelme nem változtatta meg iránta való érzelmeit.

– Ha van kedvetek valami gyümölcsöt szedni – mondta Gujdár –, verjétek el az éhségeket, én addig megpróbálok valami vadat ejteni.

Kardját kéz alatt tartva, elindult az erdő bozótjai között, vigyázva lépéseire,

nehogy idő előtt elriassa a vadat, amikor hirtelen egy hatalmas vaddisznó tört elő a bozótok közül. Gujdár ijedten ugrott egy fa mögé, kardját döfésre tartva, mint aki nem először lát ilyen állatot, és tudja, hogy a meggondolatlanság veszélyes lehet.

– Na, ez gyönyörű példány – vizsgálgatta. A vaddisznó is megállt néhány fával odébb, visszanézett, aztán, mint akinek nincs mitől tartania, oldalát nekihivve a fának, vakarózni kezdett, rá sem hederítve Gujdárra. Na várj, gondolta az ifjú, vágok én tebelőled mindjárt olyan pecsenyét, hogy hétországig elérzik a szaga!

Kilépett a fa mögül, lemondva minden óvatosságról, egyenesen a vaddisznó felé tartott. Már majdnem elérte a kardjával, amikor a ravasz állat ráérős léptekkel egy fával odébbállt. Eleinte türelmesen követte, még mindig vigyázva, de ahogy kétszer-háromszor megisméltődött az eset, kezdte elveszíteni a türelmét. Az állat meg-megkocogta magát, aztán míg Gujdár odaért hozzá, ráérősen heverészett. Ment egy ideig a csalóka játék, amíg Gujdár teljesen el nem veszítette a türelmét, de a vaddisznón nem tudott kifogni. Ha ő szaladt, az is futásnak eredt, ha megállt, visszanézett rá, rőfögött, és addig egy lépést sem tett, amíg Gujdár újra el nem indult.

Hát ez maga az ördög – gondolta. – Ennyi ravaszság egy állatban, lehetetlen. No de nem fogsz ki rajtam – hajtotta Gujdárt a méreg. Bozótokon, bokrokon át követte az állatot, amikor hirtelen egy erdei csapásra értek. Kétoldalt, mint élő sövénykerítés, szinte áthatolhatatlan, sűrű bokrok szegélyezték az utat, de látszott rajta, hogy ember hosszú idők óta nem járt rajta. – Most bekerültél a kutyaszorítóba! – örvendezett Gujdár. Nagy léptekkel nekiiramodott, az állat egészen bevárta, annyira, hogy szinte a farka hegyét érte Gujdár kardja, de megsebezni nem tudta. – Hogy az ördög vigyen el! – mondott le dühösen a vadászatról.

A vaddisznó megállt, mint aki megértette elkeseredését, és visszarőfögött rá.

– Menj a pokolba! – feküdt le fáradtan a hűvös fűbe.

Gujdár csak most látta, hogy egy hatalmas erdei tisztáson van, aminek a közepén egy idő verte, ódon rezidencia áll. Elgondolkodva nézte a szép vonalú régi épületet, amely elhanyagolt állapotában is jómódú emberek egykori életéről vallott. – No, ha már idáig elcsalt ez az átkozott dög, akkor megnézem belülről is. – Gujdár még mindig nem tudott belenyugodni a vaddisznó ravaszságába, de ahogy körülnézett, az eltűnt, mint amit a föld elnyelt.

Az épület – elhanyagolt külsejével ellentétben – belülről egészen mást mutatott. Látszott rajta, hogy régóta nem használják, de egy kis rendcsinálás után még kényelmesen lehetne benne élni. A szobák falikárpitjait és régi bútorzatát nem kezdte ki az idő; színében, csodálatos díszítésében megmaradt, hogy a későbbi századoknak is dicsekedni tudjon egykori pompájával. Gujdár sokáig gyönyörködött a szobák szépségében, de nem győzte sorra járni sokaságukat. Elég jól el is töltötte az időt. Úgy tűnt, mintha kint sötétebb lenne, mint amikor belépett a kastélyba. Hirtelen az jutott eszébe, miért ne költözhetnének be, amíg rendbe jön az anyja és a lova, legalább nem kell tartaniuk az időtől. Most is mintha vihar közeledne. Dolgát sürgősre fogva, nagy léptekkel iramodott vissza a magukra hagyott nőkhöz. Csak a tábor közelében jött rá, hogy az erdei út alig egy hajtásnyira volt tőlük, és ők nem vették észre.

Nilam nagy örömmel fogadta, Bogárka arcáról is eltűntek a fáradtság nyomai, csak az aggodalom látszott rajta, de megjelenésekor az is gyorsan eltűnt. A két nő egész iszákra való gyümölcsöt szedett össze, mindegyik a maga szájíze szerinti legízesebbet kínálgatta Gujdárnak.

– Sajnos, én nem jártam szerencsével – dühöngött még mindig. – Egy átkozott vaddisznót üldöztem, de lépten-nyomon becsapott, végül is eltűnt a szemem elől, mintha a föld nyelte volna el.

Bogárkáék nem nagyon figyeltek Gujdár vadászélményeire, a vihart lesték, ami mogorván, sötéten közeledett.

– Nem kéne valahová elbújnunk? – kérdezte Nilam aggódva. – Rossz idő mutatkozik.

– De, már megyünk is – szedte össze Gujdár a lovakat. – Itt nem messze van egy elhagyatott rezidencia, nekünk és a lovaknak kényelmes szállást nyújt.

Bogárkáék csak úgy hevenyébe összeszedték a cepecupájukat, és mielőtt még a vihar elérte volna őket, beköltöztek az elhagyatott kastélyba.

– Csodálatosan szép – állapította meg Nilam. – Olyan ez, mint ahonnan nemrég költöztek el, pedig a por és a pókhálók azt mutatják, hogy legalább száz éve ember sem járt ezen a tájon.

Gyerekes kíváncsiság fogta el, egy szuszra látni kívánt mindent. Sorra nyitogatta az ajtókat, néhány pillanatra bekukkantott minden szobába; szeretett volna igazán szépet és kényelmeset kiválasztani, hogy mire Gujdár ellátja a lovak dolgát, gyorsan rendbe is tegyék.

Bogárka alig tudta követni Nilam futkosását. A lány az egyik helyiség ajtajában megállt, és csodálkozó tekintettel bámult be a szoba belsejébe.

– Mit láttál? – szegődött mellé ijedten Bogárka. De neki is elakadt a szava. Úgy tűnt, mintha csak a szemük káprázna. A szoba közepén egy hatalmas, terített asztal állt, amin frissen gőzölgő ételek sorakoztak, három terítéssel, és minden tányér mellett egy-egy égő gyertya, mint ahol nagyra becsült vendégeket várnak.

– Érdekes – jött meg nagy nehezen Bogárka hangja –, azt hittük, hogy senki nem lakja ezt a házat.

Nilam ijedten bújt mellé, védelmet keresve hirtelen rászakadó rossz sejtelméitől. Gujdár a legjobbkor érkezett. A kétségbeesett nők kővé dermedve álltak, moccanni se mertek.

– Történt valami? – próbálta szóra bírni őket. Bogárka, mint aki akarata ellenére rosszat tett, kétségbeesetten a szoba felé intett.

Gujdárt is meglepték a látottak, de aztán csak vállat vont.

– Látszatra úgy tűnt, hogy senki nem lakja. Majd bocsánatot kérünk a tisztelt háziúrtól – vigasztalta Bogárkáékat. – Nem rossz szándékkal törtünk be.

Kint hatalmas dörgésekkel eleredt az eső. Ez megnyugtatta a nőket, remélték, hogy a vihar megmagyarázza hívatlan vendégségüket.

Egy ideig szerényen vártak. Az ételek párologó ostroma jobb idők emlékeihez úzta őket, de egyetlen árva lélek sem mozdult, aki bizonytalanságukat eloszlassa.

– Én azt mondanám – szólalt meg Gujdár –, legyen, aminek lenni kell. Három teríték van az asztalon, lehet, hogy éppen ránk vár. Voltak már csodák, miért ne lehetne most is? Gyertek!

Leültek az asztal mellé, és ki-ki a maga étvágya szerint, kivette részét a lakomából.

– Így, na – törölgette Gujdár a száját –, most már nyugodtabban várunk.

Kint szünet nélkül tombolt a vihar, lassan beállt az este, de a ház urai nem mutatkoztak. Bogárkáéknak is eloszlott a félelmük, ha eddig nem jelentkeztek, gondolták, akkor már nincs mitől tartani.

– Lehet, hogy igazán miránk várt a terített asztal? – kérdezte Nilam gyerekesen.

Gujdár előtt is titok volt minden. Neki nem a terített asztal jelentett gondot, hanem a vaddisznó esete, ami első perctől kezdve rejtélyesnek tűnt. Mindegy – vont vállat gondolataira –, eddig nem származott belőle semmi rossz, miért

kellene félni?

Kerestek egy kényelmes szobát, ahol mindhárman lepihenhetnek, aztán jót nevetve előző ijedtségükön, álomra hajtották fejüket.

A reggel vidáman, kellemes napsütéssel köszöntött rájuk. Bogárka olyan frissen ébredt, ahogyan már nagyon rég nem. Magára szedte a ruháit, a fiatalokat még hagyta nyújtózni. Elment, hogy az előző nap szedett gyümölcsökből valami reggelit készítsen a számukra. Ahogy kilépett a szobából, valami kellemes ételszag csapta meg az orrát. Te jó isten! – fogta el újra a félelem. – Itt mégiscsak él valaki! – Óvatosan az ebédlő felé lopakodott, hallgatózva megközelítette, aztán a kíváncsiság legyőzte félelmét, s benyitott az ebédlőterembe. Legnagyobb ámulatára ugyanúgy, mint előző nap, az asztal három személy részére terítve, roskadozott a frissen tálalt ételektől.

Egy pillanatra Gujdáréknak is elment a jókedvük, mikor Bogárka berontott hozzájuk a hírrel, de aztán nagyot nevetve ijedtségükön, maguk is igyekeztek meggyőződni a csodáról.

– Ezt csak a mi részünkre készíthették – próbálta Gujdár vidámsággal elűzni a nők szorongásait. – Azt viszont nagyon sajnálom, hogy nem tudok köszönetet mondani a jótevőnknek.

Leültek az asztal mellé, a jóízű ételek hamar elfeledtettek minden rossz gondolatot. Jó étvágyal megreggeliztek. Ám ahogy befejezték az étkezést, az ebédlő ajtajában váratlanul megjelent a vaddisznó, hátsó lábaira ülve elzárta a kijáratot.

– Gondoltam, hogy ez is csak a te műved lehet – rántott kardot Gujdár, háta mögé tolva az ijedt asszonyokat. – Nos, ha kedves az életed, szólalj meg, ember vagy-e, vagy állat. Jó tettedért nem kívánok rosszal fizetni, de a gonosznak nem tudok megkegyelmezni, és ha utunkat állod, megöllek, ha száz lelked is van.

A vaddisznó szelíden nézte őket, úgy tűnt, hogy a szeméből nagy könnycseppek gurulnak végig hosszú, szőrös orrán. Felállt, síró hangon Gujdár felé rőfögött, aztán elindult a szobákon keresztül, többször visszarőfögve, hogy kövessék. Gujdárék gondolkodás nélkül utánaszegődtek, a vaddisznó egymás után törte fel előttük az ajtókat, és mint akinek már körmére sült minden, rőfögve, visítva sürgette Gujdárékat, amíg egy hatalmas, rézpántokkal megerősített tölgyfaajtó előtt hirtelen meg nem torpant. Előbb visszanezett Gujdárékra, megvárta, amíg mindnyájan odaérnek, aztán, mint akiben elszabadult az ördög, sivalkodva két lábra állt, és fejével döngetni kezdte az ajtót.

– Úristen! – csapta össze Bogárka kétségbeesetten a kezét. – Talán a fiai lehetnek a tölgyfa ajtó mögött. – A vaddisznó, mintha megértette volna Bogárka szavait, felhagyva az acsarkodással, hangtalanul, mint akiben összetört minden remény, lezuhant az ajtó elé, Gujdárékra vetve tekintetét, hangos, szinte emberi zokogással sírni kezdett.

– Valami nagyon fontos lehet az ajtón túl – nézett Gujdár a kétségbeesett asszonyokra –, segítenünk kell neki.

Nilam tiltakozni akart, de Gujdárt már nem lehetett lefékezni, olyan erővel rontott az ajtónak, hogy az ajtó félfástul kifordult helyéből. Ahogy elült a por, melyet a bedöntött ajtó csapott, Gujdárék előtt egy hatalmas szoba tárult fel, aminek a közepén, fekete bársony takaróval leterítve, egy száraz hússá aszott ősz király hullája feküdt. A falakat körül régi bronz- és aranyozott fegyverek díszítették, míg az ajtóval szemben vörös bársonnyal bevont emelvényen egy vertarany iker trónszék terpeszkedett, vicsorgó oroszlánfejekkel díszítve. Gujdárékat elkápráztatta a trónterem pompája, csak akkor ocsúdtak fel a bámulatból, amikor a vaddisznó ismét sivítani kezdett. Előbb körülfutotta a ravatalt, majd két lábra állva a halott királyról lerángatta a takarót, aztán a hulla kezében levő óriás bronzpalló fogai közé fogva, Gujdárhoz vitte.

– Mit kezdjek ezzel az öreg fegyverrel? – kérdezte Gujdár.

A vaddisznó, mint aki meg akar mindent magyarázni, újra visszafutott az ősz király teteméhez, melléről letépte a címeres selyeminget, és állával ütögetni kezdte a halott király mellét.

– Teremtő ég! – értette meg Gujdár a vaddisznó kérését. – Ez azt akarja, hogy vágjam szét a hulla tetemét. – Bogárkáék ijedten néztek Gujdárra, de a vaddisznó örömteljes rőfögéssel odafutott hozzájuk, és bökdösni kezdte Gujdár kezében a palló. Mindhárman megdermedtek a vaddisznó kívánságától. Gujdárnak hirtelen a fekete hajú nő jutott az eszébe, aki a saját tenyerét tartotta elé, hogy kardjával sújtson le rá. Lesz, ami lesz, határozta el. Levegőbe emelte a hatalmas palló, és teljes erejével lesújtott a halott testére. A csapást óriási csattanás, csörömpölés kísérte, Gujdár kezében darabokra hullott a bronzpalló, de a hulla teste sértetlen maradt. A vaddisznó előbb térdre ereszkedett, majd elterülve a trónterem márványkövezetén, keserves sírásba kezdett. Gujdár úgy érezte, mintha a szívét facsarnák. Dühösen eldobta a palló markolatát, saját kardját húzta elő, amit nem a halott, hanem a szerencsétlen állat iránti szájalom vezérelt. Erejét szinte megkétszerezve, ismét lesújtott az ősz király tetemére. Kardja, formáját megtartva, ravatallal együtt kettészelte a

száraz hússá aszalódott testet.

A halott király kettévágott teteme, mintha csak most lehelte volna ki a lelkét, friss, piros vérrel árasztotta el a sima márványpadlót. Bogárkáék iszonyodva nézték, hogy a vaddisznó örvendő visítással beleveti magát, mint az útszéli mocsárba, rőfög, fetreng, visít, majd feláll, megrázva vértől lucskos testét, és egy gondoktól megőszült fiatal királlyá változik.

– Lohárom! – sikította Bogárka, és a fiatal király karjaiba vetette magát. Gujdárék megkövülten nézték, ahogy a két egymásra talált ember könnyezve, sírva öleli-csókolja egymást. Sokáig csak Bogárka csendes zokogását lehetett hallani, ahogy Lohár magához szorítva, hangtalan könnyhullatás közepette simogatásával vigasztalni próbálta.

– Gujdárom – szólalt meg Bogárka zokogva –, ez a te apád, aki miatt nyakunkba vettük a világot. Hála legyen a teremtőnek, visszaadta nekünk, hogy a sok keserűség helyett öröm költözzön szívünkbe.

Nilam a két férfit nézte, amíg lassú léptekkel egymáshoz közeledtek, szakasztott másai voltak egymásnak, mint két egyazon ágról szakajtott gyümölcs, csak az egyik már érettebb volt, sok napot, sok vihart átélve őszbe csavarodtak göndör fürtjei.

Lohár még mindig könnyezve, de sugárzó boldogsággal ölelte magához fiát, megtapogatva, megszorogatva izmos testét, mint aki a csodából jövet, nem akar hinni a valóságnak.

– Köszönöm neked, kedvesem – húzta maguk közé Bogárkát –, hogy ilyen gyermeket neveltél, és azt, hogy húsz kegyetlen esztendő után sem veszítettél el szívedből. Ez tette lehetővé számomra, hogy megszabaduljak az átok keserű rabságából. Már a keresésemre indulástokkor tudtam, hogy egyszer találkozni fogok veletek, mert fiam szent fogadalmát tudtomra adta a sors, mely vaksága mellett is mindig tudja, hogy mit csinál. Nem véletlenül vezérelt benneteket az aranytollú madár birodalmába, hol száz év óta vért dőzsölt a gonosz. De meg volt írva, hogy el fog jönni az idő, amikor számon kérik az ő tetteit, és azok, kiknek kínjai és keserűsége már az eget ostromolta, ismét boldogok lesznek. Rám várt volna mindaz, mit fiam elvégzett, ha a kíváncsiság ördöge jó anyámmal útját nem állítja sorsomnak. Ám az, ki a mindeneket irányítja bölcs akaratával, nem késik sem áldásával, sem büntetésével, mert sokadízíglően megtartja az ő szándékát, és cselekszik, amikor azt jónak látja. Mindaz, mi röpke éveinkben megtörtént, már születésünk előtt meg volt írva. Ez az ősz király, ki lányára hagyta birodalmát az aranytollú madárnak, hosszú

éveiben csak a jónak élt, de a gonosz megfertőzte magjának sarját, és mi jó volt, kegyetlenül ellene szegült. Sorsom sorsának volt társa, hisz a rossznak mindég jó a párja, míg a gonoszt el nem úzi a jó. Te voltál az, fiam – ölelte ismét magához Gujdárt –, ki szent fogadalmát betartva, ellene keltél a rossznak, és győzedelmet arattál felette. Jutalomként a szent király vérért megtartotta a teremtő, hogy általa emberként egymásra találjunk. Most már nem lesz akadály, hogy hátralévő éveinket magunk és gyermekeink boldogságával töltsük el, mert amint látom – fogta meg Nilam kezét –, nemcsak fiunk van, hanem lányunk is.

Határtalan boldogsággal a szívükben újra és újra megcsodálták egymást. Lohár nem győzött betelni fia és Bogárka látásával. Eltépve a rohanó idő sáncait, mi eddig gátolta életét, boldogsággá folyt össze az éjszaka a nappallal, örömteli ujjongásaiktól zengett az ódon rezidencia. Napok teltek el, mire örömet megszokva, lóra szálltak, hogy megkeressék hazájukat, a paramisák birodalmát. Pihent lovakkal és szívükben a megtalált boldogsággal kerekedtek fel. Már nem volt mit keresniük ismeretlen birodalmakban. A táltosok a levegőbe emelkedtek, és mire csak egyszer is arra gondoltak volna, hogy hosszú az út, ott voltak, ahova a szívük vágyott.

A paramisák ős királya örömeiben megnyirbálta szakállát, a királynő arcáról is eltűntek a gond vájta ráncok, a birodalom népe hetekig ünnepelte az új király visszatérését. Bogárka bátyjai vitézi parádékat rendeztek, hogy az örömnepet gazdagabbá, örökemlékűvé tegyék. Lohár trónra lépésének hírére messzi földek királyai személyesen vitték el jó kívánságaikat, békét, barátságot kötve az új királlyal, hogy földjük és népük boldogulását ne zavarják esztelen viszályok. Aztán a hosszan tartó örömneppek végtelen boldogságba folytak, mit nemzedékek nemzedékek után örököltek, és a sors, mi egykor kegyetlenül megvámolta boldogságát a paramisák ivadékainak, visszaadott minden jót, mert szívükből kiűzték a gonoszt, mi a boldogság megrontója volt.